

På bølgelengde med freden

Radio i FNs tjeneste, en casestudie av UN Radio i
Sierra Leone.

Dorte Drange

Masteroppgave i medievitenskap
April 2008

Institutt for medier og kommunikasjon
Det humanistiske fakultet
Universitetet i Oslo

Sammendrag

Denne oppgaven undersøker hvordan og hvorfor radio har blitt brukt i FNs fredsoperasjoner. Oppgaven har to deler. Den første handler om hvorfor og i hvilken grad det fra FNs side har vært ansett som hensiktsmessig å etablere en radiokanal i fredsoperasjoner og hva som kjennetegner disse radiokanalene, samt hva konfliktløsnings- og fredsbyggingsteori sier om hvordan medier kan spille en positiv rolle i fredsbygging. Radio er en støttefunksjon for fredsoperasjoner i deres arbeid for å realisere sitt mandat, og den brukes for å oppnå aksept og forståelse for en fredsoperasjons mandat og for å inkludere befolkningen i fredsbyggingsprosessen. Hvorvidt det er hensiktsmessig å etablere en radiokanal avhenger av medielandskapet i landet fredsoperasjonen er utplassert i. Del 2 er en casestudie av UN Radio i Sierra Leone. Med utgangspunkt i kvalitative intervjuer med ansatte i kanalen, lyttere og andre informanter med kunnskap om landets medielandskap beskrives radiokanalen ut fra tre aspekter: Medielandskapet den er en del av, journalistisk praksis og lytterne. I Sierra Leone er radio det mest brukte og troverdige mediet. Videre viser mine funn at pga sin geografiske rekkevidde og tilknytningen til FN har UN Radio en plass i medielandskapet som ingen andre medier på nåværende tidspunkt er i stand til å fylle. UN Radio sender hovedsaklig informative programmer hvor det åpnes for at lytterne kan delta via mobiltelefon, og innholdet i programmene reflekterer operasjonens mandat. Videre argumenterer jeg for at UN Radio spiller tre roller for lytterne jeg intervjuet: Underholdningsrolle, informasjonsrolle og veiledningsrolle, hvorav de to sistnevnte er de viktigste.

Abstract

This thesis looks into how and why UN has included a radio station in its peace operations. The thesis is divided in two parts. The first part concerns why and to which extent UN has considered radio to be expedient in the context of a peace operation, and these radio stations' characteristics. Further, theory on media's role in conflict resolution and peace building is reviewed. Radio serves as a support for the peace operations' work towards accomplishing their mandates. It is used to gain appreciation and support for the mandate, as well as the population's participation in the peace building process. The media landscape is a decisive factor in determining whether or not it is useful to set up a radio station. The thesis' second part is a case study of UN Radio in Sierra Leone based on qualitative interviews with journalists working in UN Radio, listeners and other informants with knowledge of Sierra Leone's media landscape. Three aspects concerning UN Radio is included: The media landscape it is a part of, journalistic practice and listeners. In Sierra Leone radio is the most trusted and used medium. This study finds that because of its geographic coverage and the radio station's connection to the UN, UN Radio holds a unique position in Sierra Leone's media landscape. The programs are mainly informative, and invite listener participation by phone. The contents of the programs reflect the operation's mandate. Further I propose that for the listeners I interviewed, UN Radio offers entertainment, information and guidance. Among these, entertainment is considered least the important.

Forord

Det er mange som fortjener en stor takk i forbindelse med denne oppgaven. Alle har på sitt vis vært viktige, jeg takker derfor i tilfeldig rekkefølge.

Uten informantene mine i Freetown ville det ikke vært mulig å gjennomføre dette prosjektet. Jeg er svært takknemlig for at de, i en travel hverdag, tok seg tid til å gi meg den informasjonen jeg var ute etter. Ellen E. Stensrud stilte opp med verdifulle tips og råd om Freetown i forkant av turen dit.

Veileder Tore Slaatta skal ha stor takk for konstruktive, oppklarende innspill og for å sette mot i meg underveis i arbeidet. Videre har medstudenter på IMK gjort at dagene der har vært fylt med smil og hygge, noe som har vært særdeles bra på dager kjennetegnet av ordmangel og dempet arbeidslyst. Dere er alle en blomst i mine øyne. Nanna: Berlinturen og verdifulle tilbakemeldinger og diskusjoner bidro til at jeg nå setter punktum.

Familie og venner skal trekkes fram for at de fremdeles er glad i meg til tross for periodevis tramping og knurring underveis i arbeidet. Mamma og pappa: Ingen er som dere! Takk for all støtte og oppmuntring underveis. De beste naboene takkes for tålmodighet, søndagsfrokost og middagsmat. Applaus til pappa og Turi for uvurderlig innsats i gjennomlesingen av oppgaven, deres skarpe blikk og sans for språk ville jeg ikke vært foruten. Askøytøsene: Dere er de beste, hurra for dere! Takk for lån av laptop Tormod, takk til Britt Anne for Word-assistanse og Reidun for innspill til sammendraget.

Videre takkes Institusjonen Fritt Ord for tildelingen av studentstipend høsten 2007. Det gjorde alt så meget lettere.

Forkortelser

ABC	Aisow Broadcasting Company
AFRC	Armed Forces Ruling Council
APC	All Peoples Congress
BBC	British Broadcasting Corporation
CNN	Cable News Network
DDR	Disarmament, demobilization and reintegration
ECOSOC	United Nations Economic and Social Council
ECOMOG	Economic Community of West African States Military Observer Group
ECOWAS	Economic Community of West African States
EU EOM	EU Election Observer Mission
FN	Forente Nasjoner
JSDP	Justice Sector Development Program.
IMC	Independent Media Commission
NASCA	National Commision for Social Action
NEC	National Electoral Commision
NGO	Non Governmental Organisation
NPRC	National Provinsial Ruling Council
OAU	Organization of African Unity
PMDC	People's Movement for Democratic Change
RUF	Revolutionary United Front
SFCG	Search for Common Ground
SLAJ	Sierra Leone Association of Journalists
SLBS	Sierra Leone Broadcasting Service
SLPP	Sierra Leone Peoples Party
UNAMSIL	United Nations Mission in Sierra Leone
UNDP	United Nations Development Program
UNOMSIL	United Nations Observer Mission in Sierra Leone
UNIOSIL	United Nations Integrated Office for Sierra Leone

UNTAG United Nations Transition Assistance Group in Namibia
UNTAC United Nations Transitional Authority in Cambodia
UNTAES United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	III
Abstract	III
Forord	V
Forkortelser.....	VII
Innholdsfortegnelse	IX
Kapittel 1 Innledning.....	1
FNs fredsoperasjoner og FN-radio.....	1
UNIOSIL og UN Radio i Sierra Leone.....	2
Problemstilling.....	3
Oppgavens oppbygging.....	4
Kapittel 2 Bakgrunn	7
FNs rolle etter den kalde krigen.....	7
Liberalisering som post-konfliktstrategi.....	10
Bistand til medier og medier i bistand.....	11
Fredsoperasjoners kommunikasjon med lokalbefolkningen	14
Radioens rolle i kommunikasjonen med lokalbefolkningen.....	15
Interne og eksterne hindringer	18
Kapittel 3 Teori.....	21
Demokratiske idealrollers betydning for fredsbygging.....	22
Kontekstens betydning for utøvelse av idealroller.....	24
Eierskap og lovverk - Mangfold og uavhengighet.....	25
Intended outcome programming og pålitelig journalistikk	27
Potensielle negative effekter av ytringsfrihet	29

Kapittel 4 Casestudien av UN Radio i Sierra Leone.....	32
Kvalitativ metode.....	33
Kvalitativt intervju.....	33
Tilgang og valg av informanter.....	34
Gjennomføringen av intervjuene.....	36
Transkribering og analyse.....	37
Dokumentanalyse.....	38
 Kapittel 5 Sierra Leone.....	 40
Borgerkrigen i Sierra Leone.....	40
Post-krigutvikling.....	43
President- og parlamentsvalget 2007.....	45
 Kapittel 6 UN Radio i Sierra Leone.....	 46
Årsaker til og opprettelsen av Radio UNAMSIL.....	46
UN Radios mandat og rekkevidde.....	48
Fra mandat til journalistisk praksis.....	50
Målgrupper og programmer.....	53
Forhold til myndighetene.....	54
Utfordringer.....	55
Oppsummering.....	56
 Kapittel 7 Medielandskapet i Sierra Leone.....	 58
Statlig kontroll over mediene.....	58
Lovverk, selvsensur, eierskap og profesjonalisme i dagens medielandskap.....	60
Radio.....	65
Pressen.....	66
Fjernsyn.....	67
Internett og telefoni.....	68
Mediebruk.....	68
UN Radios plass i medielandskapet.....	69

Kapittel 8 Studenters bruk av og meninger om UN Radio.....	71
Lytterkontekst	72
UN Radio underholder, informerer og veileder.....	73
Underholdningsrollen.....	74
Informasjonsrollen	74
Politiske rettigheter og deltakelse	75
Informasjonen videreformidles	77
Deltakelse i programmer.....	77
Veilederrollen	78
Holdningsendringer for fredsbygging	78
Nasjonal identitet.....	81
Diskusjon og deltakelse i debatt.....	81
Hvorfor UN Radio er troverdig og har påvirkningskraft.....	82
UN Radio vs andre radiokanaler.....	83
Oppsummering.....	84
Kapittel 9 Avslutning	86
Hvorfor og hvordan tas radio i bruk i FNs fredsoperasjoner?	86
Hvorfor	86
Hvordan	88
Litteraturliste.....	93
Appendix	105
Appendix 1: Intervjuguider.....	105
Intervjuguide til intervjuer med informanter fra Sierra Leones mediebransje og det sivile samfunn.....	105
Intervjuguide til intervju med journalister i UN Radio.	105
Intervjuguide til intervju med lyttere.....	106
Appendix 2: Liste over informanter fra Sierra Leones mediebransje og det sivile samfunn ..	107

Kapittel 1

Innledning

I denne oppgaven skal jeg undersøke hvordan og hvorfor radio har blitt brukt i FNs fredsoperasjoner. Jeg har valgt UN Radio i Sierra Leone som case. UN Radio drives av United Nations Integrated Office for Sierra Leone (UNIOSIL). Oppgaven handler med andre ord om hvordan og hvorfor radio blir brukt i FN-operasjoner generelt (i oppgaven omtalt som FN-radio), og UN Radio i Sierra Leone spesielt, som et konkret eksempel på FN-radio (i oppgaven omtalt som UN Radio).

Årsaken til at jeg valgte å skrive om FN-radioer er at jeg ønsker å undersøke hvorvidt medier kan bidra til fredsbygging. UN Radio i Sierra Leone fremstår som en passende case da den nettopp har dette som mål. Videre var det praktisk gjennomførbart da jeg fikk tilgang til kontakter i UN Radio og dermed kunne reise til Freetown for å intervju ansatte i kanalen, samt at samtlige informanter snakket engelsk.

FNs fredsoperasjoner og FN-radio

FN fikk en mer sentral rolle i det internasjonale samfunn i forbindelse med slutten på den kalde krigen. Dette resulterte blant annet i en stor økning av antallet fredsoperasjoner.

I denne oppgaven brukes begrepet fredsoperasjoner som en samlebetegnelse på de forskjellige måter som FN søker å skape, bevare og bygge fred på. Fredsoperasjonene opererer under mandat fra FNs Sikkerhetsråd. Mandatene beskriver de enkelte fredsoperasjoners mål og lengden på mandatperioden. Den følgende beskrivelsen av forskjellige typer fredsoperasjoner er hentet fra General Guidelines for Peace-keeping Operations (United Nations Department of Peacekeeping Operations 1995: 5-6). Forebyggende diplomati søker å hindre at konflikter utvikler seg i voldelig retning. Fredsskaping søker, ved å bruke diplomatiske virkemidler, å bringe fiendtlige parter til enighet. Om det ikke lykkes å skape fred ved diplomatiske midler, finnes det også en mulighet for fredsoprettende operasjoner, som ” [...] includes the use of armed force to maintain or restore international peace and security [...]” (United Nations Department of Peacekeeping Operations 1995: 6). Fredsbevaring innebærer at FN-personell (som oftes

inkluderer dette både militært og sivilt personell) utplasseres for å implementere eller overvåke implementeringen av avtaler (for eksempel våpenhvile -eller fredsavtaler) eller sikre nødhjelpsleveranser. Fredsbygging skal identifisere og støtte tiltak og strukturer som kan bidra til å konsolidere freden for dermed å unngå tilbakefall til konflikt.

Noen av fredsoperasjonene har etablert radiokanaler i landet hvor fredsoperasjonen er utplassert¹. Radiokanalene var og er i disse tilfellene en del av en større Public Information-avdeling i operasjonen, så selv om hovedvekten vil være på radio, kan jeg likevel ikke unngå å innimellom komme inn på de resterende delene av informasjonskomponenten. Informasjonskomponenten i den enkelte operasjon retter seg både mot det internasjonale samfunn og landet operasjonen er utplassert i. I denne oppgaven tar jeg kun for meg sistnevnte da UN Radios målgruppe er befolkningen i landet.

UNIOSIL og UN Radio i Sierra Leone

Borgerkrigen i Sierra Leone brøt ut i 1991 og varte i elleve år. Den har blitt beskrevet som en av de mest brutale i nyere tid. Alle parter i krigen stod bak grove brudd på menneskerettighetene og internasjonal humanitær lov. Krigen gikk særdeles hardt ut over sivilbefolkningen (Sesay & Hughes 2006: 154).

FNs engasjement for å få en slutt på borgerkrigen i Sierra Leone blir beskrevet i bakgrunnskapittelet. Her vil jeg kort gi en introduksjon til UNIOSIL. I januar 2006 overtok UNIOSIL for den fredsbevarende operasjonen United Nations Mission in Sierra Leone (UNAMSIL), hvis mandat gikk ut i desember 2005.

UNIOSILs mandat går ut på å bistå landets regjering og folk i arbeidet med å konsolidere freden, styrke demokratiet og fremme utviklingen i landet. Åtte punkter beskriver nærmere hva dette innebærer. Det omfatter blant annet kapasitetsbygging i offentlig sektor for å gjøre dem i bedre stand til å ta fatt på årsakene til borgerkrigen, tilby grunnleggende tjenester til landets innbyggere samt øke framdriften med hensyn til å nå FNs tusenårsmål. Videre skal UNIOSIL bistå i å bedre menneskerettighetssituasjonen, styrke NEC, fremme godt styresett, styrke rettssikkerheten, politi og militæret, og utvikle initiativer som skal bedre forholdene for barn, unge og kvinner (United Nations Security Council 2005). I Sikkerhetsrådets resolusjon

¹ Enten alene eller i samarbeid med en eller flere NGOer,

1793 (2007) ble mandatet forlenget til 30. september 2008 (United Nations Security Council 2007b). Av mandatets mer konkrete oppgaver vil jeg konsentrere meg om følgende: “(vii) promoting a culture of peace, dialogue, and participation in critical national issues through a strategic approach to public information and communication, including through building an independent and capable public radio capacity; (United Nations Security Council 2005).

Denne oppgaven ivaretas spesielt av UNIOSIL Public Information Section (PI-Section) som består av følgende avdelinger: UN Radio, Advocacy and Public Outreach Unit, Media Relations, Audiovisual Unit, Media Policy. Som nevnt vil jeg fokusere på UN Radio i denne oppgaven. Kanalen har sendinger døgnet rundt syv dager i uken både på engelsk og andre lokale språk, og har større geografisk dekning enn andre kanaler i landet (United Nations Integrated Office in Sierra Leone: Lesedato: 05.01.2007c).

Problemstilling

Oppgavens hovedproblemstilling er følgende:

Hvorfor og hvordan tas radio i bruk i FNs fredsoperasjoner?

Jeg vil med andre ord undersøke hvorfor radio har vært ansett for å være et hensiktsmessig redskap til å realisere fredsoperasjoners mandat og hva som kjennetegner en radio i FNs tjeneste. Jeg har delt besvarelsen av hovedproblemstillingen i to deler. I den første delen, som en del av bakgrunnskapittelet, vil jeg gjøre rede for hvorfor og i hvilken grad det fra FNs side har vært ansett for hensiktsmessig å etablere en radiokanal i fredsoperasjoner, og hva som kjennetegner disse radiokanalene. Videre vil jeg redegjøre for teori om hvordan medier kan spille en positiv rolle i konfliktløsning og fredsbygging.

Deretter, i del 2, vil jeg ta for meg oppgavens case, UN Radio i Sierra Leone, og beskrive den ut fra tre aspekter: Medielandskapet kanalen er en del av, journalistisk praksis og lytterne. Følgende underproblemstillinger skal besvares i del 2:

- 1. Hvordan, og under hvilke vilkår, kommer UNIOSILs mandat til uttrykk i journalistisk praksis i UN Radio?*

2. *Hva kjennetegner medielandskapet UN Radio er en del av?*
3. *Hvordan og hvorfor bruker studenter som er faste lyttere UN Radio, og hvilken rolle spiller kanalen for dem?*

Radio som er en del av en fredsoperasjon opererer under et mandat fra FNs Sikkerhetsråd. Mandatet gir føringer for redaksjonell linje, målsettinger og målgrupper. I besvarelsen av den første underproblemstillingen skal jeg gjøre rede for hvordan UN Radio opererer under disse forutsetningene. Dette omfatter en beskrivelse av UN Radios organisering og plass i UNIOSIL, mål og prioriteringer, programmer, rekkevidde, forholdet til myndighetene og utfordringer.

Den andre underproblemstillingen besvares ved å beskrive medielandskapet UN Radio er en del av, og søke å beskrive hvilken plass UN Radio har der. Årsaken til dette er at konteksten kanalen er en del av har betydning for å kunne redegjøre for hvorvidt etableringen av en FN-radio vil være hensiktsmessig eller ei.

Med utgangspunkt i intervjuer med studenter som er faste lyttere av UN Radio skal den tredje underproblemstillingen besvares. Formålet er å undersøke studentenes bruk av, meninger om og vurderinger av kanalen. På den måten søker jeg å finne ut hvorvidt UN Radio spiller en rolle for informantene. Antallet respondenter er så lavt at jeg ikke kan generalisere funnene, lytterundersøkelsen kan med andre ord ikke regnes for å være representativ utover sitt utvalg.

Oppgavens oppbygging

Jeg har i dette innledende kapittelet inkludert en kort gjennomgang av UNIOSIL. Neste kapittel er et bakgrunnskapittel i to deler. Den første delen beskriver kort hvordan FN fikk en mer sentral rolle i det internasjonale samfunn i forbindelse med slutten på den kalde krigen, samt hvordan liberalisering har kjennetegnet det internasjonale samfunns strategi i forbindelse med assistanse til fredsbygging. Inkludert heri er bistand rettet mot utviklingen av frie medier. I den andre delen vil jeg kort gjennomgå hvordan informasjonskomponenten har blitt benyttet i FNs fredsoperasjoner. Her inkluderer jeg også årsaker til at det har blitt benyttet, interne og eksterne hindringer samt konsekvenser. Jeg vil dog først og fremst beskrive hvordan radio har blitt benyttet i denne sammenhengen, og tar dermed hovedsakelig for meg en del av informasjonskomponenten.

Kapittel 3 redegjør for teori om hvordan medier kan spille en positiv rolle i konfliktløsning og fredsbygging. Jeg vil argumentere for at det er mediens tradisjonelle demokratiske idealroller det pekes mot i denne sammenhengen, også utover disse idealrollenes betydning for demokratiet. Kontekstens betydning i denne sammenhengen vektlegges også. Det vil derfor gjøres rede for teori om hvordan lokale forhold og medielandskapet virker inn på mediens mulighet til å oppfylle idealroller. Videre gjør kapitlet rede for hvorfor og hvordan radio regnes for å være det mediet som i en afrikansk kontekst har størst potensiale til å leve opp til de demokratiske idealrollene.

Videre følger metodekapitlet, som er første kapittel i del 2. Her vil jeg gjøre rede for hva som kjennetegner en casestudie og metodene jeg har benyttet, samt begrunne metodevalget. Videre vil jeg beskrive innsamlingen og bearbeidingen av mitt datamateriale.

5 kapittel er en innledning til min case-studie. Der vil jeg kort gjøre rede for borgerkrigens gang og internasjonale aktørers involvering, samt hvordan Sierra Leone har utviklet seg siden slutten på borgerkrigen og hvilke utfordringer landet nå står overfor med hensyn til fredsbygging. Kapitlet inneholder også en gjennomgang av president- og parlamentsvalget som ble gjennomført i 2007.

I kapittel 6 vil jeg analysere UN Radio i Sierra Leones plass i UNIOSIL, mål og prioriteringer, programmer, rekkevidde, forholdet til myndighetene og utfordringer. Med dette ønsker jeg å se nærmere på hvorfor FN har en radiokanal i Sierra Leone, og hvordan og under hvilke betingelser mandatet gjøres om til journalistisk praksis. I dette kapitlet beskrives også Radio UNAMSIL som UN Radio er en videreføring av.

Kapittel 7 er en beskrivelse av dagens medielandskap i Sierra Leone. Hensikten er å vise hvilke forhold UN Radio fungerer innenfor, og søke å plassere kanalen i forhold til landets øvrige medier. Jeg vil også kort beskrive hva som har kjennetegnet de forholdene mediene har operert under fra uavhengigheten til slutten på borgerkrigen, og hvilke konsekvenser dette fikk for journalistikken og mediene.

Kapittel 8 er det siste analysekapitlet. Dette kapitlet tar for seg hvordan 12 studenter bruker UN Radio, samt deres vurderinger av og meninger om kanalen. Kapitlets første del beskriver lytterkonteksten. Den andre delen er strukturert etter tre roller jeg vil hevde UN Radio spiller for informantene. Disse har jeg valgt å kalle underholdningsrolle, informasjonsrolle og veilederrolle. Avslutningsvis vil jeg beskrive hvorfor lytterne tillegger UN Radio

påvirkningskraft både med hensyn til dem selv og befolkningen generelt, samt beskrive informantenes bruk av andre radiokanaler og hvordan de vurderer dem i forhold til UN Radio.

Oppgavens siste kapittel sammenfatter funnene fra analysen og ser på disse i sammenheng for å svare på hovedproblemstillingen.

Kapittel 2

Bakgrunn

Dette kapittelet har to deler. *Den første delen* beskriver hvordan FN fikk en mer sentral rolle i det internasjonale samfunn i forbindelse med slutten på den kalde krigen da FN og andre internasjonale organisasjoner fikk en mer aktiv rolle i konfliktløsning. Engasjementet i post-konfliktland har vært kjennetegnet av at liberalisering, både av den politiske og økonomiske sfære, har vært ansett for å være den mest hensiktsmessige måte å etablere varig fred på. Videre førte dette til at bistand rettet mot å utvikle frie medier økte.

I *den andre delen* vil jeg gjøre rede for hvorfor og hvordan FNs fredsoperasjoner har inkludert en informasjonskomponent. Jeg vil imidlertid først og fremst beskrive hvordan og hvorfor radio har blitt benyttet i denne sammenhengen, og tar dermed hovedsakelig for meg en del av informasjonskomponenten. Jeg vil også kort komme inn på interne og eksterne hindringer med hensyn til om informasjonsformidlingens potensiale har blitt utnyttet til fulle.

FNs rolle etter den kalde krigen

Given all of the changes that occurred at the end of the Cold War – the increased demand for postconflict peacebuilding, the ability of the United Nations and other international agencies to respond to this demand, and the turn toward liberalism both in world politics and in the commitments of the world's leading international organizations - it comes as little surprise that peacebuilding operations would emerge as a growth industry in the post-Cold War era, and that these operations would tend to promote political and economic liberalization (Paris 2004: 34).

Slutten på den kalde krigen markerte starten på en tid hvor FNs rolle i verden endret seg. Oppfatningen av når det var legitimt for det internasjonale samfunn å gripe inn i et lands indre anliggender endret seg dramatisk (Doyle & Sambanis 2006: 1). "During the Cold War, the UN's main security activity was "peacekeeping", which typically involved the deployment of a lightly armed military force to monitor a cease-fire or patrol neutral buffer zones between former combatants" (Paris 2004: 13).

Involvering i et lands indre anliggende ble på den tiden ikke ansett for å være FNs oppgave². Paris (2004: 15) presenterer fire årsaker til dette. For det første forhindret FN-charteret intervensjon i saker “[...] essentially within the domestic jurisdiction of any state” (gjengitt etter Article 2 (7) i FN-charteret). For det andre ville partene i en konflikt mest sannsynlig ikke være villige til å godta en mer omfattende rolle for FN-styrkene. Videre var de permanente medlemmene i Sikkerhetsrådet mot at FN skulle involvere seg i deres alliertes og klientstaters indre anliggende. Til sist var det stor uenighet medlemslandene imellom om demokratiets karakter, “[...] which in practice prevented the organization from promoting any particular model of democracy as the ”proper” model and reinforced the tendency of UN officials to distance themselves from questions of domestic politics” (Paris 2004: 16).

Disse politiske og ideologiske omstendighetene endret seg som et resultat av at den kalde krigen tok slutt, noe som førte til at FN og andre internasjonale organisasjoner i større grad kunne involvere seg direkte i konfliktløsning (Paris 2004: 16). Den nevnte endringen i synet på nasjonal suverenitet innebar at brudd på menneskerettigheter og beskyttelse av flyktninger stod fram som grunnlag for intervensjon (Doyle & Sambanis 2006: 7, Keating & Knight 2004: xxxii). I følge Keating og Knight (2004) skyldes dette at et vidt spekter av aktører fra hele verden, både enkeltmennesker, grupper, regjeringer og internasjonale organisasjoner, viste en økende interesse for menneskerettigheter, innbyggernes personlige sikkerhet og godt styresett.

Tidsmessig skjedde dette samtidig som at antall kriger mellom stater avtok til fordel for en sterk økning i antall borgerkriger. 94% av krigene som fant sted på 1990-tallet var borgerkriger (Paris 2004: 1). Borgerkrigene var kjennetegnet av at en overveldende majoritet av ofrene var sivile, at det fant sted grove brudd på menneskerettighetene (etnisk rensing, systematisert massevoldtekt, massehenrettelser), og et høyt antall flyktninger og internt fordrevne. Videre har borgerkrig ofte ført til økt ustabilitet både regionalt og internasjonalt (Keating & Knight 2004: xxxii, Paris 2004: 1-2).

Internasjonale organisasjoner som jobber for internasjonal fred og sikkerhet fikk dermed nye utfordringer (Doyle & Sambanis 2006: 3, Paris 2004: 2). FNs tidligere generalsekretær Boutros Boutros-Ghali gav i 1992 ut rapporten ”An Agenda for Peace” som et svar på de

² Før 1989 var det kun to FN-operasjoner som avvek fra disse prinsippene med hensyn til fredsbevaring, i Belgisk Kongo på 1960-tallet og i det vestlige New Guinea i 1962-63 (Paris 2004: 14-15).

utfordringene verdenssamfunnet stod ovenfor på begynnelsen av 1990-tallet. Rapporten³ presenterer fire måter som FN og det internasjonale samfunn kan respondere overfor konflikter i verden på: forebyggende diplomati, fredsskaping, fredsbevaring og post-konflikt fredsbygging. Av disse var post-konflikt fredsbygging et nytt begrep i FN-sammenheng⁴, og rapporten representerte tidspunktet hvorfra større oppmerksomhet ble viet til nettopp fredsbygging.

I An Agenda for Peace ble fredsbygging definert slik: "action to identify and support structures which will tend to strengthen and solidify peace in order to avoid a relapse into conflict" (1992). Videre i rapporten ble en rekke elementer beskrevet som en del av fredsbygging: Avvæpne krigende parter, opprette lov og orden, repatriere flyktninger, rådgi og lære opp sikkerhetspersonell, overvåke valg, fjerne miner, fremskynde handling for beskyttelse av menneskerettigheter, reformere og styrke offentlige institusjoner, oppfordre til formell og uformell deltakelse i den politiske prosess samt samarbeidsprosjekter som fører tidligere stridende parter sammen, var noen av disse elementene. Fredsbygging involverer dermed mange forskjellige aktører og griper inn i og søker å endre både politiske, økonomiske, sosiale og sikkerhetsmessige forhold i et land.

The rationale for this kind of mission was straightforward and compelling: Without effective techniques for preventing the recurrence of violence in war-shattered states, large-scale conflict might resume after the initial termination of hostilities, thereby undermining and squandering international efforts to stop the fighting in the first place (Paris 2004: 3).

Fredsbygging har vist seg å være et av de viktigste aspekter av internasjonal involvering i konflikter og post-konfliktsituasjoner (Keating & Knight 2004: xxxi). De fleste fredsoperasjonene etter den kalde krigen har fokusert på postkonflikt fredsbygging (Paris 2004: 18).

UN Peacebuilding Commission ble opprettet i desember 2006. Kommissjonen er et rådgivende organ for fredsbygging i post-konfliktland, men råder også over økonomiske midler som blir brukt til å finansiere tiltak for fredsbygging. Det har ikke tidligere vært en del av FN-

³ Doyle & Sambanis (2006) beskriver rapporten som "[...]the culmination of an evolution of UN doctrine and an adjustment of the instruments used to maintain the peace since the organization was formed in 1945. It combines in a radical way instruments of warlike enforcement and peacelike negotiation that were ones kept separate and that evolved separately" (2006: 11).

⁴ På 1970-tallet introduserte Johan Galtung begrepet fredsbygging som et middel til å hindre at voldelige konflikter brøt ut ved å ta fatt på årsaker til fattigdom, politisk undertrykkelse og ujevn fordeling av ressurser (Knight 2003: 247). I Agenda derimot ble det beskrevet som en post-konfliktaktivitet. Senere har dog fredsbyggingsbegrepet også i FN-sammenheng blitt brukt i situasjoner hvor målet er å hindre og forebygge at voldelig konflikt bryter ut (pre-konflikt) (Knight 2003: 248).

systemet som har vært direkte ansvarlig for å bistå land i overgangen fra krig til varig fred. Kommisjonen vil dermed fylle et hull i FN-systemet fordi den representerer en forbindelse mellom fredsbevaring og post-konflikt fredsbygging. For å få råd av kommisjonen kan det enkelte land, FNs Generalforsamling, Sikkerhetsrådet, ECOSOC samt FNs generalsekretær be om dette. Sierra Leone og Burundi er de to første landene som er tatt opp i UN Peacebuilding Commission (United Nations Peacebuilding Commission).

Liberalisering som post-konfliktstrategi

Slutten på den kalde krigen førte også til en økt interesse for demokratiutvikling i post-konfliktland, og har i stor grad vært en del av det internasjonale samfunns strategi i forbindelse med assistanse til fredsbygging (Kumar & de Zeeuw 2006: 4, Allen & Stremlau 2005: 218).

Også Paris (2004) peker på demokratiseringens rolle i det internasjonale samfunns innsats i post-konfliktland. Dette gjør han i forbindelse med en beskrivelse av hvilke prinsipper og antagelser som lå til grunn for utformingen av 1990-tallets fredsoperasjoner i land hvor det hadde vært borgerkrig. Liberalisering har vært ansett for å være den mest hensiktsmessige måte å etablere varig fred på (Paris 2004)⁵. Med liberalisering mener han demokratisering av den politiske sfære med det formål å overføre arenaen for konfliktløsning fra slagmarken til politikken. I den økonomiske sfære innebærer det omlegging til markedsøkonomi. Fredsbygging innebærer dermed en spesifikk form for "[...] social engineering, based on a particular set of assumptions about how best to establish durable domestic peace" (Paris 2004: 5-6).

I følge Kumar & de Zeeuw er årsakene til at demokratisering har vært ansett som en nødvendig del av gjenoppbyggingen i post-konfliktland følgende: For det første er det i post-konfliktland et tilnærmet universelt krav om demokratisering, ikke bare i den politiske, religiøse og intellektuelle eliten, men også blant "folk flest". Det er også ansett som viktig å etablere en regjering som har både nasjonal og internasjonal legitimitet. En tredje årsak er at et demokratisk system innebærer fredelige metoder for å løse politiske konflikter. Demokratisering anses også for å bidra til å hindre terrorisme. Til sist peker de på sammenhengen mellom demokrati og

⁵ Dette henger sammen med teorien om den demokratiske freden (democratic peace thesis) som hevder at demokratier er mer fredfulle både internt og i sine relasjoner til andre land (Paris 2004: 6).

økonomisk og sosial utvikling. Det hevdes at demokratiet er den styringsformen som legger forholdene best til rette for økonomisk vekst og utvikling (2006: 4-7).

Increasingly, leaders and experts recognize that many features of democracy, such as shared power, vertical and horizontal accountability, a free flow of information, and transparency of governance, usually provide an enabling environment for individual entrepreneurship and economic growth (Kumar & de Zeeuw 2006: 7).

Bistand til medier og medier i bistand

Inkludert i liberaliseringsstrategien er en tilsvarende interesse for å støtte utviklingen og profesjonaliseringen av uavhengige medier (Howard 2003b: 9). Liberaliseringen innebærer at demokrati, frie medier og markedsøkonomi knyttes sammen, og dermed fremmes argumenter for minimal regulering av medier (Allen & Stremlau 2005: 218). Å bidra til å utvikle medielandskapet regnes for å være et av hovedområdene innen demokratiutvikling, og spiller en stor rolle med hensyn til å oppnå bærekraftig fred og bygge opp demokratiske institusjoner (Nzongola-Ntalaja 2006: vii). Bak dette synspunktet ligger troen på at frie og mangfoldige medier som fremmer åpenhet og pålitelighet i offentlig administrasjon, oppfordrer til fri politisk debatt og representerer en stemme for folket, er en essensiell del av et demokratisk samfunn (Howard 2002: 4, Kumar & de Zeeuw 2006: 11).

Videre har utviklingsekspertene i økende grad sett sammenhenger mellom frie medier og økonomisk utvikling. Dette henger sammen med innbyggernes behov for informasjon for å kunne ta så veloverveide beslutninger som mulig. Medienes rolle i å motvirke korrupsjon vektlegges også. Det har også vist seg å være hensiktsmessig å bruke medier, og da spesielt radio, både i nødhjelpsoperasjoner etter naturkatastrofer og i mer langsiktige utviklingsprosjekter (Howard 2003b: 9).

Videre viste eksempler fra blant annet borgerkrigene i Rwanda og det tidligere Jugoslavia hvordan mediene kunne brukes til å oppfordre til og styre voldsbruk, og bidro dermed til en økt oppmerksomhet rundt den potensielle negative effekten av media i konflikt (Howard 2003b: 9 og Kumar 2006: 6). I tilfeller som dette, hvor medier har blitt benyttet for å oppfordre til vold eller hat mellom etniske grupper, andre sosiale grupper eller land for å oppnå politiske mål

eller frembringe konflikt, har denne typen medier fått benevnelsen ”hate media”⁶ (Radio Netherlands Media Network 2004). Så i løpet av 1990-tallet ble bistand til medier i økende grad ansett for å være en fornuftig motvekt til medier med budskap som motarbeidet fred. Den teknologiske utviklingen har også spilt en rolle ved blant annet å muliggjøre økt distribusjon og rekkevidde samt produksjon av billige radioer (Howard 2003b: 9).

Siden slutten på den kalde krigen har dette resultert i en økning av bistandsprosjekter som retter seg mot medier med nettopp demokratiutvikling samt fred og forsoning som mål (Kumar 2006: 5, Howard 2003b: 9).⁷ Dette reflekteres også i norsk bistandspolitikk. I det strategiske rammeverket ”Utviklingspolitikken bidrag til fredsbygging. Norges rolle” pekes det også på at mediene har potensiale til å være en ressurs i fredsbygging (Utenriksdepartementet 2004: 23).

At bistand til frie medier betegnes som nytt innen bistand, vil ikke si at medier tidligere ikke har vært ansett som betydningsfulle i utviklingsarbeid. Development Communication har eksistert siden 1950-tallet. De første to tiårene var preget av optimisme på vegne av informasjonsformidlings og mediers potensiale.

[...] communication researchers assumed that the introduction of media and certain types of educational, political, and economic information into a social system could transform individuals and societies from traditional to modern (Servaes & Malikhao 2005: 92).

Staten ble på denne tiden ansett som den viktigste drivkraften bak utvikling, og development communicationsprosjekter bar preg av at mediene snakket til mottakerne framfor å kommunisere med dem (Hyden & Leslie 2002: 5). Årsaken til dette var at prosjektene baserte seg på kommunikasjonsmodellen stimulus-responsmodellen. Den fokuserer hovedsakelig på sender og mediet, som blir tillagt betydelig påvirkningskraft. Mottakerne derimot reduseres til å være ute av stand til å motstå mediens innflytelse. Det blir ikke tatt høyde for hvordan for eksempel kommunikasjon mellom mottakere om budskapet har betydning for effekten (Servaes &

⁶ Det skal dog understrekes at hate media ikke er et nytt fenomen, og at det ikke kun eksisterer i land i konflikt. (For mer om dette se Radio Netherlands Media Network 2004.) I teorikapittelet kommer jeg tilbake til hate media i en diskusjon rundt hvordan det vil være mest hensiktsmessig å reagere på hate media.

⁷ I forbindelse med at den kalde krigen tok slutt var det Øst-Europa, Balkan og Eurasia donorene fokuserte mest på, men også land i Latinamerika og Sør-Afrika mottok støtte. I de senere år har oppmerksomheten i større grad blitt rettet mot Asia, Afrika og Midtøsten, (Kumar 2006: 2).

Malikhao 2005: 100). Kort sagt ble mediene ansett for å være et instrument som skulle bistå utviklingsprosjekter innen for eksempel landbruk og helse, å nå sine mål.

I løpet av 1980-tallet gikk man bort fra å anse statsmakten som den viktigste drivkraften bak utvikling. Enkeltmenneskene og lokalsamfunnet ble tillagt større ansvar og delaktighet, og ved å sette individet i sentrum skulle ikke lenger kun eksperter finne løsninger, man søkte heller "[...] socially constructed solutions to problems" (Hyden, Leslie og Ogundimu 2002: 5). Dette ga seg også utslag i prosjekter innen development communications, hvor man begynte å ta mottakernes ønsker og behov i betraktning. Kommunikasjon ble ansett for å være en toveis handling, dermed fikk kommunikasjonsprosessen og dens betydning en sentral plass (Servaes & Malikhao 2005: 100-101). Denne endringen, som er felles for både utviklingshjelp generelt og development communication kan kort beskrives som "[...] a move from top-down diffusion to empowering participation" (Hemer & Tufte 2005: 15).

I dag favner development communications en rekke forskjellige utviklingsprosjekter, noe som gjør det vanskelig å gi en enkel, entydig definisjon. Men i følge Waisboard (2005: 78-82) kan man trekke ut fem hovedideer som det synes å være enighet om innen development communications. For det første bør hovedmålet for prosjektene være bemyndiggjørelse av lokalsamfunn. Det vil si at kunnskapsnivået i et samfunn og blant individer skal øke, de skal være i stand til å kommunisere med utgangspunkt i tema av felles interesse, ta avgjørelser samt forhandle om maktrelasjoner. For det andre bør en kombinasjon av ovenfra-og-ned og nedenfra-og-opptilganger og tilsvarende strategier anvendes. Til tross for at det er viktig å fokusere på lokalsamfunn, skal man ikke glemme eller undervurdere den rollen staten spiller i utvikling. For det tredje er det viktig å utvikle prosjekter med utgangspunkt i lokale forhold. Videre anses det som viktig å kombinere aktiviteter som involverer massemedier og kommunikasjon mellom mennesker. Dessuten er det enighet om at for å forstå hvordan kommunikasjon kan endre adferd, må man legge vekt både på individuelle faktorer og faktorer knyttet til miljø.

Waisbord beskriver også to måter som kommunikasjon forstås på innen development communication i dag. Kommunikasjon blir sett på som et verktøy og hjelpemiddel innen utviklingsprosjekter, hovedsakelig som formidler av informasjon. På den annen side forstås også kommunikasjon som et mål i seg selv. Målet er å bidra til økt kommunikasjon, og medier blir dermed et redskap for nettopp dette framfor kun informasjonsformidling (Waisbord 2005: 86-87).

Det som skiller nyere tids bistand rettet mot utvikling av frie medier fra development communication er at medier i sistnevnte kategori brukes som redskap for utvikling. ”In the past, development efforts viewed the media as a tool for achieving specific goals in agriculture, health, business or education” (Kumar 2006: 1), mens mediene i førstnevnte er et mål i seg selv. Ved hjelp av økonomisk, teknisk og finansiell assistanse søker man å bygge opp medier hvis virke skal strebe etter å spille rollen som fjerde statsmakt. ”Its primary purpose is to develop an indigenous media sector that promotes democracy and development” (Kumar 2006: 1, 13-14).

Fredsoperasjoners kommunikasjon med lokalbefolkningen

“You only need three things to set up a peacekeeping mission: an office, some cars and a radio station. Everything else can follow later on” (Phil Arnold, talsmann for UNTAES, gjengitt i Lehmann 1999: 148).

I artikkelen ”Untapped Power? The Status of U.N. Information Operations” definerer Dan Lindley informasjonskomponenten i en fredsoperasjon som anvendelse av medier⁸ med det formål å bidra til at fredsoperasjonen fullfører mandatet. Informasjonskomponenten blir dermed en støttefunksjon for hele fredsoperasjonen (2004: 609). Støttefunksjonen understrekes også i Handbook on UN Multidimensional Peacekeeping Operations (United Nations Department of Peacekeeping Operations 2003: 47) og i Provisional Guidelines for Public Information Components in United Nations Peacekeeping and Other Field Missions ”The goal of an information program is to enhance the effectiveness of the mission” (United Nations Department of Peacekeeping Operations 1997: 14).

Det pekes på to årsaker til at en fredsoperasjons kommunikasjon med innbyggerne i landet den er utplassert i, er viktig. For det første knyttes kommunikasjon til arbeidet med å oppnå godtagelse av og forståelse for en fredsoperasjon og dens mandat. ”Consent must be built and maintained, as part of the larger process of peacebuilding” (Lehmann 1999: 18). Det er viktig å sørge for at en fredsoperasjon og dens mandat ikke bare aksepteres og forstås av partene i konflikten, men også blant befolkningen. Fredsbygging fordrer deltakelse av befolkningen i landet, og derfor er det nødvendig at den kjenner til og aksepterer både fredsavtalen,

⁸ Lindley (2004) opererer med en bred definisjon av medier, det omfatter alt fra dukketeater til fjernsynssendinger.

fredsoperasjonen og dens mandat (Lehmann 1999: 15, United Nations Department of Peacekeeping Operations 2003: 47).

Om aksept ikke oppnås, skal det i det minste sørges for at befolkningen har en utbredt forståelse for og kjennskap til operasjonen. Videre må dette opprettholdes av fredsoperasjonen, ”If weak or waning, it is argued here, public support (which is itself a vital aspect of consent) in the area of operations and internationally, should be built by using creative and professional campaigns in the field” (Lehmann 1999: 4).

Om fredsoperasjonen ikke makter å informere om mandatet og oppgaver, risikerer den at falske forhåpninger, rykter og desinformasjon fører til tap av troverdighet, og ”[...] can encourage scapegoating of the UN by the warring parties, [...]” (Lehmann 1999: 152).

For det andre dreier det seg om å inkludere befolkningen i fredsbyggingsprosessen, ved å tilby informasjon og kunnskap med relevans for dette samt representere et forum for debatt (Lehmann 1999, Lindley 2004, United Nations Department of Peacekeeping Operations 2003: 45). Om FN-operasjonen (i følge mandatet) skal bistå i å gjennomføre et valg, kan dette for eksempel dreie seg om utdannelseskampanjer om demokrati og menneskerettigheter. Lehmann peker på at kommunikasjon med lokalbefolkningen er ekstra viktig i slike tilfeller, ”Communication difficulties are often exacerbated by the fact that the new generation of peacekeeping operations impose their - or the international community’s – values in the area in which they are deployed” (1999: 18).

Radioens rolle i kommunikasjonen med lokalbefolkningen

Inkluderingen av informasjonskomponenten i fredsoperasjoner var en del av de nevnte endringene i FNs arbeide som falt sammen med slutten av den kalde krigen. Det var på denne tiden såkalte multifunksjonelle fredsoperasjoner så dagens lys. Kommunikasjonen foregår på en rekke måter, blant annet ved å produsere TV –og radioprogrammer, brosjyrer, plakater, teaterforestillinger og tegneserier (Manuel 2004: 38).

FNs operasjon i Namibia i 1989, United Nations Transition Assistance Group in Namibia (UNTAG), var den første FN-operasjonen som benyttet seg av aktivt informasjonsarbeide, inkludert radioprogrammer (Lehmann 1999, Ribeiro 2004: avsnitt 4). Den første operasjonen som etablerte en egen radiokanal var United Nations Transitional Authority in

Cambodia (UNTAC), "The main task of Radio UNTAC was to clarify its mandate and support the peace and electoral process under way in the country" (Ribeiro 2004: avsnitt 4). Fra slutten av 1980-tallet har altså FN-operasjonene brukt egne medier til å informere befolkningen om mandatet og fredsprosessen, samt inkludere lokalbefolkningen i sistnevnte (Manuel 2004: 37). Siden da har Sikkerhetsrådets resolusjoner angående fredsoperasjonsmandater i stadig større grad understreket at FN-operasjoner skal ha rett til å produsere programmer eller etablere radiostasjoner (Ribeiro 2004: avsnitt 4).

Lehmann argumenterer for at når det gjelder å påvirke kommunikasjonsprosesser som angår en FN-operasjon, har det vist seg å være en fordel at operasjonen har rådet over egne kommunikasjonsmidler (1999: 15-16). En annen årsak til økt bruk av egne medier i FN-operasjoner er at befolkningens behov for pålitelig informasjon ofte ikke blir dekket av lokale medier i postkonflikt-land.

Infrastructure may be destroyed; more importantly perhaps, the rule of law has been weakened, and those media operations that survive have generally been under the sway of the various parties to the conflict. Or they have become actors themselves (Manuel 2004: 37).

Radio har vært det mest brukte mediet i denne sammenhengen, og ved en rekke anledninger har operasjoner etablert egne radiokanaler da dette har vist seg å være det mest effektive og økonomiske (Manuel 2004: 38). Tilgjengelig infrastruktur, analfabetisme og radios geografiske rekkevidde har vært blant årsakene til radiomediets formålstjenlighet (Ribeiro 2004: avsnitt 3). "The UN is good at dealing with Governments, but to deal with the people at the grass-roots level, this is where the radio comes in" (Sheila Dallas, gjengitt i Ribeiro 2004: avsnitt 3).

Hvorvidt den enkelte FN-operasjon oppretter sin egen radiokanal eller samarbeider med andre, avhenger dog av konteksten: Mandatet, analfabetisme, finansiering, infrastruktur, lokale myndigheters holdning og medielandskapet i området operasjonen er situert tas i betraktning (Manuel 2004: 40-41, Ribeiro 2004: avsnitt 13, United Nations Department of Peacekeeping Operations 2003: 46, United Nations Department of Peacekeeping Operations 1997: 53). Om operasjonen ikke har drevet sin egen kanal har dette i noen tilfeller blitt gjort i samarbeid med andre, for eksempel NGOer som Hironde Foundation. I andre tilfeller har de produsert programmer som sendes av andre kanaler. Uansett hvilken løsning som velges kan det oppfattes som kontroversielt i landet operasjonen er utplassert i (Manuel 2004: 38), dette vil jeg komme tilbake til nedenfor hvor jeg tar for meg eksterne hindringer.

Programinnholdet tilpasses konteksten den enkelte operasjonen er en del av, det finnes imidlertid fellestrekk operasjonene imellom. Som nevnt brukes radio til å skape forståelse for og kunnskap om mandatet. Utover dette regnes også praktisk informasjon om DDR-prosessen⁹ og hvor innbyggerne kan finne husly, mat og vann som svært viktig i startfasen. Utover i mandatperioden inkluderes tema som regnes for å ha betydning for fredsbygging, som menneskerettigheter (gjerne med fokus på barn og kvinner), transitional justice og forestående valg (Ribeiro 2004: avsnitt 5). At fredsoperasjoner på denne måten søker å innføre det man kan kalle det internasjonale samfunns verdier, som menneskerettigheter, demokrati og pressefrihet, medfører utfordringer med hensyn til kommunikasjon. Kommunikasjonen med lokalbefolkningen om dette er ekstra viktig, og i denne sammenhengen vil det være en fordel at fredsoperasjonen råder over egne kommunikasjonskanaler da det i post-konfliktområder er store sjanser for uenighet rundt verdier som kan true dominerende politiske gruppers posisjon (Lehmann 1999: 15-18). ”This requires a professional approach to communications that combines an understanding of the political challenges facing the mission with a principled approach to its work and respect for the various audiences” (United Nations Department of Peacekeeping Operations 2003: 48).

Den største utfordringen er å få befolkningens tillit og få høye lyttertall. Å utøve pålitelig, seriøs journalistikk beskrives som måten å møte disse utfordringene på (Ribeiro 2004: avsnitt 10, United Nations Department of Peacekeeping Operations 2003: 48). Musikk og diskusjonsprogrammer hvor lytterne deltar, har vist seg å være nyttige for å trekke til seg lyttere (Manuel 2004: 40, Ribeiro 2004: avsnitt 11-12, United Nations Department of Peacekeeping Operations 2003: 48). Videre har det vist seg at radiosåpe som tar opp tema knyttet til fredsbygging også faller i smak blant lytterne. Fiksjonalisering av kontroversielle tema har vist seg å være en utmerket måte å sette lys på slike tema (Ribeiro 2004: avsnitt 11, United Nations Department of Peacekeeping Operations 2003: 50). Det understrekes også at det er viktig å benytte seg av lokalt ansatte både fordi det skaper kredibilitet, og fordi det i utarbeidelsen av programformat og innhold kan bidra til å sikre relevans for lytterne (Lindley 2004: 615, United Nations Department of Peacekeeping Operations 1997). For å nå flest mulig skal programmene benytte Lingua Franca og andre viktige lokale språk (United Nations Department of Peacekeeping Operations 1997: 57-58).

⁹ Disarmament, demobilization and reintegration: Avvæpning, demobilisering og reintegrering.

Både UNTAG og UNTAC regnes for i stor grad å ha lyktes i å oppfylle mandatet (Lehmann 1999: 6-7, Lindley 2004: 608). Bruken av informasjonskampanjer blir av Lindley beskrevet som en av årsakene til dette. Han likestiller informasjon med makt og hevder at i FNs regi kan informasjon derfor være et middel for å fremme fred. Som eksempel viser han til hvordan UNTACs og UNTAGs informasjonsprogrammer hadde suksess på følgende områder: Falske rykter om både FN og partene i konflikten ble nedtonet og motsagt. Positive hendelser, som for eksempel avvæpning, ble fremhevet. Informasjonsarbeidet bidro også til forståelse for og kunnskap om demokrati. Videre ble eventuelle tilfeller av forsøk på brudd eller brudd på avtaler avslørt (2004: 608-610). Som nevnt forekommer det også at informasjon fra FN-operasjonen regnes for å være den mest, om ikke den eneste, pålitelige informasjonen for lokalbefolkningen i området operasjonen er utplassert i. Dermed kan den også framstå som et profesjonelt forbilde for lokale medier (Loewenberg 2006: 4, Ribeiro 2004: avsnitt 6). Dette har vært en av de positive effektene som gjøres Radio Okapi¹⁰ i (den Demokratiske Republikk) Kongo til del (United Nations Department of Peacekeeping Operations 2003: 47).

Interne og eksterne hindringer

Slike positive effekter av informasjonskomponenten i en FN-operasjon avhenger dog av at FN benytter seg av det potensielle informasjonsformidling har. Til tross for forbedringer i løpet av de siste årene, mener Lehmann (1999), Lindley (2004) og Loewenberg (2006) at FN verken innser betydningen eller benytter seg av informasjonsformidlingens potensielle ”There has been no sustained programme to experiment with information operations, and although improving, the UN’s information capabilities and expertise remain inadequate” (Lindley 2004: 608).

I følge de tre er både interne og eksterne hindringer årsaken til at informasjonsformidlingens potensielle ikke har blitt utnyttet til fulle. I det følgende vil jeg komme nærmere inn på dette.

Lehmann trekker fram byråkratiske hindringer i FN som fører til at utviklingen av effektive informasjonskampanjer som en del av fredsoperasjoner trekker ut. Hindrene finnes på det strategiske nivået, hos Sikkerhetsrådet og Generalsekretæren, og de politiske analysene som

¹⁰ Radio Okapi er et eksempel på en FN-radio som etableres i samarbeid med en NGO, i dette tilfellet Foundation Hirondelle.

ligger til grunn for deres handlinger og avgjørelser. Inkludert her er medlemsland som har interesse av å svekke FNs rolle i en konflikt (1999: 150). ”The record which emerges as a result of the case studies is of a conspicuous absence of strategic direction – from the Security Council – to provide for this vital information function in peace-keeping operations” (Lehmann 1999: 152).

I tillegg bidrar mangel på ressurser og personell, frykt for at informasjonskampanjer kan sette FNs upartiskhet på spill samt interessekonflikter og uavklart ansvarsfordeling mellom avdelinger i FN (Lehmann 1999: 150, Lindley 2004: 617-620). Sistnevnte ble påpekt i Brahimirapporten¹¹ fra 2000.

The Brahimi Report pointed to a structural problem inherent in the established line of responsibility for public information in peace operation: authority rests with the Department of Peace Keeping Operations (DPKO) and not with the Department of Public Information (DPI) (Loewenberg 2006: 6).

Mangelen på styring og innovasjon fra FNs hovedkvarter har ført til store forskjeller operasjoner imellom når det gjelder hvilken rolle informasjonsavdelingen har spilt (Lindley 2004: 619-620). I felten avhenger det av den politiske ledelsen i den enkelte operasjon om disse byråkratiske hindrene overkommes. Ledelsen i den enkelte operasjons meninger om og forståelse av betydningen av informasjon avgjør hvorledes og i hvilken grad det prioriteres (Lehmann 1999: 150, Lindley 2004: 619-620, Loewenberg 2006: 8).

The biggest influence on how information works in a mission, an official with the Office of the Under-Secretary-General of Communication and Information stated, is whether the SRSG ”gets it” - that is, the need for an information strategy that reinforces the mandate, and the need for the mission to establish its credibility using its own media capacity as well as local and international media outlets (Loewenberg 2006: 8).

Mandatene spiller også en rolle. Om ikke media nevnes eksplisitt i mandatene og det på forhånd er oppnådd enighet med lokale myndigheter om bruk av radiofrekvenser, åpner dette for at lokale myndigheter kan stikke kjepper i hjulene. Dette har ført til problemer for FNs operasjoner i blant annet tidligere Jugoslavia og Eritrea og Etiopia (Lindley 2004, Loewenberg 2006: 4-5). Videre viser erfaring fra Kosovo at i et medielandskap med mange medier vil det være vanskeligere for

¹¹ Rapporten undersøkte FNs muligheter til å gjennomføre fredsoperasjoner effektivitet og kom med forslag til forbedringer (United Nations General Assembly, Security Council 2000).

FN å nå befolkningen (Lindley 2004: 614). En annen potensiell utfordring kommer fra parter i konflikten som er negativt innstilt til pressefrihet (United Nations Department of Peacekeeping Operations 2003: 48). Det forekommer også at mistanker om og frykt for spionasje vanskeliggjør gjennomføring av informasjonskampanjer (Lindley 2004: 620).

Kapittel 3

Teori

Hvorfor og hvordan kan det være hensiktsmessig å inkludere radio i en fredsoperasjon? For å svare på dette har jeg undersøkt teori om hvordan medier kan spille en positiv rolle i konfliktløsning og fredsbygging. I det følgende vil jeg argumentere for at det er mediernes tradisjonelle demokratiske idealroller det pekes mot i denne sammenhengen, også utover disse idealrollenes betydning for demokratiet. Mediene som informasjonsformidler, forum for debatt og vakthund omfatter med andre ord ikke bare mediernes potensielle demokratiserende rolle, men kan videre bidra til konfliktløsning og fredsbygging¹² med hensyn til for eksempel forsoning. Av den grunn vil jeg kort gjøre rede for idealrollene og hvorfor de er viktige i utviklingen og konsolideringen av nye demokratier. Videre vil jeg gjøre rede for hvordan idealrollene kan ha betydning for fredsbygging også utover det demokratiserende potensialet.

Jeg skriver potensielle demokratiske og fredsbyggende rolle fordi konteksten må tas i betraktning. Mediene er en av flere aktører i en fredsbyggingsprosess. Videre er det som nevnt idealroller. Hvordan virker konteksten inn på mediers mulighet til leve opp til idealrollene? I besvarelsen av dette spørsmålet undersøker jeg hvordan kunnskap om lokale forhold, og da først og fremst medielandskapet, spiller inn. Medielandskapet omfatter et samfunns massemedier samt vilkårene de opererer under. Medieproduktene, som aviser, magasiner og tv- og radioprogrammer, er dermed også en del av medielandskapet (Eknes & Endresen 1999: 9). Dermed blir det nødvendig å vurdere hvordan lovverk med relevans for mediene, eierskap, valg av programformat og programinnhold og journalistisk form virker inn på mediers mulighet til å leve opp til idealrollene.

Frem til nå har jeg brukt fellesbetegnelsen medier fordi det i teorien ikke skilles mellom forskjellige typer medier. Men da oppgaven tar for seg radio, og da med fokus på radio i Sierra Leone, vil jeg underveis i kapittelet komme inn på aspekter som har å gjøre med radio i Afrikas potensiale til å leve opp til idealrollene.

¹² Heretter vil jeg skrive fredsbygging i stedet for ”fredsbygging og konfliktløsning”, da fredsbygging også innebærer konfliktløsning.

Demokratiske idealrollers betydning for fredsbygging

”The news media, or journalism, remains in the forefront of peacebuilding initiatives because at its best, it is the safeguard of democratic governance” (Howard 2002: 4).

De normative argumentene for mediers rolle i demokrati som Howard viser til i sitatet, er mediene som forum for debatt, som vakthund overfor makthavere samt informasjonsformidler for å gi brukerne muligheten til å ta velinformerte valg og avgjørelser (Howard 2002: 4, Voltmer 2006: 3-4). Disse argumentene er utviklet med utgangspunkt i vestlige demokratier og har til felles at de søker å representere og forsvare borgernes rettigheter overfor staten (Voltmer 2006: 2-5, 6). Murdock (1992) ser på forholdet mellom rettigheter knyttet til borgerskap¹³ og kommunikasjon, og peker på tre måter som medier kan spille en rolle på med hensyn til utviklingen av borgerskap. For å kunne utøve sine borgerrettigheter må folk ha tilgang til informasjon, råd og analyser som gir dem kunnskap om hvilke rettigheter de har. For det andre må informasjon, debatt og analyser som har med utøvelsen av politikk å gjøre også være tilgjengelig, heri inkluderes mediens vaktbikkjerolle. Utover vaktbikkjerollen innebærer dette punktet også at folk har muligheten til å uttrykke sine politiske meninger via mediene. Det tredje aspektet dreier seg om identitet. Det er viktig at folk kjenner seg igjen i mediens beskrivelse av virkeligheten og deri seg selv, samt har muligheten til å bidra til å utvikle og utvide denne representasjonen.

Medienes demokratiske idealroller vil være ekstra viktige i utviklingen og konsolideringen av nye demokratier. Mediene som forum for debatt er sentrale i utviklingen av et levende sivil samfunn og med hensyn til bestrebelser for å bevege seg bort fra politiske elites autokratiske dominans (Voltmer 2006: 3, Hyden & Okgibo 2002: 48). Ogundimu og van der Veur argumenterer for at det er ved å påvirke offentlig opinion i form av å fungere som forum for debatt at afrikanske medier, og da først og fremst radio, har best mulighet til å bidra til demokratisering (van der Veur 2002: 93-94, Ogundimu 2002: 213).

¹³ Han knytter rettigheter innenfor fire områder til borgerskap. For det første er sivile rettigheter som muliggjør åpen opposisjon, for eksempel ytringsfrihet, en forutsetning for borgerskap. Videre viser han til retten til politisk deltakelse samt sosiale og kulturelle rettigheter. Sosiale og kulturelle rettigheter ”[...]implies two things: the right to participate in existing patterns of social and cultural life and the right to challenge these configurations and develop alternative identities and forms of expression” (Murdock 1992:20). Det er dog ikke tilstrekkelig å ha disse rettighetene, muligheten til å utøve dem er en forutsetning for et fullverdig borgerskap, og kommunikasjon spiller en sentral rolle i denne sammenhengen (Murdock 1992: 20-21).

The notion of communicative spaces in which people can comfortably discuss politics is an important aspect of democratization. A communicative space can be either formal or informal but its defining characteristic is the existence of an independent discourse that helps individuals to form opinions on subjects of importance to them (Ogundimu 2002: 213).

Videre skiller nye demokratier seg fra land med lang demokratisk tradisjon i det at innbyggere i sistnevnte har tilegnet seg politisk kunnskap over lengre tid, mens borgerne i nye demokratier må forholde seg til en rekke nye og ukjente institusjoner, prosedyrer og rettigheter (Voltmer 2006: 4, Lansner 2006: 199). Dermed vil behovet for informasjon være større i førstnevnte, og man kan anta at mediene kan stå igjen som hovedkilden for troverdig informasjon som gjør borgerne i stand til å delta i det offentlige liv "[...] in a situation where traditional agencies of socialization – such as political parties and trade unions – have lost their credibility or even ceased to exist, [...]" (Voltmer 2006: 4). I følge Hyden og Okigbo har dette vært situasjonen i den andre demokratibølgen¹⁴ i Afrika. Resultatet av tiår med undertrykkende regimer var et tilnærmet fravær av nasjonale, sivile organisasjoner som kunne spille en rolle i kravet om demokratisering (Hyden & Okigbo 2002: 47). "This means that relatively speaking the role of the media is more prominent today than it was in the 1950's" (Hyden & Okigbo 2002: 47). Vaktbikkjerollen er også særdeles viktig i overgangen til demokrati, da det å etablere mekanismer for at maktøverne holdes ansvarlige og lydhøre overfor befolkningen er en av hovedoppgavene i en demokratiseringsprosess (Voltmer 2006: 5).

Medienes rolle som informasjonsformidler og forum for debatt er også aktuelle i fredsbygging med hensyn til at mediene kan spille en konfliktløsende og forsonende rolle i kraft av at de representerer kommunikasjon (Hieber 1998: avsnitt 7 & 28, Howard 2003b: 13, Jalali 2002: 4). Av den grunn kan mediene fungere som forhandlere og informasjonsformidlere både mellom partene i en konflikt og mellom de forhandlende partene og befolkningen (Howard 2003b: 7-8, Manoff 1998: avsnitt 19, Siebert 1998: avsnitt 5-7). Videre kan mediene bidra til å skape tillit mellom partene ved å søke å motvirke misforståelser og humanisere hovedaktørene. Dette har å gjøre med hvordan mediene fremstiller konflikt, og Manoff argumenterer videre for at mediene i denne sammenhengen har potensialet til å gjøre det på et vis som øker forståelsen av

¹⁴ Hydén & Okigbo (2002) gjennomgår mediens rolle i det de definerer som to demokratiske bølger i Afrika. Den første fant sted samtidig som avkoloniseringen, den andre bølgen startet på 1990-tallet .

og kunnskapen om både årsakene til en konflikt og mulige løsninger, og at dette vil øke muligheten for en fredelig løsning (Manoff 1998: avsnitt 19).

Med hensyn til forsoning kan mediene bidra i form av å tilby rom for uttrykk for beklagelser, misnøye og protester (Hieber 1998: avsnitt 28, Howard 2003b: 7-8, Manoff avsnitt 19, Siebert 1998: avsnitt 5). Mediene kan dermed bidra til å inkludere befolkningen i fredsbyggingsprosessen.

Further, by fostering dialogue among the people, giving voice to concerns of different segments of the population and debating the controversial issues, a responsible media can mobilize social forces for peace building (Jalali 2002: 4).

På denne måten kan mediene bidra til at grupper som tidligere ikke har hatt en stemme, blir hørt (Hieber 1998: avsnitt 28).

En fredsoperasjons kommunikasjon med befolkningen i landet den er utplassert i regnes for å spille en avgjørende rolle med hensyn til om fredsoperasjonen lykkes (Puddephatt 2006: 19). Det regnes for å være svært viktig at en FN-fredsoperasjon kommuniserer med og informerer befolkningen om fredsavtalen og fredsoperasjonens mål og aktiviteter, det vil si mandatet. Dette kan bidra til å inkludere befolkningen i fredsbyggingsprosessen samt skape forståelse og aksept for fredsoperasjonen (Doyle & Sambanis 2006: 232, Puddephatt 2006: 14 & 19). Videre vil en forbedring av informasjonsstrømmen i et samfunn kunne motvirke ” [...] political manipulation of fear by elites [...]”(Doyle & Sambanis 2006: 49, 232) og dermed øke muligheten for at en fredsoperasjon vil lykkes. Om de lokale mediene regnes for å være for svake eller partiske, kan det være hensiktsmessig at FN etablerer egne kommunikasjonskanaler i denne sammenhengen (Puddephatt 2006: 15). Dette regnes dog for å være kontroversielt fordi det kan ta fokus bort fra kompetanseheving innen den lokale medieindustrien. Av den grunn bør FN derfor ansette lokale og derigjennom sørge for å bygge opp lokal kompetanse (Puddephatt 2006: 15-16).

Kontekstens betydning for utøvelse av idealroller

Å ha god kjennskap til de lokale forholdene er svært viktig i enhver fredsoperasjon da enhver konflikt og fredsbyggings situasjon er unik (The Power of the Media 2003: 25). Med hensyn til mediers rolle i fredsbygging er slik kunnskap viktig for å sikre at informasjonen som formidles er tilpasset lokale forhold. Dette er nødvendig for å sikre relevans med hensyn til informasjonen

som formidles og formen den formidles i, hvilket medium som brukes samt unngå at mottakerne anser informasjonen som formidles for å være propaganda (Adam & Holguín 2003: avsnitt 3, Hieber 1998: avsnitt 18-30, Howard 2003b: 21, Lansner 2006: 192, Puddephatt 2006: 19, The Power of the Media 2003: 17, 22). "If the audience feels the message is imposed upon them from outside, it is highly unlikely they will be receptive to it" (Hieber 1998: avsnitt 30). Informasjonens rekkevidde samt publikums tilgang til og resepsjon av denne er med andre ord avgjørende med hensyn til om mediene skal realisere de skisserte idealroller (Lansner 2006: 191-192). I tilfeller hvor FN etablerer en radiostasjon vil det derfor være hensiktsmessig å ansette lokale, da disse nettopp kjenner de lokale forholdene.

Derfor er det nødvendig med kunnskap om medielandskapet. Med hensyn til FN-operasjoner peker Lehmann på nødvendigheten av at medielandskapet i området hvor fredsoperasjonene er utplassert må tas med i betraktningen. "Obviously, the open flow of information, media diversity and the extent of governmental control are factors that make a difference in the ability of the peacekeepers to communicate with the population concerned" (Lehmann 1999: 15). I det følgende vil jeg gjøre rede for teori om hvilke forutsetninger med hensyn til medielandskapet som virker inn på hvorvidt medienes fredsbyggende potensiale kan realiseres. Først vil jeg ta for meg eierskap og lovverk med betydning for mediene, videre vil jeg ta for meg medieproduktene, (og heri journalistisk form).

Eierskap og lovverk - Mangfold og uavhengighet

At mediene fungerer innenfor et medielandskap kjennetegnet av et mangfold av uavhengige medier, er i følge Howard blant forutsetningene for at medienes potensiale for fredsbygging kan realiseres (Howard 2003b: 11). Mangfold er nødvendig for at ulike meninger skal få plass og oppmerksomhet og bli formidlet til innbyggerne. Derfor kreves det en tilstedeværelse av opptil flere uavhengige og forskjellige medier. Det er med andre ord ikke tilstrekkelig at det finnes flere medier, innholdet må også representere mangfold. Videre er mangfold med hensyn til eierne av medier viktig, og det regnes som negativt om eierne er knyttet til den politiske elite (Frohardt & Temin 2003: 4). Flere uavhengige og forskjellige medier representerer det Voltmer kaller horisontalt, eller eksternt, mangfold. Hun påpeker dog at mangfold også kan eksistere innad i et medium "Internal, or vertical, diversity denotes to a situation where the full range of relevant

views is represented within a particular media outlet, whereas external, or horizontal, diversity emerges as the aggregate of a variety of biased media” (Voltmer 2006: 3).

Howard argumenterer for at om et medium, uansett hvor kompetent det er, har en særdeles dominant posisjon, kan det føre til ubalansert rapportering og monopolisering av informasjon (Howard 2003b: 11). Frohardt & Temin (2003) peker på at i samfunn hvor et medium har få konkurrenter og når majoriteten av brukere, vil dette mediet ha større mulighet for å påvirke både i positiv og negativ forstand (Frohardt & Temin 2003: 3).

Mangfold har imidlertid også en potensiell negativ side. Det kan resultere i at mottakerne velger å ta i bruk de mediene som bekrefter de meninger og holdninger de allerede har framfor medier som utfordrer disse. ”Moreover it is possible to have too much media for there to be a coherent public space for debate” (Puddephatt 2006: 17).

Uavhengige medier viser til at mediene er fullstendig uavhengige fra både staten, eiere og andre mektige aktører i samfunnet. For å realisere dette er det viktig at mediene er økonomisk bærekraftige (Howard 2003b: 13). Dermed spiller også økonomiske forhold inn da mediene i noen tilfeller er avhengige av annonsører. Om mediene ikke har tilgang til tilstrekkelige reklameinntekter øker muligheten for at politiske interesser får makt over mediene ved å tilby økonomisk støtte. Lave lønninger, lav prestisje og mangel på profesjonalisme øker også sannsynligheten for at journalister korrumpes (Howard 2003b: 11). I sammenhenger hvor internasjonale organisasjoner som FN eller NGOer enten støtter eller etablerer medier er det derfor viktig at det anses for å være en langvarig satsning hvor det endelige målet er økonomisk bærekraft (Howard 2002: 5, Puddephatt 2006: 17, The Power of the Media 2003: 25).

Uavhengige medier blir ofte brukt som ensbetydende med privateide, Eknes og Endresen problematiserer denne sammenstillingen av privat og uavhengig (Eknes og Endresen 1999: 10). De mener at framfor å tenke på hvem som eier, vil det ofte være mer hensiktsmessig å tenke på forholdet mellom eiere og redaktører. Utover de økonomiske forholdene begrunner de dette også med at privat eierskap fordrer visse politiske forhold som ikke er tilstede i mange utviklingsland (Eknes og Endresen 1999: 10-11). For lovverk og domstoler som forsvarer, disiplinere og supplerer mediene er også nødvendige.

Without this there is no access-to-information legislation to enable well-informed journalism, no courts to protect journalists from intimidation and to address media malfeasance such as libel and slander, and no independent regulators to fairly allocate publishing and broadcasting rights (Howard 2003b: 11).

Derimot kan det være hensiktsmessig å kalle det støtte til profesjonelle og ansvarlige medier. ”This is explained by the fact that the value of promoting privately-owned media pluralism will depend entirely on the local political context, whereas professional and responsible media is needed everywhere and in all situations” (Eknes og Endresen 1999: 11). I Afrika har kombinasjonen av myndighetenes kontroll, økonomiske utfordringer samt manglende profesjonalisme¹⁵ vanskeliggjort mediepluralisme og utøvelsen av demokratiske idealroller (van der Veur 2002, Ogbondah 2002, Ogundimu 2002).

Intended outcome programming og pålitelig journalistikk

I det følgende vil jeg gjøre rede for hvordan journalistisk form, programtyper og innhold regnes for å ha betydning for at mediernes fredsbyggende potensiale skal realiseres. To tilganger til hvordan mediene kan bidra til fredsbygging kommer til syne. På den ene siden søker man å støtte og bygge opp uavhengige, pålitelige og mangfoldige medier med utgangspunkt i de demokratiske idealroller og den tradisjonelle journalistikks rolle i dette, kalt pålitelig journalistikk. På den andre siden søker man å bruke medier for å påvirke mottakerne i en bestemt retning ved å formidle informasjon i et format som regnes for å være hensiktsmessig med hensyn til dets potensiale til å bidra til fredsbygging (Hieber 1998: avsnitt 5-7, Howard 2002: 9). Sistnevnte betegnes intended outcome programming.

Intended outcome programming skiller seg fra tradisjonell journalistikk idet det aktivt søkes å endre mottakernes holdninger med det formål å påvirke lytterne med hensyn til å oppfordre til og legge til rette for konfliktløsning og forsoning. Innholdet velges ut med utgangspunkt i dets potensiale for å fremme fred (Howard 2002: 11, Howard 2003b: 17). ”The media becomes a facilitator of positive change rather than a professional disinterested observer” (Howard 2003b: 9).

Det er sentralt at mottakerne kjenner seg igjen i innholdet og mener at det har relevans for dem i form av at informasjonen kan omsettes i handling (Adam & Holguín 2003: avsnitt 18-21). Å involvere lokalt ansatte i produksjonen og formidle informasjonen i et underholdende format har vist seg å være hensiktsmessig for å oppnå dette. Med hensyn til radio kan radiosåper

¹⁵ Sistnevnte vil jeg komme tilbake til nedenfor

og innringingsprogrammer være hensiktsmessige formater til intended outcome programming (Adam & Holguín 2003: avsnitt 18-26, Hieber 1998: avsnitt 10-15, Howard 2002: 9).

Nyhetsprogrammer som fokuserer på demokratiseringsprosesser regnes også som et eksempel på dette (Howard 2003b: 17).

Den andre tilgangen søker som nevnt å fremme pålitelig journalistikk. Journalistisk form har vært gjenstand for debatt med hensyn til medier og fredsbygging. Årsaken er at nyhetsverdier kan sies å stå i et motsetningsforhold til fredsbygging på grunn av journalistikkens tendens til å dramatisere og forenkle (Eknes & Endresen 1999: 14, Hieber 1998: avsnitt 8, Howard 2003b: 4, Wolfsfeld 2004: 15-24). Av den grunn har det blitt reist spørsmål om det er mulig å kombinere kunnskap og teknikker fra konfliktløsning med journalistikken, uten at dette går på bekostning av sistnevntes etikk (Eknes & Endresen 1999: 14)¹⁶. Som nevnt beskriver Howard hvordan journalistikken, i kraft av å representere kommunikasjon, har mange fellestrekk med fredsforhandlere. ”With no intention beyond doing its job according to accepted standards, the news media can deliver an essential requisite of conflict resolution, which is communication” (Howard 2003b: 8). Men som sitatet viser fordrer dette at journalistikken holder en viss standard, av Howard beskrevet som pålitelig journalistikk.

Pålitelig journalistikk innebærer profesjonalisme som er journalisters og ledere i mediebedrifters evne til å produsere pålitelig informasjon (Howard 2003b: 13). Dette kjennetegnes først og fremst av nøyaktighet, upartiskhet og ansvarlighet overfor fellesskapets interesser (Howard 2003b: 2). I en annen artikkel utdyper Howard denne karakteristikken (Howard 2003b: 10-11). Det omfatter både kontekstuell og faktisk nøyaktighet. Videre skal nyhetssaker inneholde balansert informasjon fra begge sider av en konflikt eller sak, og lover og regler samt yrkets egne retningslinjer skal overholdes.

Pålitelig journalistikk innebærer å være et alternativ til eventuelle forekomster av medier som fremmer intoleranse, fremmedgjøring, hate speech, rasisme og lignende (Howard 2003b: 13). Mer spesifikt kan det for eksempel dreie seg om at medier i stedet kan presentere alternativer

¹⁶ Et eksempel på hvordan dette kan gjøres er Peace Journalism som er en normativ modell som presenteres som en verktøykasse som kan brukes både som analytisk verktøy og i journalistisk praksis for å gi et mer nyansert bilde av krig (Lynch og McGoldrick 2005: 5). Peace Journalism handler først og fremst om mediers dekning av krig og konflikt, og jeg har derfor valgt å heller fokusere på Howards beskrivelse av pålitelig journalistikk. Videre argumenterer Howard også for at Peace Journalism er en mellomting mellom intended outcome programming og tradisjonell journalistikk, noe som også viser at det kan være vanskelig å sette en klart skille mellom de to tilgangene til hvordan medier kan bidra til fredsbygging (Howard 2002: 10).

til stereotype framstillinger av etniske eller religiøse grupper i samfunnet, korrigere misforståelser, representere et rom hvor folk trygt kan få utløp for sine følelser og uttrykke sine meninger, identifisere underliggende interesser, presentere alternative framstillinger av konflikter og legge til rette for å bygge opp enighet, tilby løsninger og bygge tillit samt humanisere parter i en konflikt (Howard 2003b: 8, Puddephatt 2006: 25).

Profesjonalisme er en forutsetning for at mediene kan spille en konstruktiv rolle i samfunnet. van der Veur peker på at dette er en utfordring i Afrika hvor mange som arbeider i medier ikke har utdanning. Profesjonalisering av både journalister, ledere og eiere vil styrke mediene når det gjelder deres evne til å utføre sin samfunnsrolle mer effektivt (van der Veur 2002: 98).

Frohardt & Temin (2003) peker på hvilke negative konsekvenser mangelen på profesjonalisme i mediene kan ha. Mediene har vært brukt og brukes bevisst for å fremme konflikt både på eget initiativ og på grunn av ekstern manipulasjon, men "media can also contribute to conflict involuntarily. Such passive incitement to violence often occurs when journalists have poor professional skills, when media culture is underdeveloped, or when there is little or no history of independent media" (Frohardt & Temin 2003: 2 og 4). Om det er med overlegg eller ikke kan mediene under slike forhold bidra til å forsterke stereotyper og bygge opp under misnøye i befolkningen (Frohardt & Temin 2003: 2, Puddephatt 2006: 25-26).

I følge Howard omfatter begrepet pålitelig journalistikk også en realisering av ytringsfrihet (Howard 2003b: 11), og fordrer dermed et lovverk som sikrer informasjons- og ytringsfrihet. Hvorvidt det er optimalt å innføre ytringsfrihet umiddelbart i et post-konfliktsamfunn er det imidlertid uenighet om.

Potensielle negative effekter av ytringsfrihet

Paris (2004) og Allen & Stremlau (2005) knytter negative effekter av manglende profesjonalisme til liberaliseringen av mediene i post-konfliktland hvor konteksten i det enkelte post-konfliktland ikke har blitt tatt i betraktning i tilstrekkelig grad. Teoriene som ligger til grunn for liberaliseringen beskriver medier ut i fra optimale forhold, det vil si i rike demokratiske land, og vil dermed ikke nødvendigvis passe inn i krigssoner eller post-konfliktsamfunn fordi den rollen som skisseres for mediene fordrer en sterk stat (Allen & Stremlau 2005: 218). Det har vært vanlig

å legge press på å oppnå idealer om pressefrihet og politisk åpenhet. Allen & Stremlau (2005: 221) understreker nødvendigheten av å se på dette i sammenheng med konteksten framfor å gå ut fra at dette er nødvendig og passende i alle tilfeller. Om ytringsfrihet plutselig innføres i et land som frem til da har vært kjennetegnet av undertrykkelse kan mangel på profesjonalitet blant journalister være problematisk. Det kan for eksempel føre til ensidig rapportering på bekostning av enkelte etniske eller politiske grupper, og at journalister kommer med beskyldninger uten å sjekke fakta. Dette kan videre føre til krav om å gjeninnføre sensur (Paris 2004: 196, Puddephatt 2006: 25-26).

Også Voltmer peker på at graden av demokratiske strukturer og prosedyrer i en stat legger føringer for i hvilken grad mediene vil være i stand til å utøve rollen som vakthund. Da statens legitimitet i post-konfliktland ofte er skjør, kan det være nødvendig at mediene opptrer grundig og noe varsomt da samfunnet som helhet vil tape av kollaps: Det vil være bedre å arbeide med det man har. Utfordringen blir da å finne en balanse mellom pressefrihet og samfunnets interesser, og denne spenningen kan bli sentral i nye demokratier. Fordi disse samfunnene ofte kjennetegnes av sårbare identiteter, dype sosiale kløfter og uferdig nasjonsbygging, blir integrasjon og samhold ekstra viktig. På samme tid finnes det en risiko for at makthavere bruker behovet for felles identitet og samhold til å rettferdiggjøre undertrykkelsen av opposisjon (2006: 5).

For å unngå disse destabiliserende effektene av liberalisering foreslår Paris en ny strategi for fredsbygging som han kaller "Institusjonalisering før liberalisering" (2004: 7). Hovedprinsippet i denne strategien er at et post-konfliktland fordrer en kontrollert og gradvis overgang til liberalisering, kombinert med at det utvikles statlige institusjoner som kan styre de politiske og økonomiske reformene liberalisering innebærer.

For å unngå uheldige konsekvenser av liberalisering av mediene anbefaler Paris en tilgang til medielandskapet hvor to spor følges (two-track media policy). For det første er det nødvendig å utvikle ansvarlige nyhetsmedier samt sørge for at innbyggerne har tilgang til troverdige informasjonskilder. For det andre bør medier som oppfordrer til hat og vold mot spesifikke grupper reguleres, det innebærer at det skal åpnes for at sensur skal kunne tas i bruk i noen tilfeller. Reguleringen kan foregå ved en kombinasjon av et lisenssystem og retningslinjer som er tvangskraftige. Retningslinjene bør innebære forpliktelse til journalistikk preget av nøyaktighet samt forbud mot publisering av saker som ansporer til hat eller vold. Håndhevelsen

av retningslinjene skal foretas av internasjonalt personale og det bør inkludere ankemuligheter (2004: 198-199). I en artikkel om ”information intervention” argumenterer også Metzl for overvåking av medier hvor det er fare for at disse brukes til å oppfordre til vold. Videre argumenterer han for at i ekstreme tilfeller av hate speech bør radio- og tvsendinger blokkeres. ”Permitting limited radio and television jamming in defense of human rights is no magic bullet, but it is a potentially effective and relatively low-risk tool for countering dangerous messages that incite people to violence” (Metzl 1997: 20).

Denne løsningen representerer det Eknes og Endresen kaller en ”negativ” tilgang til hate media. Som alternativ til denne løsningen peker de på en ”positiv” tilgang, som ”[...] is based on the view that, even in situations of conflict, it is essential to maintain the principle of freedom of expression and information pluralism. The reasoning is that hate speech is best fought by more speech rather than by censorship” (1999: 13). Den såkalte positive tilgangen, at det i krigssoner er best å motarbeide hate speech ved å sørge for at flere stemmer blir hørt, framfor å innføre restriksjoner eller sensur, synes å være rådende (Allen & Stremlau 2005: 218).

Å åpne for sensur er problematisk fordi det kan bidra til at det blir lettere for kommende regjeringer å undertrykke opposisjon og det kan forstyrre konkurransen i mediemarkedet (Allen & Stremlau 2005: 219, Paris 2004: 197). Paris (2004: 197) og Metzl (1997: 19) mener dog at pressefriheten i noen tilfeller må vike for å unngå at mer, i følge dem, alvorlige overgrep, som vold og handlinger som gjør at konflikten flammer opp på nytt, finner sted. Han viser til Rwanda for å begrunne påstanden. Det er også problematisk at reguleringen vil bli håndhevet av internasjonalt personale, men Paris (2004) mener at dette er nødvendig i situasjoner hvor det ikke finnes nasjonale institusjoner som kan utføre denne oppgaven. Dette vil imidlertid kun finne sted i en overgangsfase ”Over time, mechanisms for the self-regulation of the media should largely replace those operated by peacebuilders” (Paris 2004: 198).

Kapittel 4

Casestudien av UN Radio i Sierra Leone

Ved valg av metode må man ta problemstillingene og det som skal undersøkes i betraktning, fordi valg av en metode framfor en annen kan få konsekvenser for hvilke resultater man får (Gentikow 2005: 32-33). For å finne svar på hvordan og hvorfor radio har blitt brukt i FNs fredsoperasjoner, valgte jeg å gjøre en casestudie av UN Radio i Sierra Leone, som dermed undersøkes i kraft av å være et eksempel på radio som er en del av en FN-fredsoperasjon¹⁷. I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for hva som kjennetegner en casestudie og metodene jeg har benyttet, samt begrunne metodevalget. Videre vil jeg beskrive innsamlingen og bearbeidingen av mitt datamateriale.

I følge Yin (2003) søker en casestudie å finne svar på hvordan- og hvorforsspørsmål ved å gjennomføre en empirisk undersøkelse av et samtidfenomen i dets naturlige kontekst, hvor forskeren har liten kontroll over begivenhetene. Det er ikke en tydelig grense mellom fenomenet som studeres og konteksten det er en del av, dermed får konteksten stor betydning (Yin 2003: 1, 13). En case-studie kjennetegnes videre av å gi dybdekunnskap om et fenomen da det innebærer at forskeren fordyper seg i et fenomen ved å samle all tilgjengelig informasjon fra forskjellige kilder ved å benytte forskjellige metoder (Gentikow 2005: 40, Yin 2003: 14-15). I en case-studie kan både kvantitative og kvalitative metoder benyttes. Jeg har valgt å bruke kvalitativ metode, henholdsvis kvalitativt intervju og dokumentanalyse¹⁸. (Dette kommer jeg nærmere inn på nedenfor.)

Min studie av et eksempel på FN-radio kan brukes til å gi kunnskap om FN-radioer generelt. Men ovenfor ble kontekstens betydning understreket, og det sier seg selv at FN-radioer opererer i forskjellige kontekster. Det finnes imidlertid enkelte fellestrekk kontekstene imellom,

¹⁷ For enkelthetsskyld vil jeg fra nå av skrive FN-radio i stedet for radio som er en del av en FN-fredsoperasjon. FN-radio representerer med andre ord det generelle, mens UN Radio i Sierra Leone er et eksempel på FN-radio.

¹⁸ Det vil imidlertid alltid være mulig å gjøre et prosjekt av denne typen grundigere, mer omfangsrikt og inkludere flere eller andre aspekter og metoder. Jeg kunne for eksempel også analysert UN Radios programmer for å få en fylligere forståelse av hvordan de omsetter mandatet til journalistisk praksis. (Ideelt ville det da ha vært nødvendig å oversette programmer, da de engelske programmene kun utgjør en liten andel av den samlede programproduksjonen.) Med hensyn til en masteroppgaves omfang fremstod det dog som for omfattende i denne sammenhengen, men jeg mener det burde være både interessant og hensiktsmessig å gjøre i en annen sammenheng. Jeg kunne også valgt å undersøke færre aspekter, og for eksempel bare konsentrert meg om resepsjon.

som for eksempel at de opererer i en post-konfliktsituasjon. Om det gjøres en rekke casestudier av forskjellige FN-radioer vil disse til sammen kunne utgjøre et bedre utgangspunkt for å komme fram til kunnskap om FN-radio generelt. Det vil dog da være nødvendig at de forskjellige casestudiene har en viss felles basis av tema som skal dekkes (Østbye m.fl. 2002: 246). På den andre siden kan man stille spørsmål til om generaliserbar kunnskap alltid bør være målet for et forskningsprosjekt, eller hvorvidt undersøkelser av et eksempel på et fenomen er interessant og verdifullt nok i seg selv (Gentikow 2005: 40-42).

Kvalitativ metode

”[...] kvalitative empiriske studier beskrives som forskning med særlig interesse for sosial og kulturell praksis, med utgangspunkt i folks erfaringer, uttrykt i deres eget språk” (Gentikow 2005: 37-38).

Da jeg satte i gang med arbeidet med oppgaven hadde jeg liten kunnskap om FNs fredsoperasjoners bruk av radio generelt, UN Radio i Sierra Leone spesielt samt medielandskapet i Sierra Leone. Med andre ord befant jeg meg i en situasjon av kulturell uvitenhet (Gentikow 2005: 38). Videre visste jeg ikke hvorvidt jeg i løpet av feltarbeidet ville få tak i informanter som kunne gi meg den informasjonen jeg ønsket. Av den grunn var den kvalitative metodes eksplorerende preg og fleksibilitet blant årsakene til at jeg valgte den metoden. Dette gav meg mulighet til å endre og justere både innfallsvinkler og grep underveis (Gentikow 2005: 38-54).

Kvalitativt intervju

Valget av kvalitative intervju som metode ble tatt både av praktiske hensyn og på grunn av det kvalitative intervjus karakter. I formuleringen ”av praktiske hensyn” inngår at jeg ikke fant tilstrekkelig mengde skriftlige kilder som kunne gi meg svar på problemstillingene angående UN Radio i Sierra Leone. Derfor var det nødvendig å oppsøke informanter som via intervju kunne gi meg informasjon. Kvalitative forskningsintervju er nettopp egnet til å skaffe informasjon som ellers er vanskelig tilgjengelig (Lindlof 1995: 166). På den andre siden fremstod kvalitative intervju som mest hensiktsmessig også fordi jeg ønsket å samle fyldig informasjon om personers oppfatninger, vurderinger, virksomhet og erfaringer uttrykt med deres egne ord, og gå i dybden i dette (Gentikow 2005: 36, 45, Lindlof 1995: 166, Østbye m.fl. 2002: 98).

Det finnes forskjellige typer kvalitative intervju. Jeg valgte å gjennomføre semistrukturerte intervjuer. I et semistrukturert intervju er tema definert og kjent på forhånd. En intervjuguide med tema eller spørsmål som intervjuer ønsker å stille er typisk utarbeidet på forhånd, men denne er svært fleksibel. Fleksibiliteten åpner for at man kan stille spørsmålene i den rekkefølgen som fremstår som mest hensiktsmessig i løpet av de enkelte intervjuene. I tillegg åpner det for oppfølgingsspørsmål, og da det ikke utarbeides forhåndsdefinerte svar åpnes det for at informanten kan komme med informasjon som gjør intervjuer oppmerksom på nye aspekter ved det som undersøkes (Lindlof 1995: 166, Gentikow 2005: 47, 88).

Tilgang og valg av informanter

I begynnelsen av januar 2007 sendte jeg en forespørsel til info-sjef i UNIOSIL om å få komme dit og intervju ansatte i UN Radio. Forespørselen ble positivt besvart, og jeg ble samtidig anbefalt å reise til Freetown så snart som mulig både av sikkerhetsgrunner¹⁹ og fordi journalistene ville få det travlere jo nærmere valgdagen kom. Jeg var i Freetown fra 15. mars til 5. april 2007. Det ville nok vært en fordel å ha mer tid i Freetown, eventuelt reise en gang til²⁰. Til tross for at jeg fikk gjort mye i løpet av de tre ukene jeg var der, ville mer tid gitt meg muligheten til å hente mer informasjon fra flere kilder. Det ville også gi meg bedre mulighet til å reflektere over de valg jeg gjorde underveis, samt muligens også bedre kunnskapsgrunnlaget valgene ble gjort ut ifra.

På tidspunktet jeg var i Freetown var velgerregistreringsprosessen i forkant av det forestående president- og parlamentsvalget i gang. Dermed var det forestående valget den viktigste nyhetssaken da jeg var der, og valget ble dermed også et sentralt tema i min analyse. Om jeg hadde reist på et annet tidspunkt kunne det muligens gitt andre resultater.

Jeg intervjuet fem ansatte i UN Radio som på det tidspunktet hadde arbeidet i UN Radio mellom 2 og 7 år. Utvalget av informanter ble gjort etter anbefalinger fra min kontakt i UN Radio og med utgangspunkt i at jeg ønsket å intervju erfarne medarbeidere som representerte forskjellige avdelinger i kanalen. Intervjuene ble gjennomført i UN Radios lokaler.

¹⁹ Med hensyn til at muligheten for uro og vold relatert til valget økte jo nærmere valgdagen kom.

²⁰ Økonomiske årsaker gjorde dog at dette ikke var mulig.

Videre var det nødvendig å få tak i informanter fra Sierra Leones mediebransje og det sivile samfunn som kunne gi meg informasjon om landets medielandskap. Denne gruppen informanter fikk jeg kontakt med ved å bruke snøballmetoden. Snøballmetoden innebærer at en informant foreslår andre potensielle informanter (Gentikow 2005: 80). Før jeg dro til Freetown fikk jeg avtale med to av disse informantene, som så kom med forslag til andre aktuelle informanter og gav meg deres kontaktinformasjon. Snøballmetoden viste seg å være svært hensiktsmessig da jeg kun hadde tre uker til rådighet i Freetown. Jeg intervjuet fem personer i denne gruppen informanter.

Jeg ønsket også å gjennomføre intervjuer med faste lyttere av UN Radio. Ved å henge opp oppslag ved byens universiteter og høyskoler²¹ hvor faste lyttere som var interessert i å bli intervjuet om sin bruk av UN Radio ble bedt om å føre opp navn og kontaktinformasjon, fikk jeg kontakt med 12 studenter som jeg intervjuet. I alt var det 31 som meldte sin interesse. Studentene er i begynnelsen av tyveårene og bor i eller like utenfor Freetown. De representerer forskjellige fagretninger, både samfunnsvitenskaplige, naturvitenskaplige og økonomiske. Alle informantene var på intervjutidspunktet i gang med sitt første eller andre år av studiene, og studerte enten på Njala University College eller Milton Margai College of Education and Technology.

Informantene representerer det Gentikow kaller utvalg med et sterkt forhold til saken, og regnes for å være informasjonsrike informanter (Gentikow 2005: 78). Jeg var med andre ord ikke ute etter et representativt utvalg, men ønsket informanter som jeg på forhånd visste ville ha god kjennskap til og meninger om UN Radio. Årsaken til at jeg valgte studenter som informanter var praktiske: De snakket engelsk og via oppslaget var det relativt enkelt å finne informanter som var villige til å stille opp til intervju. Utvalget av de 12 jeg endte opp med å intervjuer var tilfeldig på den måten at jeg intervjuet dem jeg fikk kontakt med og som hadde tid. Lytterundersøkelsen kan med andre ord ikke regnes for å være representativ utover sitt utvalg. Antallet respondenter er så lavt at jeg ikke kan generalisere funnene til å gjelde gruppen studenter, muligens ville jeg fått andre resultater om jeg hadde intervjuet et annet utvalg lyttere.

Analysen viste også at informantene i lyttergruppen var særdeles positivt innstilt til UN Radio. På et vis burde dette kanskje ikke overraske for jeg søkte jo etter informanter som var

²¹ Dette ble gjort etter råd fra Amnesty Internationals avdeling i Sierra Leone, de var også behjelpelig med hensyn til å henge plakatene opp da de mente at jeg ville måtte betale for det om jeg gjorde det selv.

faste lyttere. Dessuten uttrykte enkelte av informantene frykt for at stasjonen skulle forsvinne, noe som også kan ha ført til at de understreket kanalens positive sider i så stor grad.

Gjennomføringen av intervjuene

I forberedelsene til feltarbeidet og intervjuene forsøkte jeg å tilegne meg så mye bakgrunnskunnskap som mulig²² for å sikre at intervjuguidene i så stor grad som mulig var en hensiktsmessig operasjonalisering av problemstillingene, og dermed sikre validitet. Da målene med intervjuene var forskjellige, laget jeg forskjellige intervjuguider med hensyn til hvem jeg skulle intervju. Dermed endte jeg opp med en intervjuguide til intervjuene med lytterne og en intervjuguide til intervjuene med journalistene. Jeg laget individuelle intervjuguider til informantene i gruppen ”informanter fra Sierra Leones mediebransje og det sivile samfunn”.

Felles for intervjuguidene var at jeg laget en liste over tema og generelle spørsmål. Videre inkluderte jeg forslag til oppfølgingsspørsmål i noen tilfeller. Jeg søkte å gjøre spørsmålene åpne og tydelige, samt unngå ledende og ja/nei-spørsmål. Hvorvidt det var nødvendig å stille alle oppfølgingsspørsmålene varierte intervjuene imellom, avhengig av hvorvidt informanten selv tok opp det oppfølgingsspørsmålene dekket. Underveis i intervjuene stilte jeg også oppfølgingsspørsmål for å sikre at jeg hadde forstått svarene riktig, for å få informantene til å gi flere eksempler samt utdype svarene som ble gitt. Å stille oppfølgingsspørsmål er også en måte som man kan vise informanten at man følger med og synes det som blir sagt er interessant på (Østbye m.fl. 2002: 104). Intervjuenes åpne, fleksible karakter viste seg å være særdeles hensiktsmessig med tanke på at jeg som nevnt ønsket å få informasjon om tema som jeg i utgangspunktet ikke hadde veldig god kjennskap til, og det førte også til at informantene noen ganger tok opp momenter som jeg på forhånd ikke kjente til eller hadde tenkt på.

Da jeg fikk kontakt med majoriteten av informantene underveis i feltarbeidet, laget jeg de fleste intervjuguidene der og hadde ikke mulighet til å gjennomføre en pilotstudie. Intervjuguidene ble derfor vurdert og revidert fortløpende i tiden mellom intervjuene. I etterkant

²² Om Sierra Leone, borgerkrigen, medielandskapet, FNs tilstedeværelse, UN Radio i Sierra Leone, FN-radio generelt, fredsbygging etc.

av feltarbeidet, da jeg hadde transkribert intervjuene og begynt på analysen, dukket det likevel opp spørsmål som jeg gjerne skulle ha stilt. I noen tilfeller ble dette derfor gjort per e-post.

Dette lot seg imidlertid ikke gjøre for lytterne siden ikke alle i denne gruppen hadde e-postadresse. Årsaken til at jeg i etterkant oppdaget mangler i disse intervjuene kan være fordi denne delen av undersøkelsen til dels hadde en impulsiv karakter idet jeg på forhånd ikke visste at det ville være mulig å gjennomføre en lytterundersøkelse. Videre er det mulig at vår forskjellige bakgrunn kan ha spilt en rolle, da dette kan ha spilt inn med hensyn til å formulere spørsmål med relevans for informantene. Til tross for dette mener jeg likevel at intervjuene frembrakte interessant og verdifull informasjon, spesielt fordi intervjuets fleksibilitet åpnet for at informantene selv introduserte nye aspekter.

Intervjuene ble foretatt der det var mest praktisk for informantene, i de fleste tilfeller innebar det at jeg dro dit informantene befant seg: det vil si på campus eller på deres kontorer. I et tilfelle kom en av informantene dit jeg bodde.

Jeg brukte opptaker under intervjuene. Dette ble gjort etter tillatelse fra informantene, og regnes for å styrke undersøkelsens reliabilitet (Østbye m.fl. 2002: 120). Videre sørget jeg for at informantene gav informert samtykke til å delta. Informert samtykke innebærer at informantene får vite at de når som helst kan trekke seg fra undersøkelsen samt får vite hva forskeren skal undersøke og sier seg villig til å levere informasjon om dette (Gentikow 2005: 64).

Transkribering og analyse

For å få en helhetlig forståelse av intervjuene transkriberte jeg dem før jeg gjorde analysen. På den måten ble jeg også godt kjent med innholdet i intervjuene, og jeg mener det hevet analysens reliabilitet at jeg forholdt meg til en skriftlig gjengivelse av intervjuene. Som oftest skrev jeg ut alt som ble sagt, men i noen tilfeller oppsummerte jeg deler av intervjuet. For å bevare intervjuenes muntlige karakter har jeg ikke rettet grammatiske feil eller tatt bort gjentakelser²³ og ufullstendige setninger, men jeg har ikke inkludert lyder av typen ”hm” og ”euh” når jeg har sitert i analysen. Enkelte deler av utsagn i noen få av intervjuene var uforståelige på grunn av bakgrunnsstøy eller at informanten snakket lavt. Disse utsagnene har jeg derfor ikke brukt i analysen, da det ville virke negativt inn på reliabiliteten.

²³ Med unntak av sitatene fra en av informantene som stammet.

Jeg har anonymisert lytterne og journalistene i UN Radio. Videre har jeg som et ledd i anonymiseringen valgt å kalle alle for hun til tross for at informantene var av begge kjønn, da jeg ikke var ute etter å finne forskjeller basert på kjønn. Gruppen av informanter fra Sierra Leones mediebransje og det sivile samfunn som kunne gi meg informasjon om landets medielandskap har jeg ikke anonymisert med mindre de selv ønsket det.

Etter transkriberingen leste jeg gjennom intervjuene en rekke ganger og begynte å kode materialet. Utover å gjøre arbeidet med materialet mer effektivt og oversiktlig, er også koding en integrert del av analysen: "It demands that the analyst decide what is worth saving, how to divide up the material, and how a given incident of talk or behaviour relates to other coded items" (Lindlof 1995: 219). Med utgangspunkt i intervjuguiden og gjennomlesninger av intervjuene laget jeg tematiske koder med hensyn til hva de enkelte delene av intervjuene handlet om. Underveis i kodingen revurderte jeg mine tematiske koder for å hindre at jeg overså viktige aspekter. For å gjøre det lettere å sammenligne informantens utsagn om de forskjellige tematiske kodene, systematiserte jeg dem, enten som sitater eller stikkord, i tabeller²⁴.

Jeg valgte å benytte meg av det Kvale benevner ad hoc meningsgenerering i analysen av intervjuene. Dette innebærer bruk av og fritt samspill mellom forskjellige teknikker for meningsgenerering, i motsetning til bruk av en standardmetode for å analysere intervjumaterialet som helhet. Eksempler på teknikker som kan brukes er kvantifiseringer, dypere tolkninger av enkelte setninger, utarbeide metaforer som kan fange materialet og plassere deler av intervjuet i en fortellingssammenheng (Kvale 1997: 184-185).

Dokumentanalyse

Dokumentanalyse kan defineres som: "Systematisk analyse av skrevne eller audiovisuelle beretninger som ikke er produsert eller generert av forskeren selv" (Syvertsen 2004: 215).

Østbye m.fl. skiller mellom to hensikter for bruk av dokumentanalyse. Dokumenter kan være objekt for forskningen, eller "[...] kilder eller ressurser i forskning om et sakstema" (Østbye m.fl.2002: 52). I min oppgave brukes dokumenter som sistnevnte.

I min oppgave omfatter dette tekster hentet fra UNIOSILs og FNs nettsider hvor FNs engasjement i Sierra Leone beskrives og vurderes, inkludert heri er tekster om UN Radio,

²⁴ I dette arbeidet utarbeidet jeg naturligvis forskjellige koder for de forskjellige gruppene av informanter.

mandater og rapporter. Hovedsakelig er dette FN-dokumenter, men i noen tilfeller er de forfattet i samarbeid med GoSL²⁵. Videre omfatter det også en kopi av kanalens sendeplan som jeg fikk da jeg var i Freetown. Det omfatter også tekster hentet fra FN-rapporter og FNs nettside som tar for seg bruk av radio i fredsoperasjoner generelt. Videre omfatter det en rapport om medielandskapet i Sierra Leone (African Media Development Initiative) og en survey foretatt av BBC og SFCG. Informasjonen i dokumentene har jeg brukt både for å kunne beskrive hendelser og prosesser som jeg ikke fikk informasjon om i intervjuene (Lindlof 1995: 208), og for å supplere den informasjonen jeg samlet via intervjuer. Datatriangulering kan på denne måten bidra til å styrke undersøkelsens validitet.

Når man bruker dokumenter som kilde til informasjon er det viktig å vurdere hvem som er avsender, hvilken informasjon som gis med hvilken hensikt, tidspunktet og metoden for innsamling av informasjonen samt hvorvidt opplysningene stemmer overens med andre kilder (Syvertsen 2004: 216-217). Det er dog ikke sannhetsgehalten i dokumentene som er det sentrale, men hvilken versjon av virkeligheten dokumentene presenterer. I denne sammenhengen er det viktig å huske på at dokumenter er selvpresentasjoner av organisasjoner og ikke beretninger om hvordan de faktisk fungerer (Syvertsen 2004: 217-218).

²⁵ Government of Sierra Leone

Kapittel 5

Sierra Leone

I løpet av de 11 årene borgerkrigen varte hadde Sierra Leone en rekke forskjellige regjeringer, både sivile og militære. Videre ble det inngått en rekke freds- og våpenhvileavtaler mellom partene i krigen, og forskjellige internasjonale aktører involverte seg i konflikten. I det følgende vil jeg kort gjøre rede for krigens gang med hensyn til dette før jeg går videre til å beskrive hvordan landet har utviklet seg siden slutten på borgerkrigen og hvilke utfordringer landet nå står overfor med hensyn til fredsbygging. Avslutningsvis vil jeg gjøre rede for president- og parlamentsvalget i 2007, da gjennomføringen av dette har vært regnet for å være avgjørende for fredsbyggingen i landet, samt at det er et sentralt tema i analysen.

Borgerkrigen i Sierra Leone

Da Revolutionary United Front (RUF), støttet av Charles Taylor i Liberia, 23 mars 1991 startet borgerkrigen, var det i følge dem selv for å avsette korrupte og undertrykkende ledere og innføre demokratisk styre og på det viset bedre forholdene for landets befolkning²⁶ (Gberie 2005: 6). Partiet APC hadde da hatt makten i landet siden 1968. De to presidentene i den perioden, Siaka Stevens og Momoh, ledet et diktatorisk regime som var kjennetegnet av korrupsjon, nepotisme og undertrykkelse av politiske motstandere (International Crisis Group 2007: 3, Khan 1998: 586, Sierra Leone Truth & Reconciliation Commission 2004: vol 2, kapittel 1, avsnitt 13). Økonomien kollapset og kvaliteten på de offentlige tjenestene sank dramatisk "[...] affecting security and justice just as it affected health and education" (Sierra Leone Truth & Reconciliation Commission 2004: Vol 3a, kap 2, avsnitt 29).

Med støtte fra Economic Community of West African States (ECOWAS) Military Observer Group (ECOMOG) forsvarte regjeringen seg mot RUF. Et år etter at borgerkrigen startet foretok en gruppe innen Sierra Leone Army statskupp. National Provincial Ruling Council

²⁶ "But throughout its nearly eleven-year campaign of largely terroristic violence, the RUF targeted mainly those very dispossessed people, killing and mutilating them in an orgy of bewildering cruelty, while all the time looting the country's rich diamonds reserves and maintaining an extremely profitable trade in them with outsiders, through Liberia's Charles Taylor" (Gberie 2005: 6).

(NPRC) overtok makten, og fortsatte krigen mot RUF (Gberie 2005: 68). Etter forhandlinger lagt til rette av FN, Organization of African Unity (OAU) og ECOWAS ble det holdt parlaments- og presidentvalg i 1996 hvor Alhaji Dr. Ahmed Tejan Kabbah vant og dermed ble det igjen sivil styre i landet. RUF derimot, hverken deltok i eller godtok valget, og krigen fortsatte fram til november 1996 da Abidjan Agreements/ Accord mellom RUF og regjeringen ble undertegnet (United Nations Integrated Office in Sierra Leone, Lesedato: 05.01.2007b: avsnitt 5).

Abidjan Agreements/ Accord ble brutt i mai 1997 da RUF i samarbeid med deler av landets hær foretok nok et statskupp, (mot den valgte president Kabbahs regjering som gikk i eksil i Guinea,) og etablerte Armed Forces Ruling Council (AFRC) (Gberie 2005: 95-96). Etter brudd på *ECOWAS/Conakry peace plan* mellom AFRC og president Kabbah, ble AFRC ble fordrevet av ECOWAS Monitoring Groups (Ecomog) Nigeria-ledede tropper. 10. mars 1998 returnerte President Kabbah til Freetown (Gberie 2005: 97-117). United Nations Observer Mission in Sierra Leone (UNOMSIL) ble opprettet for å overvåke og bistå i avvæpningen av AFRC og restrukturering av landets sikkerhetsstyrker. Kampene mot RUF fortsatte til forhandlinger mellom regjeringen og RUF startet i mai 1999 (United Nations Integrated Office in Sierra Leone, Lesedato: 05.01.2007b: avsnitt 10-12).

Forhandlingene resulterte i at det etter åtte års borgerkrig i Sierra Leone ble undertegnet en fredsavtale 7. juli 1999, Lome Peace Agreement, mellom RUF og president Kabbah. Avtalen ble kritisert for å være et resultat av press fra vestlige makter, først og fremst fra USA, på daværende president Kabbah²⁷ om å forhandle med RUF. Videre fikk den sterk kritikk, også fra FN-representanter, fordi den gav amnesti til alle parter i krigen. At Sankoh, RUFs leder, ble visepresident samt formann i en kommisjon som gjorde at han fikk kontroll over landets diamantgruver, bidro også til misnøyen med avtalen (Gberie 2005: 156-158).

22. oktober 1999 vedtok FNs sikkerhetsråd å etablere den fredsbevarende operasjonen United Nation Mission in Sierra Leone (UNAMSIL) hvis oppgave var å samarbeide med partene i konflikten i implementeringen av Lome Peace Agreement (United Nations Integrated Office in Sierra Leone, Lesedato: 05.01.2007b: avsnitt 13).

UNAMSILs første måneder var preget av interne problemer, liten forståelse for operasjonen blant befolkningen, samt at RUF ikke var innstilt på å samarbeide og brøt avtalen

²⁷ Som i et intervju i 2002 fortalte at han ikke ønsket å forhandle med RUF fordi han mente Sankoh ikke var til å stole på, men kjente seg tvunget til å forhandle fram en fredsavtale for å legge til rette for en FN-operasjon (Gberie 2005: 157).

(Gberie 2005: 162-166). Dette førte til det som har blitt kalt en av de største krisene i FNs historie da RUF i mai 2000 "[...] suddenly began more sustained attacks on Unamsil soldiers, culminating in the ambush and abduction of 500 newly-arrived Zambian troops" (Gberie 2005: 165). Løsningen fra FNs side var blant annet å endre mandatet, skifte ut ledere i operasjonen samt øke antall soldater (Gberie 2005: 173-174). Med hjelp av britiske spesialtropper klarte UNAMSIL å gjennomføre avvæpningen av RUF (Gberie 2005: 170-175). I januar 2002 erklærte landets president borgerkrigen for å være endelig over.

Krigen hadde da vart i over ti år og har blitt beskrevet som en av de mest brutale i nyere tid (Sesay & Hughes 2006: 154). Alle parter i krigen stod bak grove brudd på menneskerettighetene og internasjonal humanitær lov (Sierra Leone Truth & Reconciliation Commission 2004: Vol 2, kap 2, avsnitt 20-31). Krigen gikk særdeles hardt ut over sivilbefolkningen. Over 75 000 mennesker ble drept. Halvparten av landets befolkning på 4,5 millioner ble internt fordrevne, i tillegg ble ca en halv million innbyggere flyktninger. Titusenvis av kvinner og unge jenter ble voldtatt eller utsatt for seksuelt slaveri. Videre var krigføringen kjennetegnet av utstrakt bruk av barnesoldater, og store deler av landets infrastruktur ble ødelagt (Sesay & Hughes 2006: 154, Sierra Leone Truth & Reconciliation Commission 2004: Vol 2, kap 2, avsnitt 20-25, United Nations Peacebuilding Commission 2006: 2).

Borgerkrigens årsaker er mange og komplekse²⁸. "By common agreement, they lie in a mix of bad governance, the denial of fundamental rights, economic mismanagement and social exclusion" (United Nations Country Team 2003: 1). Korrupsjon og maktmisbruk blant de politiske styresmakter hadde siden uavhengigheten i 1961 betraktelig redusert statens kapasitet med hensyn til å tilby befolkningen sikkerhet og levebrød, samt åpne for demokratisk deltakelse. Videre bidro ulovlig handel med diamanter og andre naturressurser, samt ustabile nabostater, til at krigen kunne fortsette (Sierra Leone Truth & Reconciliation Commission 2004: Vol 3a, kap 2, avsnitt 1-2 & Vol 2, kap 1, avsnitt 40, United Nations Country Team 2003: 1).

²⁸ Jeg vil i det følgende kun kort komme inn på dette da oppgavens størrelsesramme ikke gir rom for en fullstendig gjennomgang av verken bakgrunn, årsaker eller krigens gang.

Post-krigutvikling

I 2002 ble det holdt parlaments- og presidentvalg med bistand fra UNAMSIL. Kabbah ble da gjenvalgt i et valg som blir betegnet som landets første frie og rettferdige valg (United Nations Integrated Office in Sierra Leone, Lesedato: 05.01.2007b: avsnitt 20). Videre ble The Special Court for Sierra Leone opprettet for å stille for retten de som fra og med 30 november 1996 hadde størst ansvar for brudd på internasjonal humanitær lov i Sierra Leone (Sierra Leone Special Court: Lesedato: 12.02.2008). Som ledd i forsoningsarbeidet ble Sierra Leone Truth and Reconciliation Commission også opprettet (Sierra Leone Truth & Reconciliation Commission: Lesedato: 12.02.2008).

I desember 2005 gikk UNAMSILs mandat ut og ble erstattet av United Nations Integrated Office for Sierra Leone (UNIOSIL). UNIOSILs mandat går ut på å bistå landets regjering og folk i arbeidet med å konsolidere freden, styrke demokratiet og fremme utviklingen i landet.

Det har vært en positiv utvikling i Sierra Leone siden 2002. ”The state now has reasonable monopoly over the use of force. There is a functioning government with an elected president and legislature, as well as a justice system which works, even if slow and flawed” (International Crisis Group 2007: 1). Videre går flere barn på skole nå enn før borgerkrigen, infrastrukturen og helsesystemet er bedret, kriminalraten er lav, National Revenue Authority har gjort myndighetene mer effektive med hensyn til skatteinnkrveing, og desentralisering har funnet sted (International Crisis Group 2007: 8).

Likevel pekes det på at til tross for positiv utvikling siden 2002 er freden i Sierra Leone fremdeles skjør (International Crisis Group 2007: 8, United Nations Security Council 2007a: 8). Dette skyldes langsom økonomisk og sosial utvikling, og landet står fremdeles overfor store økonomiske, sosiale og politiske utfordringer som kan ha negativ innvirkning på fredsbyggingen (United Nations Security Council 2007a: 4 & 8). Sierra Leone ligger på sisteplass i UNDPs index over menneskelig utvikling (Human Development Index) som måler utviklingen i verdens land på grunnlag av inntekt, utdanning og forventet levealder (United Nations Development Program 2007/2008). Langsom utvikling kan være spesielt truende for fredsbygging fordi mange av de som kjempet i krigen (fra alle parter) ikke mener at freden er til stor fordel for dem (International Crisis Group 2007: 10).

De sosiale, politiske og økonomiske utfordringene speiler i stor grad de nevnte årsakene til borgerkrigen (International Crisis Group 2007: 1). Landet står overfor en alvorlig økonomisk krise. ”The new Government has inherited an empty treasury as a result of corruption and mismanagement of resources and is currently seeking donor assistance to fund up to 80 per cent of its national budget” (United Nations Security Council 2007a: 13). 74,5 % av befolkningen lever for under 2\$ om dagen, og 57 % lever i ekstrem fattigdom, det vil si for under 1\$ om dagen. Forventet levealder er 40,8 år (United Nations Development Program 2007/2008), og landet har den høyeste barnedødeligheten i verden, hvert fjerde barn dør før det fyller fem år (United Nations Children’s Fund 2008). 65,2 % av befolkningen over 15 år er analfabeter (United Nations Development Program 2007/2008). Arbeidsledigheten blant unge er fremdeles svært høy, ca 80 % (International Crisis Group 2007: 8, United Nations Security Council 2007a: 4 & 8). Den økonomiske krisen virker også negativt inn på Sierra Leone Police og the Republic of Sierra Leone Armed Forces kapasitet og moral (United Nations Security Council 2007a: 4 & 9). Korrupsjon er også et stort problem i landet og regnes for å være en av årsakene til den langsomme utviklingen (International Crisis Group 2007: 8-9 & 16, United Nations Security Council 2007a: 13). I følge Transparency International korrupsjonsindex²⁹ er korrupsjonsnivået i Sierra Leone høyt (Transparency International 2007). Videre viste parlaments- og presidentvalget som ble holdt 11. august 2007 at etnisk og geografisk tilhørighet får stadig større relevans innen politikk, og det fryktes at dette kan eskalere fram mot lokalvalget som skal holdes i 2008 (United Nations Security Council 2007a: 8-9 & 13).

I en rapport fra juli 2007 pekte International Crisis Group på to hovedting som de anså for å være avgjørende med hensyn til å konsolidere den skjøre freden. For det første ville det være nødvendig at det da forestående valget var fredelig og rettferdig. For det andre ble det pekt på nødvendigheten av at vinnerne av valget tar fatt på og søker å løse forhold i samfunnet som er kilder til misnøye, for eksempel korrupsjon og arbeidsledighet blant unge, da dette kan true stabiliteten i landet (2007: i).

²⁹ Som måler korrupsjon blant politikere og i offentlig sektor. Korrupsjonsskalaen går fra 0 (highly corrupt) til 10 (highly clean), i 2007 lå Sierra Leone på 2.1 (Transparency International 2007).

President- og parlamentsvalget 2007

Siden uavhengigheten i 1961 har politikken i Sierra Leone vært dominert av partiene Sierra Leone Peoples Party (SLPP) og All Peoples Congress (APC). Fra 1996 og frem til valget 11. august 2007³⁰ har SLPP styrt landet (Sierra Leone Truth & Reconciliation Commission 2004: Vol 3a, kap 2, avsnitt 49). Men i forkant av valget i 2007 brøt deler av SLPP med partiet, og etablerte et nytt parti, People's Movement for Democratic Change (PMDC). Disse tre partiene var de mest sentrale i valget³¹ som er det første valget etter borgerkrigens slutt som har blitt gjennomført uten FN-styrker tilstede. Av 112 plasser i parlamentet vant APC 59, SLPP 43 og PMDC 10. Av disse var kun 16 kvinner. Etter andre runde i presidentvalget vant APC-kandidaten Ernest Bai Koroma med 54,6 % av stemmene (United Nations Security Council 2007a: 1-2).

I forkant av valget var det fryktet at vold og juks skulle prege valgkampen, spesielt med hensyn til splittelsen i SLPP men også fordi forholdet mellom SLPP og APC tradisjonelt har vært anspent (International Crisis Group 2007: i & 1). I løpet av valgåret og underveis i valgkampen forekom det voldsepisoder knyttet til valget, og en rekke initiativer ble tatt for å dempe den ansente situasjonen. Det ble arrangert fredsmarsjer og møter med de politiske ledere hvor disse understreket nødvendigheten av at valget foregikk i fredelige former. Voldsepisodene knyttet til valget viser at den politiske kulturen i landet må endres i retning av større toleranse overfor meningsmotstandere samt øke aktørenes kapasitet med hensyn til forhandlinger og dialog (United Nations Security Council 2007a: 2 & 9). For som nevnt kom det fram under valget at politiske spenninger og splittelser i stor grad henger sammen med etnisk og geografisk tilhørighet (United Nations Security Council 2007a: 13).

Til tross for voldsepisoder regnes dog valget for i stor grad å ha vært fredelig, åpent og troverdig. I følge tall fra IFES³² stemte 68,6 % av registrerte velgere i parlamentsvalget. Oppslutningen i første og andre runde i presidentvalget var 76,3 % og 68,6 % (International Foundation for Election Systems). Den nye National Electoral Commission (NEC) regnes for å være uavhengig, nøytral og kompetent, men har ikke kapasitet til å gjennomføre lokalvalget i 2008 uten assistanse fra FN (International Crisis Group 2007: 6).

³⁰ Med unntak av perioden etter militærkuppet beskrevet ovenfor.

³¹ Syv partier stilte til valg, men kun de tre allerede nevnte fikk representanter i parlamentet.

³² International Foundation for Election Systems.

Kapittel 6

UN Radio i Sierra Leone

I dette kapittelet skal jeg analysere UN Radios plass i UNIOSIL, mål og prioriteringer, programmer, rekkevidde, forholdet til myndighetene og utfordringer. Med dette ønsker jeg å se nærmere på hvorfor FN har en radiokanal i Sierra Leone, og hvordan og under hvilke betingelser mandatet gjøres om til journalistisk praksis.

Kanalen er en videreføring av Radio UNAMSIL som ble startet i mai 2000 og var en del av den fredsbevarende operasjonen UNAMSIL. Av den grunn er det nødvendig å først beskrive den, før jeg går over til UN Radio. Kapittelet baseres både på skriftlige kilder fra internett og intervjuer av ansatte i radioen og andre informanter med kunnskap om medielandskapet i Sierra Leone. Intervjuene ble gjort i perioden 19. mars – 4. april 2007. I tillegg har jeg i etterkant fått ytterligere opplysninger via e-post. De fem ansatte i UN Radio som jeg intervjuet har arbeidet i kanalen mellom 2 og 7 år og representerer forskjellige avdelinger i kanalen.

Årsaker til og opprettelsen av Radio UNAMSIL

Det var ikke en del av UNAMSILs mandat å etablere en radiostasjon. Dette ble likevel gjort da operasjonens ledelse kom fram til at det var en nødvendig reaksjon på en rekke utfordringer operasjonen stod overfor (Manuel 2004: 40, Cocker 2003: 80).

Kommunikasjonsutfordringen UNAMSIL stod overfor da de i 1999 kom til Sierra Leone bestod av å finne den mest hensiktsmessige måten å kommunisere med en befolkning hvor 70-80 % var analfabeter i et medielandskapet kjennetegnet av hovedstadsbaserte, polariserte og svake medier (Cocker 2003: 78). "[...] and where conventional means of communication were nearly non-existent in most of the country" (Manuel 2004: 40). Det eneste mediet som ville ha mulighet til å nå brede deler av befolkningen var radio (Cocker 2003: 78).

I tillegg til utfordringer knyttet til eksisterende medielandskap slet UNAMSIL med et dårlig omdømme. Årsakene til dette var for det første en utbredt oppfatning at FN hadde presset president Kabbah til å inngå fredsforhandlinger -og avtale (Lomé Accord, signert juli-99) med RUF.

Prior to the signing of the accord, there was mounting internal opposition to plans to talk peace with the rebels. The reasoning was that it was pointless talking peace with a group that could not be trusted and which had over the years destroyed the very foundation on which the country was built (Cocker 2003: 78-79).

Motstanden mot og misnøyen med fredsavtalen ble rettet mot UNAMSIL. At RUF like etter at avtalen var underskrevet, brøt den, gjorde ikke situasjonen bedre. Bortføringen av ca 500 FN-soldater i mai 2000, inkludert overtakelse av disse soldatenes våpen, hadde store, negative konsekvenser for omdømmet til UNAMSIL. I lokale medier ble UNAMSIL omtalt som ”U-NASTY”, ”beachkeepers” og ’toothless bulldog’. De samme mediene agiterte for å avslutte hele operasjonen (Cocker 2003: 79).

For det andre var en av årsakene til misnøyen og kritikken at det ikke var utbredt forståelse for hva mandatet til UNAMSIL innebar. ”The UNAMSIL public information section therefore needed to reposition the mission in the eyes of the public, to launder its image, and to present it as an impartial force and one whose primary responsibility was to assist the Sierra Leone people to bring about lasting peace” (Cocker 2003: 80).

Som nevnt var ledelsen i UNAMSILs løsning på dette etableringen av en nasjonal radiostasjon som skulle informere om fredsprosessen og mandatet, samt være en troverdig nyhetskilde (Manuel 2004: 40)³³. Kargbo, president i SLAJ, peker på at dette var nødvendig da det på den tiden ikke fantes medier som hadde troverdighet blant alle parter i borgerkrigen. Radio UNAMSIL derimot klarte å oppnå dette ”Everybody had confidence in it. It became a center of objective journalism” (Intervju, Kargbo, 04.04.2007).

Ved å etablere en egen kanal kunne de kommunisere direkte med befolkningen i stedet for å belage seg på lokale medier, og kunne tilbakevise eventuelle forvrengte og løgnaktige saker i de lokale mediene (Cocker 2003: 89). Radio UNAMSIL startet sendinger i mai 2000. De første tre ukene sendte den kun musikk, før de etter hvert inkluderte jingles som informerte om operasjonens mandat og fredsavtalen og andre programmer. I etterkant ble det rapportert at soldater hørte på radioen og via den fikk vite at de ikke ville bli fengslet om de meldte seg, og at de derfor gjorde nettopp det. Kanalen ble derfor regnet som svært viktig med hensyn til demobilisering (intervju journalist, Ribeiro 2004: avsnitt 12).

³³ Radio UNAMSIL var en del av en Public Information section som også bestod av avdelingene Print, Community liason og Spokeman’s office (Cocker 2003: 80).

I løpet av to år ble Radio UNAMSIL den mest populære kanalen i landet (Manuel 2004: 40). Den hadde sendinger hele døgnet, på fem språk og nådde ca 90 % av befolkningen. Mange av programmene var interaktive og gav dermed folk sjansen til å delta i diskusjoner og komme med forslag. Kanalen var den første FN-radioen som sendte programmer laget av og for barn (Cocker 2003: 81, Manuel 2004: 40).

Så da UNAMSILs mandat gikk ut, og UNIOSIL tiltrådte, overtok de en populær radiokanal som betegnes som den første uavhengige og upartiske stemmen i landet. Kanalen fikk et nytt navn, men fortsatte ellers som før (intervju journalist).

UN Radios mandat og rekkevidde

UN Radio er en del av UNIOSIL Public Information Section (PI-Section), som i Security Council Resolution 1620 (2005) har fått dette mandatet: “promote a culture of peace dialogue, and participation in critical national issues through a strategic approach to public information and communication, including through building an independent and capable public radio capacity” (United Nations Security Council 2005).

Videre på hjemmesiden defineres PI-Section som en støttefunksjon for de andre avdelingene i UNIOSIL,

[...] by informing, educating and promoting dialogue among the local population and the international community throughout all phases of the Mission’s operations, and, in particular, supports the Mission’s efforts to strengthen the peace consolidation process (United Nations Integrated Office in Sierra Leone: Lesedato 05.01.2007c).

Utover UN Radio består PI-Section av følgende avdelinger: Advocacy and Public Outreach Unit, Media Relations, Audiovisual Unit og Media Policy. I det følgende vil jeg beskrive UN Radio for å vise hvordan de jobber for å nå målene som er beskrevet ovenfor.

UN Radio har 22 ansatte. Alle er lokalt ansatte med unntak av Chief of UN Radio. I følge UNIOSILs hjemmesider er UN Radio

(It is).. perceived as neutral, credible, objective and fair, and has gained a large following as well as the respect of its audience. It has the ability to impact the general public with balanced, objective and accurate information and is an effective communication tool to reach the Sierra Leone public (United Nations Integrated Office in Sierra Leone: Lesedato 05.01.2007c).

Kanalen er den eneste i landet som har sendinger døgnet rundt syv dager i uken. Ca 15 timer per døgn fylles av snakkeprogrammer, resten av sendetiden består av musikk og jingler (intervju journalist). Den har større geografisk dekning, og når flere lyttere enn andre kanaler i landet. Geografisk rekkevidde er ca 70 – 75 %, og det arbeides for å øke denne (Mukherjee 2008, United Nations Integrated Office in Sierra Leone: Lesedato 05.01.2007c). Videre har den mindre dekning enn Radio UNAMSIL fordi enkelte sendere av sikkerhetshensyn ble tatt ned da FN-styrkene forlot Sierra Leone. I følge en av journalistene som jobber der er den likevel uten tvil den som når flest lyttere til tross for mindre dekning.

Radio UNAMSIL foretok en lytterundersøkelse i 2004. Denne viste at 80 % av befolkningen lyttet (intervju journalist). Det var dessverre ikke mulig å få tak i denne undersøkelsen og jeg har derfor ikke flere opplysninger om metode, utvalg og resultatet. Siden da har de ikke selv foretatt lytterundersøkelser.

Men BBC World Service Trust og Search for Common Ground gjorde en kvantitativ undersøkelse av bruk av medier i februar og mars 2007. 2600 personer i aldersgruppen 18-59 år fra åtte distrikter ble intervjuet. Hovedfunnene fra denne undersøkelsen viste at over 80% av befolkningen har tilgang til radio, og majoriteten av disse lyttet hver dag eller nesten hver dag. Videre er radio hovedkilden for informasjon om hva som skjer i landet, og mer spesifikt også for informasjon om valget. Radio regnes også for å være den mest troverdige kilden med hensyn til valget (BBC World Service Trust & Search for Common Ground 2007a: 5-6 og 28-30)³⁴. Respondentene ble spurt hvilke radiostasjoner de hadde hørt på de siste seks månedene. Navn på radiostasjoner ble i denne sammenhengen ikke listet opp av intervjuer. Undersøkelsen viser at 45% av respondentene hadde hørt på UN Radio i løpet av de siste seks månedene. Det er dog store forskjeller distriktene imellom med hensyn til hvor mange lyttere UN Radio har. I tre distrikter er UN Radio mest populær (71%, 63% og 62% lyttet), i tre andre distrikter kommer UN Radio på fjerde plass (65% og 7% lyttet), videre kommer de på femte (22% lyttet) og åttende (5% lyttet) plass i de resterende to distriktene (BBC World Service Trust & Search for Common Ground 2007a: 12-19).

Av de som lytter til UN Radio er 55% menn og 45% kvinner. Videre er lytterne jevnt fordelt aldersmessig: 18-25 år: 24%, 26-34 år: 24%, 35-45 år: 31%, 46-59 år: 21%. At det er flest

³⁴ Undersøkelsen inkluderte ikke spørsmål om troverdighet de forskjellige stasjonene imellom. Det ble ikke funnet betydningsfulle forskjeller mellom UN Radio-lyttere og de som ikke lyttet sin tiltro til radio som informasjonskilde (Mundy 2008a).

lyttere i aldersgruppen 35-45 år kan ha å gjøre med at denne aldersgruppen utgjorde 32% av utvalget som helhet (Mundy 2008a)³⁵.

72% av UN Radios lyttere kan lese og skrive. Dette er et høyt tall i forhold til landsgjennomsnittet på 34,8% (United Nations Development Program 2007/2008). Årsakene til denne forskjellen kan ha sammenheng med at lese- og skrivekyndigheten blant respondentene i undersøkelsen er høyere i de distriktene UN Radio er mest populær. Videre viser det seg også at UN Radios lyttere generelt har mer utdannelse enn gjennomsnittet blant respondentene (Mundy 2008a).

Fra mandat til journalistisk praksis

“We’re dealing with consolidation of peace, you know, governance in Sierra Leone” (intervju journalist)

UNIOSILs mandat legger føringer for UN Radios redaksjonelle linje, og kanalen er derfor ikke uavhengig i tradisjonell forstand.

When we generate news maybe we want to know not from a general perspective you know, of what is expected of a news organisation. Basically the UN here is not much of a news organisation but an institution that is helping the government of Sierra Leone in consolidating the peace that we now have. So what we broadcast here is basically some of the key areas of the mandate of the mission itself, you know (intervju journalist).

UNIOSIL skal bistå myndighetene i kapasitetsbygging og fredsbygging, og UN Radio er en del av dette. Informantene peker på at tema som tusenårsmålene, valget og demokratiseringsprosessen, menneskerettigheter, kapasitetsbygging i offentlig sektor, militæret, politiet og mediene, utvikling, likestilling, og rettssikkerhet faller inn under mandatets føringer. Ingen tema regnes som tabuemner, journalistene mener de kan ta opp hva de ønsker, selv omskjæring som er et tabu utenfor Freetown.

Under feltarbeidet var det forestående valget ansett for å være den viktigste saken. Utover en dekning av valgkampen, ble også informasjon om hva demokrati og et demokratisk valg innebærer regnet som viktig.

³⁵ Resten av utvalget var aldersmessig fordelt slik: 18-25 år: 22%, 26-34 år: 25%, 46-59 år: 22% BBC World Service Trust & Search for Common Ground 2007a: 3).

Right now the important issues are the forthcoming Presidential and Parliamentary elections and the role of a UN Radio in educating the public about the basic facts such as how the process works, what the political parties stand for, the distinctions in their policies with regards to matters such as gender rights, the actual schedule of the elections (intervju journalist).

Tilknytningen til FN medfører utfordringer når det gjelder å finne en balanse mellom de forutsetningene de arbeider under og journalistiske normer.

On one hand, UN Radio aims to promote the work of UNIOSIL and the United Nations Country Team in Sierra Leone as a component of the Public Information Office of the mission. It is also aimed at providing independent, reliable, balanced news and information about development and issues relating to peace consolidation in Sierra Leone (intervju journalist).

Informantene fra UN Radio var imidlertid samstemte i at mandatets føringer ikke medførte store problemer. De følte seg ikke hindret i jobben, men kommenterte at programmer og innhold må gjennom en godkjenningssprosess for å sikre at det er i overensstemmelse med mandatet, og at dette kunne være tidkrevende. De snakket åpent om dette, og i sine beskrivelser av kanalen inkluderte de at UN Radio ikke er uavhengig av FN. Det hendte dog sjelden at saker ikke ble tatt opp fordi det ikke stemte overens med mandatet. Kun ett eksempel ble trukket fram, og gjaldt hvorvidt kanalen skulle dekke et høvdingvalg eller ei.

Løsningen har vært å gi plass til kritikk og opposisjon i programmene, men ikke selv fungere som opposisjon eller kritiker av verken partiet ved makten eller opposisjonen. Dette gjelder for både gjester i programmene og telefoner og sms fra lyttere. Det ble understreket at de ikke sensurerte ytringer preget av misnøye rettet mot UNIOSIL.

En informant³⁶ fortalte at noen ønsker at UN Radio skal være et propagandaorgan for organisasjoner som arbeider i landet og kun sende programmer og lese opp pressemeldinger som handler om hva disse gjør. Han mener dog at de ikke har fått eller kommer til å få gjennomslag for dette.

At de jobber for FN ble derimot, av journalistene, trukket fram som en stor fordel som spilte positivt inn på deres mulighet til å utføre pålitelig, god journalistikk. Årsakene til dette er for det første at de kan leve av lønnen sin, og derfor ikke korrumpes³⁷. For det andre innebærer

³⁶ Som ønsket å være anonym, jobber ikke i UN Radio. Hvem disse "noen" informantene snakker om er, ville informantene ikke komme inn på.

³⁷ I medielandkapdelen vil det komme fram at det at journalister ofte ikke får fast lønn, og at mange derfor driver med utpressing.

det et godt forhold til myndighetene ved at det fører til tilgang til offentlig informasjon. For det tredje har UN Radio bedre utstyr, som telefoner, datamaskiner og opptaksutstyr, sammenlignet med andre medier i landet og er dermed bedre i stand til å gjøre en god jobb. For det fjerde: Å jobbe under FN garanterer pressefrihet,

There are really no no go area. In a country like Sierra Leone, like many third world countries, government issues particularly, to be critical of government is considered a taboo, because you can be kicked out. But then though we have the, you know, UN's cover, the immunity ... us, both nationally and internationally and therefore we can say everything. And that has been the reason for the regard with which the government treats us (intervju journalist).

Dermed har de større mulighet enn andre medier til å operere som vaktbikkje.

At UN Radio er uavhengig av myndighetene støttes av andre informanter³⁸ bortsett fra lederen i Amnesty International i Sierra Leone. Han mener at det i UN Radio i et par tilfeller har forekommet selvsensur for å unngå å komme i konflikt med myndighetene. Det ene tilfellet var en gang han var deltaker i et program hvor drapet på en journalist på bestilling av en politiker, ble diskutert. I følge Shariff ble diskusjonen stoppet av UN Radios produsent. Det andre eksempelet dreier seg om at UN Radio ikke ønsket å legge til rette for debatt rundt Hinga Normans³⁹ død, men i stedet kun rapporterte om praktiske sider ved saken (Shariff, Director Amnesty International Sierra Leone, intervjuet 19.03.2007). Angående den siste saken imøtegås dette av en representant fra UN Radio.

During the period in question we presented all sides of the story including the views of the Norman family. We interviewed representatives of the Government of Sierra Leone and the former UK High Commissioner to Sierra Leone who had become very close to the Norman family and was regarded as one of their spokespersons and as such was critical of the government and the international community for allowing Mr. Norman to be tried in the first place. I do believe that we did interview some civil society organizations about this matter and officials of the Special Court for Sierra Leone (e-post journalist).

Hun understreker videre at det ikke forekom selvsensur fra UN Radios side, og at dette var en meget sensitiv sak som hadde potensiale til å forverre etniske og politiske skillelinjer i landet. Derfor var det viktig å dekke saken fra alle vinkler for å bidra til å dempe den spente situasjonen, noe hun mener de lyktes i å gjøre. For å understreke at det ikke forekommer selvsensur viser hun

³⁸ Informanter fra Sierra Leones mediebransje og det sivile samfunn.

³⁹ Samuel Hinga Norman var anklaget for krigsforbytelse i Spesialdomstolen for Sierra Leone. 22. februar 2007 døde han i domstolens varetekt. Norman var av mange oppfattet som en krigshelt, og hans død førte til en rekke spekulasjoner og anklager om at han ikke fikk den nødvendige medisinske behandling. Videre ble det i etterkant også spekulert i at hans død var knyttet til at han gikk fra å støtte SLPP til utbryterpartiet PMDC (Thyness 2007).

videre til at UN Radio i løpet av det siste året har blitt kritisert av både regjeringspartiet og opposisjonen.

Målgrupper og programmer

Hele befolkningen inkluderes i målgruppen. Av den grunn er tilnærmet 95% av programmene deres på krio⁴⁰, et tall som øker. De resterende 5% består av forskjellige programmer på engelsk samt daglige nyhetssendinger på de lokale språkene Temne, Limba, Mende and Kono. De har som mål at UN Radio skal være først ute med nyheter, den kanalen folk skrur på om de vil oppdateres om hva som skjer. Videre mener de at de har nådd dette målet og at de representerer landets første uavhengige og upartiske ”stemme” (intervju journalist).

En annen konsekvens av bred målgruppe (og mandatet) er et variert programtilbud. Nyheter og andre aktuelle saker; programmer spesielt rettet mot barn, unge eller kvinner; programmer som handler om enkeltinstitusjoner som universitetet, Spesialdomstolen for Sierra Leone, militæret, politiet og statlige institusjoner; programmer som fokuserer på spesielle tema som HIV Aids, trafficking, hvordan takle kriser (f.eks hva man gjør om det brenner), utvikling, kjærlighet og lovverket samt musikkprogram og en radiosåpe fyller sendeflaten. Blant disse programmene finnes det eksempler på intended outcome programming.

Felles for de fleste av disse programmene er at lytterne inviteres til å delta. Hovedsakelig deltar lytterne i debatter ved å ringe eller sende sms med meningsytringer, det er også åpent for at lytterne kan stille spørsmål på dette viset. I programmet ”Poda Poda” derimot, drar UN Radio ut blant folk for å diskutere utviklingstema.

Årsaken til at de involverer lytterne i programmene i så utstrakt grad er at de ønsker å involvere alle samfunnslag, ikke bare eliten. Ved å oppfordre til deltakelse søker UN Radio å identifisere problemer og tema som er relevante for lytterne. Journalistene forteller at de får respons fra hele landet og fra begge kjønn. UNIOSIL/UN Radio har imidlertid som nevnt ikke foretatt lytterundersøkelser, så dette baserer seg på journalistenes egne erfaringer.

UN Radio produserer ikke alle programmene selv. Sendeflaten er en blanding av egenproduserte programmer og programmer laget av eksterne produsenter samt nyheter fra UN Radio i New York. Sistnevnte består av en 15 minutters nyhetssending som sendes daglig. De

⁴⁰ Krio er lingua franca i Sierra Leone, 95% av befolkningen forstår det, 10% har det som morsmål (CIA 2008).

eksterne produsentene er Talking Drum Studio som drives av NGOen Search for Common Ground (SFCG), og instanser, kommisjoner og bedrifter som er delvis eid av staten. Eksempler på sistnevnte er NASCA (National Commission for Social Action) og JSDP (Justice Sector Development Program). Disse har egne, ukentlige programmer på UN Radio. Årsaken til dette er at det er relativt nye institusjoner som regnes som viktige for landets utvikling, og formålet er å instruere innbyggerne om hva de driver med. Dermed blir dette et eksempel på Voltmers poeng om at medier kan være en kilde til informasjon om nye institusjoner som opprettes som et ledd i demokratiseringsprosessen (2006: 4).

Institusjonene har selv bedt om å få sendetid fordi de mener at det er den mest effektive måten å informere innbyggerne på. I starten bidro UN Radio med programleder og produsent, men har det siste halvåret begynt å gå over til å la dem organisere det selv. For å sikre at det ikke politiseres overvåkes det dog, de må på forhånd informere om programmets innhold (intervju journalist). I følge de ansatte i UN Radio har det ikke forekommet forsøk på politisering eller andre problemer i forbindelse med disse programmene. Dette bekreftes av presidenten i Sierra Leone Association of Journalists (SLAJ), Kargbo.

But by my assesments, they are just about the running of the state. It would be very, very terrible if I hear them talking or doing propaganda for the SLPP. But they are doing PR-work to make people understand what decentralization is all about, what the local governments are doing. To me I'm comfortable with that. Dorte: So it's not politicized? Kargbo: It's not politicized, it's not.

Forhold til myndighetene

Forholdet til myndighetene i form av tilgang til offentlig informasjon var også et tema i intervjuene. Her er informantene ikke helt samstemte om alle aspektene. De er enige i at myndighetene er på rett vei med hensyn til å bli mer åpne, prosessen er i gang fordi myndighetene forstår at det vil være i deres interesse å være mer åpen. Som nevnt i medielandskapkapittelet inkluderer utkast til ny grunnlov retten til informasjon. Men en journalist sier at det fremdeles forekommer situasjoner hvor det er vanskelig å få den informasjonen hun ønsker, og forteller videre at de lokale myndighetene er mer åpne enn de nasjonale. De øvrige mener at de alltid får den informasjonen de ønsker, sett bort fra politikere som forsøker å vri seg unna vanskelige spørsmål ved å unngå å komme med lovnader og svare med generelle formuleringer uten substans.

Som nevnt sies det også at i dette tilfelle står de i en spesiell posisjon fordi de jobber for FN, både i forhold til trygghet og åpenhet. Noe som forsterkes idet en informant uttrykker bekymring for at dette ikke vil fortsette om radioen ikke lenger er en FN-radio. ”But once it become a, a private entity politicians can make in road and have their way” (intervju journalist). Sitatet viser at de til tross for at informanten mener at myndighetene er på vei mot større åpenhet, er hun ikke sikker på at dette vil fortsette om ikke FN er representert i landet som garantist.

Informantene anser det ikke som UN Radios jobb å være i opposisjon til myndighetene. I stedet understrekes det at de ved å sette saker på dagsorden og legge til rette for og invitere til debatt gir opposisjonen muligheten til å komme med sin kritikk. Dette inkluderer også befolkningen som kan delta via sms og telefonsamtaler. Et eksempel på hvordan de gjør dette er programmet Straight Talk. Programmet sendes lørdag morgen og er et debattprogram hvor representanter for regjeringen møter opposisjonen. I starten var det på engelsk, men de valgte å ha det på krio i stedet for å nå flere lyttere (intervju journalist).

Utfordringer

Informantene peker hovedsaklig på to utfordringer UN Radio og de som ansatte står overfor. I følge mandatet skal UN Radio gjøres om til en uavhengig radiokanal idet mandatet går ut. Å finne en løsning på dette fremstilles som en stor utfordring. Innad i UN Radio er det en utbredt oppfatning om at landet og befolkningen trenger UN Radio, og ønsker at den skal bli. Utover de allerede nevnte fordelene kanalen har ved å være en FN-radio, begrunnes det i at statskanalen SLBS er strengt sensurert og det ikke finnes en annen nasjonal kanal som når så mange lyttere som UN Radio. Dermed er det nødvendig at UN Radio får fortsette slik at innbyggerne får informasjon om hva som skjer i landet.

For det andre mener informantene at kanalen har for få ressurser. Angående dette dreier det seg om at antall ansatte ikke står i forhold til arbeidsmengden. “And then the immediate challenges to maintain our of goals, standards of journalistic professionalism and breadth of coverage despite having a limited number of staff” (intervju journalist).

Resultatet av dette er at de ansatte må jobbe mye overtid (uten overtidsbetaling). En informant uttrykker også bekymring for at dette kan gå ut over valgkampdekningen da de ikke har muligheten til å ha medarbeidere over hele landet. Han understreker imidlertid at til tross for

dette er UN Radio den kanalen som har bredest dekning, og at under selve valget vil dette bedres, “And we are also looking forward to hiring, for contract, about 40 individual consultants who will be able to help us covering many parts of the country during the elections” (intervju journalist).

Å finne gode løsninger for hvordan programmene til de eksterne produsentene skal være trekkes også fram i denne sammenhengen, da dette krever at de ansatte i UN Radio involverer seg. Inkludert i dette ligger også vurderinger om hvem som skal få sendetid av de som henvender seg. Videre er det en som peker på profesjonalisme som en utfordring: At det er vanskelig å få tak i godt kvalifiserte ansatte, og at dette kan gå ut over kvaliteten på programmene.

Oppsummering

I følge mandatet skal UN Radio være en del av og støtte UNIOSILs arbeid med å bistå myndighetene i Sierra Leone i kapasitetsbygging og fredsbygging. Til tross for ressursmangel synes det som om UN Radio presenterer et variert programtilbud, i tråd med mandatet. Blant programmene finnes det eksempler på intended outcome programming, og de legger vekt på å praktisere pålitelig journalistikk. UN Radio kan dermed sies å være en kombinasjon av de to tilgangene til hvordan medier kan bidra til fredsbygging som ble skissert i teorikapittelet.

For å nå flest mulig lyttere sendes de fleste programmene på krio, det språket majoriteten av befolkningen forstår. Videre er 21 av 22 ansatte sierra leonere, og man kan dermed hevde at dette øker muligheten for at programinnhold- og format er relevant for lytterne. At kanalen er den mest populære i landet underbygger også denne påstanden.

Journalistene sier selv at de arbeider for at UN Radio skal være et forum for debatt og kunne tilby lytterne informasjon med den hensikt å gjøre dem i stand til å delta i viktige samfunnsprosesser som for eksempel det forestående valget. Ved å oppfordre til deltakelse i programmene søker UN Radio å identifisere problemer og tema som er relevante for lytterne. Som et ledd i informasjonsarbeidet sender de også programmer laget av eksterne produsenter. Videre argumenteres det for at det er et aktivum å være en FN-radio med hensyn til pressefrihet og tilgang på offentlig informasjon. Journalistene i UN Radio har dermed større spillerom enn andre journalister.

Med hensyn til de demokratiske idealrollene synes informasjonsrollen og forum for debatt å være mest framtrødende i UN Radio. Til tross for at journalistene hevder at de har større spillerom enn andre journalister og dermed har større mulighet for å fungere som vaktbikkje, er dette ikke en rolle som blir trukket fram som svært viktig i intervjuene. I stedet søker de via det å være et forum for debatt å tilrettelegge for at opposisjonen kan få muligheten til å kritisere myndighetene.

Videre pekes det på to utfordringer UN Radio står overfor: Å finne en løsning på hvordan UN Radio skal gjøres om til en uavhengig radiokanal når mandatet går ut, samt at de har for få ressurser.

Kapittel 7

Medielandskapet i Sierra Leone

I dette kapitlet vil jeg beskrive dagens medielandskap i Sierra Leone. Medielandskap omfatter et samfunns massemedier samt vilkårene de opererer under (Eknes & Endresen 1999: 9).

Hensikten er dermed å vise hvilke forhold UN Radio fungerer innenfor, og søke å plassere kanalen i forhold til landets øvrige medier. Dette er nødvendig for å finne svar på hvorfor FN fant det hensiktsmessig å etablere en radiostasjon som en del av fredsoperasjonen i landet.

Før jeg beskriver dagens medielandskap vil jeg kort beskrive hva som har kjennetegnet de forholdene mediene har operert under fra uavhengigheten i 1961 til slutten på borgerkrigen, og hvilke konsekvenser dette fikk for journalistikken og mediene.

Statlig kontroll over mediene

”Throughout the post-independence period the media have struggled for survival in the midst of civilian and military dictatorships” (Khan 1998: 586).

Vedtaket av The Public Order Act i 1965, hvor injurier ble kriminalisert, var starten på en tid kjennetegnet av sterk statlig kontroll over utviklingen innen mediebransjen i Sierra Leone (Sesay & Hughes 2006: 152, Truth & Reconciliation 2004: Vol 3a, kap 2, avsnitt 99 - 101)⁴¹. Noe som har ført til at journalistikk siden den gang har vært et utsatt yrke, åpent for angrep og misbruk fra styresmaktene i form av forfølgelse, trakassering, arrestasjoner og tortur. Videre førte det også til utstrakt selvsensur i mediene (Sesay & Hughes 2006: 153, Truth & Reconciliation 2004: Vol 3a, kap 2 avsnitt 100-101). Også høye registreringskostnader har vært en del av myndighetenes forsøk på å kontrollere mediene (Truth & Reconciliation 2004: Vol 3a, kap 2 avsnitt 104). Konsekvensen var at kun representanter fra den økonomiske og politiske eliten hadde muligheten til å eie og drive mediene. Det tette båndet mellom mediene og eliten førte til at den journalistiske praksis ble korrumpert (Khan 1998: 594). ”In return for their financial assistance, journalists often compromised their journalistic obligation to be neutral and impartial”

⁴¹ Og representerte også starten på generell politisk undertrykkelse (Sesay & Hughes 2006: 152).

(Khan 1998: 594). Utover å skrive bestillingssaker, var såkalt utpressingsjournalistikk vanlig. Dette innebærer at journalister presset enkeltpersoner, organisasjoner eller institusjoner for penger mot å enten skrive en positivt vinklet sak, eller la være å trykke en negativt vinklet sak (Khan 1998: 594-595).⁴² Frem til starten av borgerkrigen var de fleste aviser privateid, mens staten hadde monopol på kringkastingsmediene (Tam-Baryoh 2006:s. 6, Truth & Reconciliation 2004: Vol 3a, kap 2 avsnitt 103).

Borgerkrigen forverret forholdet mellom mediene og de forskjellige regimene som styrte landet i løpet av krigen. Under borgerkrigen fant det sted en rekke regimeskift som resultat av kupp, motkupp og valg. De respektive regimene lovte å gjenopprette og beskytte ytringsfriheten, men holdt ikke ord. Myndighetene begrunnet holdningen med at mediernes rapportering av krigen var partisk på myndighetenes bekostning. Dermed ble et anstrengt forhold preget av mistillit mellom styresmakter og mediene opprettholdt (Khan 1998: 587). I løpet av borgerkrigen var BBC World Service den viktigste informasjonskilden for innbyggerne da de lokale mediene i stor grad fungerte som propaganda for partene i krigen. ”A culture of misinformation laid the foundation for gossip and popular myth to dominate people’s impressions of the conflict [...]”(Truth & Reconciliation 2004: Vol 3a, kap 2 avsnitt 105). RUF utnyttet denne situasjonen til sin fordel, og brukte radio til å skape frykt og gi inntrykk av større militært mot og dyktighet (Truth & Reconciliation 2004: Vol 3a, kap 2 avsnitt 105).

Borgerkrigen resulterte dermed i at så å si hele medieindustrien i landet ble ødelagt. Ca 70 % av landets profesjonelle arbeidstakere i mediebransjen flyktet utenlands, noe som førte til at det stort sett var uuddannede som fortsatt arbeidet i mediebransjen (Cocker 2003: 78, Truth & Reconciliation 2004: Vol 3a, kap 2 avsnitt 106). Da UNAMSIL ble etablert i 1999 bestod medielandskapet av en statseid fjernsynsstasjon som holdt til i Freetown, tre FM-radiostasjoner og en rekke aviser basert i Freetown. Utbredelsen av sistnevnte skyldes lave produksjonskostnader, og til tross for at de ikke hadde mange lesere, påvirket de dem som leste og ble regnet som viktige opinionsdannere. Avisene var kjennetegnet av å representere forskjellige interesser, og forfektet dermed forskjellige syn på hva som var rette veien videre for landet. Men disse mediene nådde stort sett kun befolkningen i Freetown, noe som førte til en økt polarisering av landet hvor innbyggerene i hovedstaden ofte hadde divergerende meninger fra

⁴² Det fantes dog unntak. På grunn av fraværet av en anerkjent politisk opposisjon, forekom det forsøk fra pressens side på å fylle den rollen. Dette kulminerte i radikal journalistikk, og var et resultat av at representanter fra det sivile samfunn ønsket å gi en stemme til den underprivilegerte majoritet (Khan 1998: 595).

resten av landet. Denne situasjonen vanskeliggjorde en mobilisering av befolkningen til støtte for ”[...] any initiative” (Coker 2003: 78). Det mediet som derimot nådde brede deler av befolkningen var radio, og da spesielt BBC Focus on Africa og Radio France International English Service (Coker 2003:78, Khan 1998: 586, Truth & Reconciliation 2004: Vol 3a, kap 2 avsnitt 105).

Lovverk, selvsensur, eierskap og profesjonalisme i dagens medielandskap

I dag kjennetegnes medielandskapet generelt av utfordringer knyttet til lovverket, lave salgstall, profesjonalisme, lave reklameinntekter, mangel på utstyr, mangelfull infrastruktur og analfabetisme (intervju med president i SLAJ, Kargbo, 04.04.2007, Tam-Baryoh 2006: 6 & 19). På denne bakgrunn har radio, og da spesielt community radio, hatt positiv utvikling, mens aviser og fjernsyn derimot, fremdeles har få lesere og seere (Tam-Baryoh 2006: 6).

Siden slutten på borgerkrigen har det funnet sted en positiv utvikling med hensyn til ytrings- og informasjonsfrihet i Sierra Leone. Deregulering har ført til økt mangfold og en viss grad av mediefrihet. Det har blitt opprettet en Independent Media Commission (IMC) og arbeidet med en lovendring for å sikre retten til informasjon er i gang. Det er dog fremdeles ikke full ytringsfrihet, i følge Tam-Baryoh er personlig sikkerhet den største utfordringen journalistene i landet står overfor ”Journalists may be attacked, harassed or threatened with arrest if they dare publish material that displeases government officials or business elites” (Tam-Baryoh 2006: 11). Dette blir også bemerket i Freedom House sin rapport om pressefrihetens vilkår i Sierra Leone i 2006 (Freedom House 2007: avsnitt 1).⁴³

IMC ble opprettet i 2000 for å løsrive mediene fra myndighetenes kontroll. (Før den tid ble mediene regulert og kontrollert av myndighetene.) IMCs oppgaver er å regulere mediene ved å promotere mangfold og frie medier, kompetanseheving blant mediene, sørge for like konkurranseforhold, beskytte befolkningen mot trakassering fra mediene, gi råd til informasjonsministeren, dele ut lisenser, utvikle code of practice samt administrere et register over mediene (intervju med Chairperson i IMC, Cole 29.03.2007). Kommisjonen består av 11 medlemmer hvorav minst fem skal være utnevnt av Sierra Leone Association of Journalists

⁴³ Reportere Uten Grenser lager hvert år en rangering av verdens land basert på pressefrihet. I 2007 kom Sierra Leone på 121 plass, av 169 land (www.rsf.org)

(SLAJ) (Tam-Baryoh 2006: 7). IMC mottar midler fra myndighetene og utenlandske donorer, men jobber aktivt for å gjøre støtten fra myndighetene overflødig (intervju med Chairperson i IMC, Cole 29.03.2007). Videre får de også inntekter fra avgifter og bøter (Tam-Baryoh 2006: 7). I følge samme rapport har imidlertid IMC fremdeles ikke oppnådd fullstendig troverdighet "[...] the IMC is still struggling to gain credibility [...]" (Tam-Baryoh 2006: 7). Khargbo, president i SLAJ, sier seg enig i dette, men legger til at IMC er betraktelig mer uavhengig fra myndighetene nå enn tidligere, og at IMC er første steget mot full selvregulering av mediene. I følge ham er det først og fremst det at de fremdeles er avhengige av midler fra myndighetene som legger begrensninger på uavhengigheten (intervju 04.04.2007).

Det er fremdeles vanskelig for journalister å få tilgang til offentlig informasjon. Dette betegnes som en arv fra kolonitiden (intervju med president i SLAJ, Kargbo, 04.04.2007 & Director Amnesty International Sierra Leone, Shariff, 19.03.2007).

However, which regards to like the freedom of information, the problem that the press has here is the freedom to access information from certain quarters. Because if like the press want to talk to somebody, and like from the Government, and the person says "no, I am not talking to you", then the press has no way of working out the difference (Shariff, 19.03.2007).

Årsakene til at myndighetene ikke har et effektivt system for offentlig informasjon er manglende kapasitet i de statlige institusjonene samt at det ikke er anerkjennelse for plikten til å informere og stå til rette for sine handlinger og beslutninger (Government of Sierra Leone 2006: 11). Dette har i mange tilfeller ført til spekulativ journalistikk, og befolkningen må i mange tilfeller stole på rykter og eggende medier. Det regnes derfor som svært viktig å endre dette, da det fryktes at dette kan øke mulighetene for spente situasjoner og vold (Government of Sierra Leone 2006: 11, Sierra Leone Truth & Reconciliation Commission 2004: Vol 3a, kap 2 avsnitt 103). Med støtte fra UNDP har det derfor blitt utarbeidet en National Communication Strategy, og på den tiden feltarbeidet ble gjort ble det arbeidet med en lovendring for å sikre retten til informasjon. Informantene mente at dette arbeidet ville lykkes da myndighetene var i ferd med å innse at det ville være til deres fordel å åpne opp (intervju med president i SLAJ, Kargbo, 04.04.2007, Director Amnesty International Sierra Leone, Shariff, 19.03.2007 & journalist i UN Radio).

The Public Order Act fra 1965 regnes også som et hinder når det gjelder å oppnå ytringsfrihet. Loven kriminaliserer injurier og ærekrenkelser, og åpner for at også trykkerier, selgere og andre ansatte i mediebransjen kan inkluderes i injuriersøksmål (Republic of Sierra

Leone 1965). Denne er fremdeles gjeldende og har lenge vært et stridsspørsmål i Sierra Leone. Det arbeides for å få den fjernet, og SLAJ er en aktiv aktør i denne sammenheng. Kargbo, president i SLAJ, argumenterer for at det vil være rom for sivile injuriersøksmål selv om loven fjernes, samt at om IMCs klagekomites kapasitet og effektivitet økes vil det være et bra nok alternativ til The Public Order Act. Videre argumenteres det også for at loven bremser investeringer i mediebransjen (intervju 04.04.2007).

Cole, Chairperson i IMC, sier at hun har sympati for journalistenes ønske om å fjerne den, men mener likevel at tiden ikke er inne på grunn av manglende profesjonalitet blant journalister og fordi et alternativ ikke eksisterer. Hun argumenterer også for at en undersøkelse blant folk i forskjellige deler av landet viste at folk flest ønsket å beholde loven på grunn av mistillit til journalister. Hun er dog ikke for at den skal bli værende slik den er, men ønsker enkelte endringer (intervju 29.03.2007).

Informantene er samstemte om at det nå er lite selvsensur i mediene i Sierra Leone. I motsetning til tidligere presidenter har president Kabbah⁴⁴ tillatt at mediene kritiserer ham, og det regnes derfor nå som normalt (intervju med president i SLAJ, Kargbo, 04.04.2007 & Anderson, Chief of Press and Public Affairs, Special Court for Sierra Leone 22.03.2007).

Enkelte medier i den private sektor er imidlertid kjennetegnet av mangel på redaksjonell frihet. ” [...] media houses have effectively become mouthpieces for corrupt government officials and openly launch attacks on other journalists and newspapers that refuse to follow the official line” (Mansaray 2005 i Tam-Baryoh 2006: 9). At medlemmer i politiske partier eier aviser kompliserer også situasjonen (Khan 1998: 593, intervju med Andersen, Chief of Press and Public Affairs, Special Court for Sierra Leone 22.03.2007, Tam-Baryoh 2006: 9).

Profesjonalisme er også et problem. Ikke alle som jobber som journalister har utdanning. Dette, i tillegg til dårlig lønn og at det er vanskelig å få fast jobb og dermed mange som jobber frilans, fører til at utpressingsjournalistikk fremdeles forekommer (Truth & Reconciliation 2004: Vol 3a, kap 2 avsnitt 107, intervju med Andersen, Chief of Press and Public Affairs, Special Court for Sierra Leone 22.03.2007).

There’s hardly a politician or a public figure here who can’t tell you a story of a journalist showing up with a negative article saying I’m going to publish this article about you. But if you

⁴⁴ Kabbah var president mens intervjuene ble foretatt. I presidentvalget høsten 2007 vant Ernest Koroma. Jeg vet ikke hvordan han forholder seg til mediene.

give me money I won't publish it, if you give me more money I will write a positive article about you (intervju 22.03.2007).

Hvor ofte dette skjer er dog usikkert, og Andersen understreker at dette ikke forekommer blant det han kaller seriøse journalister. Mangelen på profesjonalisme øker sjansene for at mediene kan spille en negativ rolle med hensyn til fredsbygging. Under slike forhold kan mediene bidra til å forsterke misnøye og stereotyper (Frohardt & Temin 2003: 3, Puddephatt 2006: 25-26). Det finnes eksempler på at medier i Sierra Leone har stått i veien for forsoningsprosessen i landet ved å rapportere på uprofesjonelt, sensasjonalistisk og opphissende vis (Government of Sierra Leone 2006: 9).

Siden slutten på borgerkrigen har det funnet sted en rekke prosjekter rettet mot profesjonalisering av ansatte i mediebransjen. Videre er Department of Mass Communication ved Fourah Bay College, University of Sierra Leone opprettet. I tillegg tilbyr to andre institusjoner innen høyere utdanning medievitenskapskurs (Tam-Baryoh 2006: 10). Men lav lønn og anseelse fører til at mange av de nyutdannede foretrekker å arbeide andre steder enn i mediene (intervju med president i SLAJ, Kargbo, 04.04.2007 & journalist i UN Radio).

I forkant av valget i 2007 utarbeidet SLAJ, med støtte fra UNIOSIL og UNDP, en Elections Code of Conduct med hensyn til mediernes dekning av valgkampen. Elections Code of conduct ble undertegnet 17 mars 2007 og er den første av sitt slag i Sierra Leone (UN Daily News 2007: 12). De som undertegnet gikk med på å etterstrebe en pålitelig og balansert dekning av valgkampen (United Nations Integrated Office in Sierra Leone 2007). Independent Media Monitoring & Refereeing Panel (I-MoRP) ble samtidig opprettet og har som oppgave å overvåke mediernes valgkampdekning samt informere om Elections Code of Conduct (I-MoRP 2007). I en pressemelding 06.09.07 peker I-MoRP på at enkelte medier er "[...] biased and clearly inflammatory [...] inciting violence, promoting hate, malice, tribalism and political intolerance" (I-MoRP 2007) og dermed undergraver de det arbeidet som gjøres for at mediene skal bidra til fredelige og frie valg. Mediene som får kritikk er politiske partiers aviser og radio, samt andre "uavhengige" medier, og disse vil bli rapportert til IMC som så vil vurdere eventuelle konsekvenser (I-MoRP 2007).

EU Election Observer Mission (EU EOM) overvåket SLBS TV samt et utvalg av avisene⁴⁵ og radiokanalene⁴⁶ i Sierra Leone både i valgkampen til president- og parlamentsvalget 11. august og i den andre runden av presidentvalget. I etterkant av parlamentsvalget og første runde i presidentvalget konkluderer de med at

Overall the media provided a relatively diverse platform for the major political parties across most of the country despite the difficulties many media outlets experience due to poor infrastructure and a lack of resources. During the employment of the EU EOM freedom of speech was generally respected (EU Election Observation Mission 2007a: 7).

Det var dog de ikke-statlige radiokanalene som først og fremst gav de ulike partiene lik tilgang og dekning. SLBS får kritikk for at dekningen av det daværende regjeringspartiet SLPP fikk uforholdsmessig stor plass i programmene, dette gjaldt spesielt for nyhetssendingene hvor dekningen av SLPP utgjorde 84% av samlet valgkampstoff. Avisenes dekning beskrives som å ha vært mer preget av kommentarstoff i forhold til kringkastingsmediene. Dette kommentarstoffet var hovedsakelig adskilt fra nyhetssakene, og dekningen var relativt balansert mellom regjeringspartiet og opposisjonen (EU Election Observation Mission 2007a: 7-8). Med hensyn til utvalget av aviser som EU EOM overvåket representerer det aviser som av mine informanter ble beskrevet som de seriøse avisene i Sierra Leone, dette kan ha hatt betydning for resultatet av overvåkingen.

I presidentvalgets andre runde rapporterer EU EOM at mediernes dekning i stor grad speilet dekningen av valget 11. august, men at omfanget var betydelig mindre. SLPP dominerte fortsatt dekningen i SLBS, mens det var en mer balansert dekning i de ikke-statlige radiokanalene. Avisene gav også de to partiene balansert dekning med hensyn til mengde stoff. Rapporten peker imidlertid på at avisenes dekning i større grad var preget av kommentarstoff og spekulativ dekning (EU Election Observation Mission 2007b: 5-6).

Også EU EOM peker på at radiokanaler eid av politiske partier⁴⁷ ikke fulgte Elections Code of Conduct "[...] which misrepresented facts and, consequently, supported levels of suspicion in the electoral process" (EU Election Observation Mission 2007b: 5)

⁴⁵ Awoki, Concord Times, Standard Times, the Citizen og Awareness.

⁴⁶ SLBS Radio, Radio Democracy, UN Radio, Skyy Radio, Kaleone og Radio Maria.

⁴⁷ Disse to kanalene det her vises til, Radio Rising Sun og Unity Radio, var ikke en del av utvalget kanaler EU EOM overvåket (EU Election Observation Mission 2007b: 5).

Radio

Radio er det mest brukte mediet i Sierra Leone. Årsakene til det er først og fremst utbredt analfabetisme, men også fordi avisene har lav troverdighet. Rekkevidden bekreftes av undersøkelsen BBC World Service Trust og SFCG gjorde i februar og mars 2007 av bruk av medier i Sierra Leone. ”The high frequency of radio listening, and the very small number of occasional listeners, reinforces the message that radio is an effective way of getting information to many populations across Sierra Leone.” (BBC World Service Trust & Search for Common Ground 2007a: 7). Samme undersøkelse viste at radio er den viktigste informasjonskilden om hva som skjer i landet generelt, men også om det da forestående valget spesielt. Videre er radio også den informasjonskilden som regnes for å være mest troverdig.

Også i en afrikansk kontekst er radio det mediet som når flest brukere. Radio har blitt betegnet som det mediet som har størst demokratisk potensiale i Afrika nettopp på grunn av mediets geografiske rekkevidde og utbredt analfabetisme (Rønning 1994: 16, van der Veur 2002: 81). Kombinert med lav kjøpekraft fører analfabetismen til at aviser har et begrenset marked⁴⁸ (van der Veur 2002: 93-94).

Det er nå ca 45 radiostasjoner i Sierra Leone. To av disse, UN Radio og statskanalen SLBS, blir av Cole, chairperson i IMC, betegnet som public servicekanaler. SLBS består av seks regionale kanaler. Resten er lokalradioer og er en blanding av religiøse, community og kommersielle kanaler (intervju 31.03.2007). I tillegg kommer fire utenlandske kanaler: BBC World Service, Voice of America, Radio France International og West Africa Democracy Radio (Tam-Baryoh 2006:16).

SLBS gjennomgår endringer som skal sørge for at den blir uavhengig av myndighetene. Målet er at den innen april 2008 skal fremstå som en uavhengig allmennkringkaster. Tradisjonelt har den vært nært knyttet til myndighetene og ikke kunnet sende programmer som inneholdt kritikk av disse (Tam-Baryoh 2006: 8 & 18), og blir fremdeles beskrevet slik. ”SLBS which is, sort of, considered second after our radio, is the government owned radio station, and their programs are strictly censored, alright” (intervju journalist). “The SLBS off course is a government radio, so you could imagine what information that will come from this, this has to be

⁴⁸ Videre er årsakene til at radio har fått denne betegnelsen dens potensiale til å bidra positivt i forhold til å knytte folk sammen til tross for geografiske avstander; minske informasjons- og kunnskapskløften som analfabetisme skaper; bidra til at lytterne får mer kunnskap, økt forståelse og økonomisk framgang; bevare kulturelle uttrykk samt være et rom hvor lytterne kan gi uttrykk for sine meninger (van der Veur 2002: 81).

palatable with the government” (Director Amnesty International Sierra Leone, Shariff, 19.03.2007). Statlig kontroll over kringkastingsmediene er ikke enestående i en afrikansk kontekst (van der Veur 2002: 89). Det har vært større vilje til å liberalisere avismarkedet enn radio og fjernsyn (kringkastingsmediene) fordi styresmaktene har kjent til kringkastings potensielle rekkevidde og påvirkningskraft (Hydén & Okigbo 2002: 45). Radio blir fremdeles ansett for å være en strategisk faktor for å holde på makten, og statskanalene favoriserer typisk partiet ved makten. ”Broadcasting continues to be seen as a tool of administration” (van der Veur 2002: 99)

Til tross for økt mangfold når det gjelder radio i Sierra Leone, er det dog bekymring for at radioene, på grunn av frykt for å ergre myndighetene, er forsiktige med å legge til rette for og stå for åpen debatt. Videre er det også bekymring for at kommersialiseringen og jakten på reklameinntekter vil gå på bekostning av samfunnsbevisste programmer (Tam-Baryoh 2006: 18).

Pressen

Det blir gitt ut ca 27 aviser. De største avisene har et opplag på ca 2500, de minste ca 20. Det finnes imidlertid ikke eksakte opplagstall, og Andersen mener at enkelte redaktører overdriver egne oppslagstall for å trekke til seg annonsører. “20 is the low, but those are the fake ones. A hundred for the irregulars. 500, a lot of them have 500. Some are more up at the area of 1500” (intervju 22.03.2007).

Årsaken til lave opplagstall er analfabetisme, lav troverdighet og lav kjøpekraft. Videre forklarte en informant at årsaken til at opplagene er så små er at Vendor Association kontrollerer distribusjonen og salget av avisene. Avisene selges på gaten av avisselgere. Da disse ikke vil selge i ferier resulterer det i at ingen aviser kommer ut disse dagene. Om en redaktør kommer i konflikt med Vendor Association kan det resultere i at avisen ikke blir solgt. Det har vært gjort forsøk på å gå utenom Vendor Association ved selv å distribuere avisene til andre deler av landet og til supermarkeder i Freetown, men dette har foreløpig ikke gitt resultater (Anderson, Chief of Press and Public Affairs, Special Court for Sierra Leone, intervjuet 22.03.2007).

Avisene representerer varierte interesser og politiske meninger. Videre representerer de også mangfold med hensyn til seriøsitet og journalistisk kvalitet. Enkelte aviser kritiserer myndighetene, og gjør undersøkende journalistikk med hensyn til å avsløre korrupsjon. Noen

aviser er tilknyttet eller eid av politikere, og dermed politisert. Det finnes dog også en rekke sensasjonelle aviser som ofte trykker udokumenterte saker. De ”falske” og ”irregulære” avisene inneholder knapt journalistisk materiale utover fotballnyheter som er hentet fra internett. Årsaken til at de eksisterer er at eierene søker å tjene penger på annonser (Anderson, Chief of Press and Public Affairs, Special Court for Sierra Leone, intervjuet 22.03.2007). I følge informanter regnes kun seks av de 27 avisene for å være troverdige og av god kvalitet. Et resultat av manglende profesjonalisme er lav troverdighet (intervju med Chairperson i IMC, Cole, 29.03.2007).

BBC-undersøkelsen viser at blant de respondentene som kunne lese⁴⁹, leste 19% hver dag eller nesten hver dag, 22,5% leste 2-6 ganger i uken, 37,5% leste en gang i uken og 21% leste aviser sjeldnere enn en gang i uken. Videre viste undersøkelsen at respondentene stoler mindre på informasjonen de får fra aviser enn radio (BBC World Service Trust & Search for Common Ground 2007a: 22-24, 30).

Fjernsyn

Det eksisterer to fjernsynskanaler i Sierra Leone: SLBS-TV og den private Aisow Broadcasting Company (ABC), sistnevnte ble etablert i 2005 og dekker kun halve Freetown. SLBS-TVs sendinger når Freetown samt byene Bo og Kenema, men arbeider for å dekke flere deler av landet (Tam-Baryoh 2006: 20-21).

Fjernsynsmarkedet er svært lite i Sierra Leone. Det finnes ikke oversikt over seertall, men Tam-Baryoh viser til en verdensbankrapport som sier at 7% av befolkningen eier et fjernsynsapparat (Tam-Baryoh 2006: 21).⁵⁰ Også her spiller svak infrastruktur inn, da kun de som har råd til egen generator kan eie fjernsyn. Dette fører også til at potensiale for reklameinntekter er lite. Kanalene produserer noen programmer selv, men sender stort sett gjensendelser fra internasjonale kanaler som CNN og BBC, eller andre utenlandske programmer.

⁴⁹ 69% av de mannlige og 50% av de kvinnelige respondentene kunne lese. Dvs 59,5% av respondentene (BBC World Service Trust & Search for Common Ground 2007a: 22).

⁵⁰ BBC-undersøkelsen gav ikke svar på hvor mange av respondentene som hadde tilgang til fjernsyn, men den viser at 16% av respondente hadde fått informasjon om valget fra fjernsyn. Her er det dog store forskjeller distriktene imellom, så å si alle som nevnte fjernsyn kom fra Freetown (BBC World Service Trust & Search for Common Ground 2007a: 28-29).

Internett og telefoni

Det finnes ikke nyere (etter 2002) informasjon om hvor mange som har tilgang til og bruker internett⁵¹ og fast- og mobiltelefon. Tam-Baryoh går dog ut fra at det har vært en økning i bruk av dette de siste årene da fem mobilselskaper er etablert i landet, og det har funnet sted en økning i antall internettkafeer (Tam-Baryoh 2006: 28).

Mediebruk

BBC World Service Trust og Search for Common Ground gjorde en kvantitativ undersøkelse av bruk av medier i februar og mars 2007. 2600 personer i aldersgruppen 18-59 år fra åtte distrikter i de vestlige områdene samt den nordlige, sørlige og østlige provinsen ble intervjuet (2007: 2-3). Hovedfunnene fra denne undersøkelsen viste at over 80% av befolkningen har tilgang til radio, og majoriteten av disse lyttet hver dag eller nesten hver dag. Generelt er tilgangen høy, men det er forskjeller distriktene imellom. Videre viser undersøkelsen at tilgangen i mange distrikter synker når man beveger seg utenfor distriktshovedstaden. Færre kvinner har tilgang enn menn, og forskjellen kjønnene imellom gjør seg spesielt gjeldende i de sørlige og østlige provinsene. Menn lytter også oftere enn kvinner, henholdsvis 80% av mennene og 68% av kvinnene lytter hver dag eller nesten hver dag (2007: 5-9).

Som nevnt er avisenes lesertall lave, generelt gjelder dette for områder utenfor Freetown, og da spesielt i distrikter i sør og øst. Analfabetismen er utbredt i Sierra Leone, spesielt blant eldre, kvinner og de bosatt utenfor Freetown. Distriktene i øst og sør har lavest antall lesekyndige, da det også er færre enn gjennomsnittet som lytter til radio i disse distriktene vil det være vanskeligere å formidle informasjon til denne delen av befolkningen. Venner, familie og andre mennesker i lokalsamfunnet ("Folk") er dermed hovedinformasjonskilden for de som ikke benytter seg av medier. "Folk" og radio er generelt den informasjonskilden som majoriteten av respondentene nevner oftest med hensyn til både informasjon om hva som skjer i landet generelt og valget spesielt.

⁵¹ Også her viser BBC-undersøkelsen kun hvem som får informasjon om valget via internett, ikke bruk generelt. Det viser dog at kun 2,5 % bruker internett til dette, og alle disse kommer enten fra Freetown eller Bo (BBC World Service Trust & Search for Common Ground 2007a: 28-29).

Troverdigheten de tillegger disse to informasjonskildene er imidlertid svært forskjellig. ”Folk” har lavest troverdighet blant alle informasjonskilder, mens radio har høyest troverdighet. Radionyheter blir beskrevet som upartiske, nøyaktige og troverdige av majoriteten av respondentene (BBC World Service Trust & Search for Common Ground 2007a: 22-32).

Nyheter og musikk er de programtypene som er mest populære blant respondentene. Videre er programmer om tema som politikk, religion og tro, barn, kvinner, sport, og helse populære, samt debattprogrammer (BBC World Service Trust & Search for Common Ground 2007a: 19-20).

UN Radios plass i medielandskapet

Som det kommer fram her består medielandskapet i Sierra Leone, til tross for en rekke utfordringer, av forskjellige medier som representerer varierte interesser og holdninger, det Voltmer kaller horisontalt eller eksternt mangfold (2006: 3). Men majoriteten av disse når kun en liten del av befolkningen. På grunn av analfabetisme, mangelfull infrastruktur og lav kjøpekraft er radio mediet som når flest og brukes av majoriteten av befolkningen. Radio har også høyest troverdighet. Radio fremstår med andre ord som å være det mediet det vil være mest hensiktsmessig å ta i bruk om man ønsker å nå så store deler av befolkningen som mulig.

Blant radiokanalene i landet har UN Radio størst dekning. De største konkurrentene er lokale radiostasjoner. I følge ansatte i UN Radio og andre informanter fra Sierra Leones mediebransje og det sivile samfunn er UN Radio kjennetegnet av profesjonalisme, og kanalen utgjør en viktig del av medielandskapet. Kargbo uttrykker det slik:

But, one way to look at it, generally speaking, it was performing better than the other radio stations. One, it has coverage throughout the country. It tries as best as possible to make sure that they deliver information that is of the interest of everybody, the interest of the public. So I think up to this time I give them about 80 % score, they are not doing too badly. And again, if the UN Radio shut down now, it would create a kind of confidence gap. So it's good to keep it for the time being (intervju, 04.04.2007).

Som Khargbo her sier har UN Radio en plass i medielandskapet som tilsynelatende ingen andre medier på nåværende tidspunkt er i stand til å fylle. Til tross for at det siden slutten på borgerkrigen har funnet sted en positiv utvikling i landets medielandskap, er utfordringer som mangel på profesjonalisme blant journalister, sterke politiske interesser på eiersiden i

mediebransjen samt vanskeligheter med hensyn til tilgang på offentlig informasjon fremdeles aktuelle. Utfordringene mediene i Sierra Leone står overfor speiler de utfordringene afrikanske medier står overfor med hensyn til å utøve en demokratisk rolle (Ogbondah 2002, Ogundimu 2002, van der Veur 2002). På grunn av en kombinasjon av myndighetenes kontroll, økonomiske utfordringer samt manglende profesjonalisme finnes det ikke mange eksempler fra Afrika som viser at radio har realisert sitt demokratiske potensiale (van der Veur 2002: 81). At UN Radio kjennetegnes av profesjonalisme, at kanalen (i følge egne utsagn) har større ressurser, bedre tilgang til offentlig informasjon og at FN som arbeidsgiver sikrer pressefrihet viser at kanalen i større grad enn andre medier kan overkomme disse utfordringene. Dette kan sannsynliggjøre at UN Radio i større grad enn andre medier har en mulighet til å realisere sitt demokratiske potensiale, noe som videre viser betydningen av at FN etablerte sin egen kanal i landet. På den andre siden skal det tas i betraktning at til tross for at UN Radio er det mediet som når flest brukere i Sierra Leone, viser BBCs undersøkelse at over 50 % av befolkningen ikke lytter.

Kapittel 8

Studenters bruk av og meninger om UN Radio

Dette kapittelet tar for seg hvordan 12 studenter bruker UN Radio, samt deres vurderinger av og meninger om kanalen. Studentene er i begynnelsen av tyveårene og bor i eller like utenfor Freetown. De representerer forskjellige fagretninger, både samfunnsvitenskaplige, naturvitenskaplige og økonomiske. Alle informantene var på intervjuetidspunktet i gang med sitt første eller andre år av studiene, og studerte enten på Njala University College eller Milton Margai College of Education and Technology. Analysen er basert på intervjuer foretatt i perioden 30. mars til 4. april 2007. Som jeg skrev i metodekapittelet har jeg valgt å anonymisere informantene. Dette har jeg gjort ved å nummerere informantene. Lytterundersøkelsen kan ikke regnes for å være representativ utover sitt utvalg. Antallet respondenter er så lavt at jeg ikke kan generalisere funnene til å gjelde gruppen studenter, muligens ville jeg fått andre resultater om jeg hadde intervjuet et annet utvalg lyttere.

I analysen vil jeg komme inn på president- og parlamentsvalget som fant sted i august og september 2007, det omtales likevel som det forestående valget da intervjuene ble foretatt før valget fant sted.

Kapittelets første del beskriver lytterkonteksten. Den andre delen er strukturert etter tre roller jeg vil hevde UN Radio spiller for informantene. Disse har jeg valgt å kalle underholdningsrolle, informasjonsrolle og veilederrolle. Dette er analytiske kategorier, grensene dem imellom er ikke absolutte. Overlapping gjør seg først og fremst gjeldende mellom informasjons- og veilederrollene. Muligheten til deltakelse i programmer som UN Radio gir sine lyttere kunne vært en fjerde rolle. Jeg har likevel valgt å inkludere den i både informasjons- og veilederrollen. Dette har jeg gjort av to årsaker, for det første fordi deltakelse, utover meningsytringer, også omfatter spørsmål lytterne kan sende inn om de ønsker informasjon eller råd, for det andre fordi deltakelse i form av meningsytringer fremstår som et resultat av både informasjons- og veilederrollen. Rollene ses i sammenheng med teori om mediers potensiale til å bidra til demokratisering og fredsbygging.

Underholdningsrollen omfatter bruk av radio hvor årsaken til å lytte ikke inkluderer ønske om å få informasjon eller lære noe.

Informasjonsrollen omfatter hvordan UN Radio informerer lytterne om for eksempel dagsaktuelle saker i form av nyheter, rettigheter, lover og regler, statsinstitusjoner, sport og utdanning.

Informasjonsrollen hører sammen med og overlapper til dels rollen som veileder, men jeg har likevel valgt å operere med to ulike kategorier fordi det i enkelte programmer eksplisitt oppfordres til å handle på enten den ene eller den andre måten. I følge informantene har dette i mange tilfeller ført til holdningsendringer og handling, de knytter dermed egen bruk til holdningsendringer. At UN Radio fungerer som veileder innebærer dermed kort sagt at programmene handler om hvordan man bør oppføre seg eller hva man bør gjøre i forskjellige situasjoner. Skillet går mellom å informere om hvilke rettigheter man har og å oppfordre til å bruke dem, hvilke lover som gjelder og at man skal følge dem. De to følgende sitatene er eksempler på både informasjons- og veilederrollen. "It expands my knowledge, and it try to eradicate my bad behaviours and to become good in society" (1).

The UN Radio is a radio that is very interesting because it offers programs telling us how we should treat one another. Telling the people what we're supposed to do. Enlighten the people about things that is happening in our country, Sierra Leone (12).

Avslutningsvis vil jeg beskrive hvorfor lytterne tillegger UN Radio påvirkningskraft både med hensyn til dem selv og befolkningen generelt, samt beskrive informantenes bruk av andre radiokanaler og hvordan de vurderer dem i forhold til UN Radio.

Lytterkontekst

Noen av informantene bor på studenthjem på campus, mens andre bor privat (familie). Lyttetiden varierer informantene imellom. Alle lytter imidlertid flere ganger i uken, altså et sted mellom 2 og 7 dager i uken. Årsaker til at de ikke lyttet mer er studier, andre forpliktelser, samt kostnader knyttet til kjøp av batterier til radioapparatet.

Fordi informantene er studenter, er morgen, kveldstid og helgene den tiden de hører mest på UN Radio. De hører på både mens de gjør andre ting, som for eksempel lese eller lage og spise mat, og i situasjoner hvor radiolytting er den eneste aktiviteten.

Om de hører på radio sammen med noen eller alene varierer og er blant annet avhengig av hvilket program de hører på og når programmet sendes. Hvis de lytter sammen med noen, er

dette enten familie eller venner, noe som skjer hyppig og som informantene setter pris på. Alle informantene forteller at de også diskuterer innholdet i radioprogrammene med venner og familie. “Mostly when they come up with governance programs, we will sit down and critical analyze those programs about governance. At times we start to look what are the causes of bad governance” (2). “Than likewise on the kiddies radio, so usually my sister and I used to discuss about the kiddies radio.” Dorte: “Which issues do you discuss? Informant: “Well, things like teenage pregnancy, trafficking, you know. Misusing the rights of the child” (1).

En rekke forskjellige tema diskuteres. De fleste dreier rundt politiske spørsmål som korrupsjon, styresett, utvikling, likestilling og det forestående valget. Videre diskuteres sport, utdanning, menneskehandel, lovverk, kjærlighet, familieforhold og barneoppdragelse.

Det varierer også i hvilken grad de lytter sammen med noen på grunn tilfeldigheter eller som en planlagt fellesaktivitet. En informant sier at hun planlegger at familien skal lytte til et barneprogram sammen, og at hun derfor kjøper inn litt snacks i forbindelse med at hun samler familien rundt radioapparatet. Årsaken til dette er at programmet dreier seg om barns rettigheter, og hun anser det for å være like viktig at foreldre og andre voksne også hører på fordi det også dreier seg om hvordan man kan skape et trygt og godt hjem. En annen får tips av onkelen sin om programmer han mener det er viktig at hun får med seg ”Sometimes he even wakes me up when he wants me to listen to this program. He tells me to listen to these programs because it is very important. He encourage me very much” (12).

En informant søker å få søsteren til å slutte å slå barnet sitt ved å invitere henne til å høre på barneprogrammer sammen. Søsteren behersker ikke krio så godt, så informanten oversetter for henne.

UN Radio underholder, informerer og veileder

Alle informantene var meget positivt innstilt til kanalen. Da de skulle beskrive den, begynte mange med å erklære hvor glad de var i den og hvor stor pris de satte på den. En identifiserte seg med den og sa den var blitt en del av henne. Årsakene til begeistringen er følgende: Kanalens rekkevidde både geografisk og med hensyn til språk og innhold, da den rapporterer fra hele landet slik at de får vite hva som skjer der selv om de bor i Freetown; den beskrives som informativ, lærerik, bevisstgjørende, underholdende, forsonende og en kanal som søker å hele

psykososiale sår; den er tilknyttet FN og er dermed internasjonal; og den gir dem og andre mulighet til å delta i programmene.

At UN Radio er informativ, lærerik og underholdende blir nevnt som årsaker til at de hører på. Informativ og lærerik er dog hovedårsakene. Disse årsakene speiler de tre rollene min analyse konkluderer med at UN Radio spiller for informantene: Underholdningsrolle, informasjonsrolle og veilederrolle. I det følgende vil jeg gjøre rede for hvordan disse rollene kom til uttrykk i intervjuene.

Et interessant poeng er at informantene trekker slutninger om at deres erfaringer fra bruk av UN Radio også gjelder for resten av befolkningen. Med andre ord tillegger de kanalen stor påvirkningskraft og troverdighet. Dette vil jeg komme nærmere inn på i forbindelse med veilederrollen.

Underholdningsrollen

Underholdning blir eksplisitt nevnt av tre av informantene som årsak til å lytte. I tillegg karakteriserer tre informanter selve kanalen eller programmer som underholdende. Underholdningsverdien knyttes til at informantene er opptatt av musikk, og programmet Nightline nevnes ofte i denne sammenhengen. Underholdning på radio trekkes også fram når informantene beskriver andre radiokanaler og sammenligner dem med UN Radio.

Dette vil jeg komme tilbake til senere kapittelet, men vil nå understreke at det der kommer fram at underholdende radio nedvurderes i forhold til informativ radio. Denne holdningen til hva de mener en radiokanals oppgave er, kan være årsaken til at ikke flere av informantene sier de lytter til UN Radio for å underholdes, det til tross for at UN Radio presenterer seg selv også som en underholdende kanal.

Informasjonsrollen

Alle informantene sier at de hører på UN radio for å få informasjon og fordi de lærer mye. Informasjonsrollen omfatter som nevnt hvordan UN Radio informerer lytterne om for eksempel dagsaktuelle saker i form av nyheter, rettigheter, lover og regler, statsinstitusjoner, sport og utdanning.

Utdannelse nevnes ofte som et viktig tema. Her dreier det seg både om programmer som er rettet mot barn og tar for seg hvor viktig det er med utdanning, samt programmet *University Hour* som gir informantene informasjon om universitetssystemet og mulighetene for utdanning der. Videre er sport, likestilling, landets historie, Spesialdomstolen for Sierra Leone, utenriksnyheter, lover og regler, barneoppdragelse og nyheter generelt temaer informantene trekker fram. *Merry Go Round* er et populært program blant informantene fordi de her får gode råd og veiledning om kjærlighet og forhold. Utenriksnyheter bemerkes som positivt av flere av informantene som sier at UN Radio er deres eneste kilde til utenriksnyheter. Politikk er imidlertid det temaet informantene la størst vekt på i intervjuene.

Politiske rettigheter og deltakelse

Politikk, og da spesielt det forestående valget, er noe alle informantene trekker fram som et tema de får informasjon om og lærer noe om. De trekker frem både de praktiske sidene ved politikken, som hvordan man går frem for å registrere seg som velger, og de abstrakte sidene, som politiske rettigheter. I tillegg kommer nyheter om politikernes handlinger og meninger. Da dette gjentatte ganger ble tatt opp i intervjuene, vil jeg legge vekt på dette i min analyse. Jeg vil beskrive to forskjellige aspekter ved den politiske informasjonen de får fra UN Radio. Det første er kunnskap om demokrati⁵², det andre er informasjon om politikernes meninger og handlinger.

For det første får de kunnskap om hva demokrati er ved at de lærer hvilke rettigheter og plikter borgerne og politikerne i et demokratisk land har. Dermed kan man skille mellom abstrakte og praktiske aspekter ved demokratiet, både med hensyn til rollen som borger og politikerrollen.

Det dreier seg dog først og fremst om deres rolle som borgere. De får informasjon om og lærer hvilke rettigheter de, som borgere, har og hvordan disse utøves "It also empower you to take active part in your, in the affairs of your government" (10).

Inkludert i dette er praktisk informasjon om hvordan de skal registrere seg som velgere. En informant vektlegger hvordan UN Radios bruk av flere språk fører til at alle innbyggerne har mulighet til å lytte og dermed lære om sine rettigheter og plikter, uavhengig av utdanningsnivå.

⁵² Det første aspektet involverer til dels oppdragerrollen da informasjon om demokratiske borgerrettigheter i noen tilfeller kombineres med oppfordringer til lytterne om å benytte seg av dem. Dette vil jeg komme tilbake til i delen om veilederrolle.

Issues like sensitization, like this forthcoming election. Sensitization on the forthcoming election I think, the part they play there is very well. Even the people who were reluctant to go and register, to do so. Simply because they got the information and education that they should register. That is their right, their right to register and to vote. And if they don't vote, what is left to them whatsoever bad government that comes in place. We have to be aware our political right to go and register and later vote. So that everyone of us, in Sierra Leone, will partake in the governance of our country (11).

Informantene sier at det er en borgerplikt å stemme, og at om man ikke gjør sin borgerplikt ved å registrere seg og stemme, kan man i etterkant ikke klage på de politikerne som styrer landet.

Informantene legger vekt på at man har rett til selv å velge hvem man skal stemme på og at dette bør være en man mener vil gjøre en god jobb⁵³. Det blir også nevnt at de lærer om godt styresett, hva de kan forvente av styresmaktene.

Dette viser hvordan UN Radio utgjør en kilde for informasjon i tråd med det Voltmer beskriver som en del av mediens demokratiske rolle (2006: 3 og 4). Mer presist synliggjør det Murdocks poeng om at mediene kan bidra til å gjøre befolkningen i et land kjent med sine borgerrettigheter og at dette er en forutsetning for deltakelse (1992). At informantene peker på UN Radio som kilden til kunnskap om deres sivile rettigheter stemmer overens med Voltmers argument om at mediene i nye demokratier ofte er hovedkilden for nettopp dette (2006: 4).

Demokratiteoriens ideal om mediene som kilde til informasjon omfatter også at lytterne får informasjon om politikernes handlinger og meninger, noe informantene også kommer inn på. Det andre aspektet dreier seg om nettopp dette, for UN Radio gir dem kunnskap om politikernes meninger og handlinger. Dette omfatter også mediens vaktbikkjerolle. Via nyheter og programmer hvor politikerne stiller til debatt får informantene informasjon om hvordan politikerne utfører jobben sin. Dette gjør at informantene føler at de kommer nærmere politikerne. Informantene anser det for å være viktig å kunne følge med på hva som skjer i landet når det gjelder sosial og økonomisk utvikling, samt å få innsikt i politiske prosesser.

Informantene forteller om programmer hvor politikerne må stå til rette for sine valg og bruk av statens midler. Her inkluderes også korrupsjon. "Yes, and it also inform us about the daily activities, how the parliament work. About the basic activity and what the decision they are

⁵³ Jeg regner med at informantene her mener at man skal stemme på dem man mener gjør en god jobb i motsetning til å avgi stemme ut fra regional eller etnisk tilhørighet. I kapittel 5 blir det nevnt at etnisk og geografisk tilhørighet hadde betydning i høstens valg (United Nations Security Council 2007b: 8-9 & 13).

picking and what the decision they want to put in place in order for the progress of this nation” (10).

Informasjonen videreformidles

Informantene anser det for viktig å dele informasjonen og kunnskapen de tilegner seg ved å lytte til UN Radio. Utover diskusjoner er det også fem av informantene som sier at de bevisst sørger for å videreformidle den informasjonen de har fått fra UN Radio. “And after listening, whatsoever is educative or I have learnt from the radio, I disseminate that information to those who are not there” (11).

Hovedsakelig dreier det seg om å bringe informasjonen videre til familie og venner som ikke har hatt muligheten til å lytte selv, fordi informantene mener at disse har gått glipp av verdifull informasjon. Men det kommer også frem at de oppfatter videreformidlingen som en plikt, dermed holder dette aspektet til i grenselandet mellom informasjonsrollen og veilederrollen.

And I’ve also learned that it is also my duty to sensitize someone that does not know about the things happening in the country. Someone might not want to participate in this forthcoming election, so it, it is my duty to tell that someone that this is your affair, it is your right. You have the full right to vote for a particular person that you want to be in the government (10).

Deltakelse i programmer

Deltakelsen gir dem muligheten til å uttrykke sine meninger, stille spørsmål og be om råd via sms eller telefonsamtale. Av tolv informanter er det ti stykker som sier at de har sendt SMS til programmer. Hvor ofte de har bidratt har de ikke tall på, men en årsak til ikke å bidra synes å være at de ikke har råd eller kreditt på mobiltelefonen. Det er tydelig at de setter pris både på muligheten til å delta i debatten og å sende spørsmål.

Med hensyn til informasjonsrollen er deltakelse i form av å stille spørsmål og be om råd aktuelt. Utdannelse, sport, barneoppdragelse, kjærlighet, parforhold og Spesialdomstolen for Sierra Leone er tema informantene forteller de har sendt spørsmål og bedt om råd om. Informantene sier at de har vært fornøyd med de svarene de har fått. “They were doing the questions, and we are asking them the major, the major motives of the Special Court. And it was well explained to us.”

UN Radio blir dermed en kilde til informasjon om et bredt spekter av tema som er knyttet til demokratisering, utvikling, praktisk med hensyn til eget liv (utdannelse, lover og rettigheter) samt på mer personlige plan som hvordan man skal forholde seg til egne barn, familie og kjærester. "Like, talking about this election, how as a citizen of this country, I have to listen to know how the country is going, well, the everyday life of the country. The improvement made in the country, and the recreation of the country. So I have to listen to it" (4). "And give, he give you advice on how to, give you advice on how to all relationships and how to make your relationship long lasting. On how to nurture your loved ones. I mean its all about love" (10).

Veilederrollen

At UN Radio fungerer som veileder innebærer at programmene handler om hvordan man bør oppføre seg eller hva man bør gjøre i forskjellige situasjoner. Skillet går mellom å informere om hvilke rettigheter man har og å oppfordre til å bruke dem, hvilke lover som gjelder og at man skal følge dem. Videre kan veilederrollen anses for å være et resultat av informasjonsrollen fordi holdningsendringer og handlinger som er en del av veilederrollen også er et resultat av informasjonen de har fått. Samtlige informanter fortalte om egne holdningsendringer som de mente var et resultat av å lytte til UN Radio, og mente at dette også gjaldt for befolkningen generelt. Med andre ord tillegger de kanalen stor påvirkningskraft og troverdighet, avslutningsvis i denne delen vil jeg gjøre rede for dette.

Holdningsendringer for fredsbygging

Holdningsendringer trekkes eksplisitt frem av informantene i forbindelse med beskrivelser av hvordan UN Radio har bidratt og fremdeles bidrar til fredsbygging. Men først og fremst dreier dette seg om de første årene kanalen hadde sendinger, da den het Radio UNAMSIL. Hovedsaklig dreier det seg om forsoningsbudskap. Om å glemme og tilgi. Glemme og tilgi i forbindelse med hendelser som fant sted under borgerkrigen for så sammen å fokusere på å bidra til å bygge freden og utvikle landet. Informantene beskriver UN Radio som en radio som søker å lege psykososiale sår fra krigsårene. I denne sammenhengen vises det til UN Radios fokus på at innbyggerne skulle legge fortiden bak seg, og akseptere at eks-soldater hadde rett til å vende tilbake til samfunnet. "[...] us to forgive one another and let us live as one. And whatever I've

done, we should try to forgive each other and live as a peaceful family in order for the progress of this country” (10).

Informantene snakker stort sett generelt om hele befolkningen i dette tilfellet, men en av informantene knytter også dette til egne erfaringer.

As for me, because I'm not directly involved but I can say that I'm indirectly involved because some of my relatives were killed, some, and others, you understand. So, amputeeted. But at least, with the sensitising that I was having from this UN Radio that is teaching us to forgive and forget. At least I think, that has played a lot in my mind. [...] That has combat my stress. [...] I was having the intention to at least revenge one way or another, but with the frequent admonitions that I got from this radio, so it has totally changed my mind. So I think, so it has been happening to other people. At least it has already oriented people, changed people and restructure people in terms of peace. So I think the issue of peace and discussion is more frequent in that radio, so it has helped a lot in the reconciliation of this country (8).

Utover programmer som formidler forsoningsbudskap, trekker informantene frem at programmer hvor kanalens veilederrolle på andre områder kommer til uttrykk også har bidratt til fredsbygging. UN Radio henvender seg til unge⁵⁴, og da spesielt tidligere soldater og barnesoldater, som er misfornøyde med tingenes tilstand med budskapet om at det ikke vil løse problemene å ta opp igjen våpnene. I tillegg forteller også en informant om at UN Radio generelt forklarer for sine lyttere at vold ikke løser problemer.

Å ikke utøve vold og lovlidighet generelt er blant den type holdningsendringer informantene først og fremst knytter til egne erfaringer. Generelt dreier det seg om holdningsendringer som har konsekvenser for egen livsstil samt hvordan de forholder seg til og oppfører seg mot andre mennesker. De sier at de har lært om forskjellen på rett og galt, om hvilke lover og regler som gjelder i landet og at man ikke skal ta loven i egne hender. Å ikke utøve vold er et eksempel på dette: ”Even I was a victim of flogging my child every day. So by listening to the radio, the way the children are talking on the radio, made me change. I'm not flogging him again now” (7). En informant forteller at hun ved å lytte til UN Radio forstod at det er galt å slå kvinner.⁵⁵

⁵⁴ I kapittel 5 fremkommer det at den høye arbeidsledigheten blant unge i Sierra Leone regnes for å være en potensiell fare for stabiliteten i landet (International Crisis Group 2007: i).

⁵⁵ Kvinneres rettigheter står svakt i Sierra Leone. Vold mot kvinner er et eksempel på dette, 67% av kvinnene i landet blir jevnlig utsatt for vold i hjemmet. I 2007 ble det vedtatt lover som regnes for å være et utgangspunkt for å ta fatt på diskriminering av og vold mot kvinner. Disse lovene blir dog kritisert fordi de ikke sier noe om den utbredte omskjæringen av jenter i landet (United Nations Human Rights Council 2008: 6-8).

Videre forteller flere at de som en følge av UN Radio har sluttet å henge gatelangs for i stedet å konsentrere seg om utdanningen sin. "Yes I've had a change of attitude. Like in the case of the brutality in Africa. Some areas we do stand in the street, using abusive language, but through this sensitization, changes has come" (9). "It educates me about my personal life. As I mentioned earlier, that DJ Base⁵⁶ educating us how a person shall live" (2).

UN Radio har bidratt til å endre livene deres, med det som resultat at de nå anser seg selv for å ha blitt bedre mennesker og dermed har større selvtillit og er stolte av seg selv. "It expands my knowledge, and it try to eradicate my bad behaviours, and to become good in society. And the UN Radio it makes me to be proud of how my future to become" (1).

Informantene forteller også at de ved å lytte til UN Radio har blitt påvirket til å registrere seg som velgere fordi UN Radio gav dem mot til eller fikk dem til å innse betydningen av å registrere seg som velger.

Flere av informantene trekker den konklusjonen at deres egne erfaringer med hensyn til holdningsendringer som resultat av UN Radio også gjelder andre sierra leonere. De har stor tro på UN Radios påvirkningskraft. "Well the only thing is, as the UN Radio has played a great role in developing the, or of perhaps shaping the idea of people through programs that have helped to minimize crime... or violence among youth, or let me say domestic violence" (3).

Denne oppfatningen deles av en annen informant, som også trekker fram eksempelet om vold i hjemmet som et område hvor det har forekommet positive endringer som et resultat av UN Radio. Kanalens søkelys på betydningen av utdanning trekkes også frem, i form av at informantene mener at UN Radio har fått flere, både barn, ungdommer og voksne, til å innse at det er viktig å få en god utdanning, og at dette bidrar til å få ungdom bort fra gaten.

Informantene søker også selv å påvirke andre. I stor grad dreier det seg om at informantene selv har endret holdning eller livsførsel, og ønsker å påvirke andre i samme retning. En informant forteller at hun lærer andre unge om landets lover slik at de kan unngå å havne i trøbbel. En annen informant gjør noe tilsvarende idet hun forsøker å endre det hun mener er dårlig oppførsel blant egne venner, med utgangspunkt i at hun selv endret oppførsel som et resultat av lærdom fra UN Radio.

⁵⁶ DJ Base er programleder i programmet Nightline.

Nasjonal identitet

Videre synes UN Radio å appellere til og styrke informantenes nasjonale identitet ved å ta opp tema som lover og regler, normer og samarbeid i den betydning at alle innbyggerne kan bidra til utviklingen av landet. Her trekkes programmet Nightline frem ved flere anledninger. En informant forteller at programlederen for dette programmet, DJ Base, oppfordrer folk til å samarbeide framfor å krangle og utøve vold mot hverandre: "We are Sierra Leones, one nation, so we need not to have quarrels among ourselves. [...] We should not cause violence to each other, cause we are one nation" (2). Et annet program som blir nevnt i denne sammenhengen er U and di Law. "But when I listened to that program, it transformed me, to know how to behave in society, to know how to interact with people, now trying my best at least. To be a very good Sierra Leonean now" (5).

Videre er det også noen som knytter sine borgerplikter opp mot nasjonal identitet. Bruk av begrepet nasjonal identitet forekommer ikke, men å utføre sine borgerplikter i forbindelse med valget sammenstilles med å være en god sierra leoner. "I will know my duty as a Sierra Leone towards society. I will know my responsibilities. I will also know the responsibilities of the government towards we the Sierra Leones" (5).

En informant fortalte at hun i utgangspunktet hadde tenkt å registrere seg som velger to ganger, men hun ombestemte seg etter å ha hørt på programmet Nightline: "But with the advice that I normally get from this radio, I totally changed my mind, to register only once. So I prefer to be, I mean, patriotic to my country. As I am now willing to go and exercise my franchise, the day of polling" (8).

Diskusjon og deltakelse i debatt

Deltakelse i programmene der man sender inn meningsyttringer på SMS, har jeg valgt å inkludere i veilederrollen fordi det kan anses for å være et resultat av denne. Politikk og valget er blant temaene informantene har engasjert seg i via radioprogrammer. Utover dette er likestilling, korrupsjon og forholdene ved universitetene temaene de har sendt SMS om.

There was a time when I contributed by saying that I think we should not be marginalising the women because of weaker sex or because of tradition of our great forefathers. We should work together in order to analyze our economic and social activities to enhance development in our society (3).

UN Radio gir dem altså muligheten til å delta aktivt i samfunnet ved å oppfordre til og åpne for at lytterne kan ytre seg om politikk og andre samfunnsspørsmål. Dette aspektet representerer mediens demokratiske rolle i kraft av å være et forum for debatt. Informantene setter pris på at de og andre får muligheten til å delta i samfunnsdebatten via sms og telefonsamtaler. ”So we are appreciating the radio. Because they are allowing us to view our opinions [...] Because it’s working to involve the masses” (9).

Hvorfor UN Radio er troverdig og har påvirkningskraft

Som det kommer fram ovenfor tillegger informantene UN Radio stor påvirkningskraft både med hensyn til seg selv og andre. Utover programmenes innhold begrunnes påvirkningskraften med kanalens rekkevidde, både geografisk og med hensyn til språk. UN Radios sendinger når store deler av landet, og den har sendinger på forskjellige språk, ”It’s a very nice program, very attractive, in the form of the way our local languages, in the way the least person in Sierra Leone, wether you are educated or not, to get at least the information they are trying to pass” (5). “ Well, UN Radio is one of the prominent radio stations in Sierra Leone. And due to their programs and frequency it’s more acceptable, right?” (1).

UN Radios troverdighet ligger også til grunn for påvirkningskraften de tillegger kanalen. UN Radio har stor troverdighet blant informantene. Ikke på noe tidspunkt i intervjuene synes informantene å stille spørsmål med informasjonen de får via kanalen. I forhold til å tilegne seg kunnskap settes det ikke spørsmålstegn ved riktigheten av den kunnskapen de mener å få. UN Radios troverdighet kommer blant annet til uttrykk i en fortelling fra en av informantene. Han forteller om hvordan det på et tidspunkt gikk rykter om at en politistasjon var blitt påtent, men at UN Radio rapporterte at dette var oppspinn. Informanten stolte da på at det som ble sagt på radioen var sant. UN Radio defineres til og med som fasit i forbindelse med diskusjoner.

It make me to know about, because the program teach me, teach me about, normally the position and how some in the league used to play. Because doing within our environment, institutions, we normally argue, so the only way we can prove our right is trough the UN Radio (1).

I dette tilfellet snakker informanten om diskusjoner om fotball. En annen informant forteller hvordan radioprogrammer om politikk gir henne gode, troverdige argumenter som hun bruker i

diskusjoner med venner, og at dette er med på å heve nivået på diskusjonene de har. ”Yes because sometimes when we use to sit and argue with our friends, so you know, argue without any reason or what what. I listen to the radio, I argue with very value, with value reasoning, you know, its very good point” (6).

Årsakene til troverdigheten er blant annet at de har direktesendinger. “Because Tea Break, they do live coverage, so this help us to believe in fact than only rumors” (9). En annen ting som bidrar til kanalens troverdighet er at journalistene kommer fra Sierra Leone og dermed kjenner landets historie, vet og forstår hva befolkningen har gjennomgått samt hvilken informasjon som vil være relevant for innbyggerne. ”And also these people, because they are Sierra Leones and they have suffered of this country, they know the problems of this country, they are able to advocate or talk or discuss these problems. You know, its really great” (3).

Tilknytningen til FN, og heri dens kontakter til FNs hovedkontor i New York, bidrar også til troverdigheten fordi informantene synes å forbinde FN med kvalitet og nettopp troverdighet. Det bidrar også til at de vurderer den positivt fordi tilknytningen innebærer at det sendes programmer fra New York.

UN Radio vs andre radiokanaler

Alle informantene hører på en eller flere andre radiostasjoner i tillegg til UN Radio. Med unntak av BBC er dette sierra leonske stasjoner som Sky, Carleone, Radio Citizen, og SLBS (statskanalen). De fleste understreker dog at de sjelden hører på andre kanaler. Årsaken til dette er delvis at de ikke har tid, men hovedsakelig fordi de foretrekker UN Radio framfor de andre kanalene. “Well, un radio have so many qualities. Like the discussion programs, about the country, while other radio stations normally don’t do things like that” (4).

Cause most of the stations we are having here in Sierra Leone, most time they are only entertaining, they don’t inform, they don’t try to educate people. So that’s why. But the UN Radio station got opinions, they teach you and got information that you know is good. That’s why I love this station (5).

Om de hører på andre nasjonale kanaler er det først og fremst for å underholdes, og i denne sammenhengen trekkes musikkprogrammer fram. En sier dog at hun hører på statskanalens nyhetsprogrammer, og tre supplerer UN Radios nyhetsdekning med BBC. Videre er det en som

nevner at også Radio Citizen har programmer om demokrati og politikk. Det kommer dog fram at denne ikke verdsettes like høyt som UN Radio på grunn av kortere sendetid og at den ikke har det samme internasjonale preget som UN Radio.

Andre kanaler regnes ikke for å være like gode fordi de sender mest underholdning i form av musikk, og dermed lite snakking, og fordi de ikke sender debattprogrammer. Informantene sidestiller med andre ord god radio med opplysning og tildels oppdragelse. Underholdning fremstilles derimot som, om ikke negativt, så unødvendig. De har en praktisk tilgang til hva de mener er en radios viktigste oppgave: At det landet trenger er informasjon, ikke underholdning.

Well as I said the UN radio is more educative, than entertaining. But, I mean it is the most powerful radio here for now in sierra leone. Because it is well organised. I mean, and you can learn a lot from each and every of their program. Can contribute to individual development (10).

Denne fornuftige tilgangen til radio kommer også til syne i forbindelse med, som nevnt tidligere, at de diskuterer innholdet i programmene med andre, aktivt videreformidler det de har hørt og at dette ofte er en planlagt aktivitet.

Informantene omtaler altså UN Radio svært positivt, selv om det er noen områder de mener kanalen kan bli bedre på. Tre ønsker seg mer tid for programmer som tar for seg høyere utdanning og programmer rettet mot studenter. To ønsker mer utenriksstoff og -nyheter. Videre ytrer en et ønske om at kanalen i større grad involverer grasroten i sine programmer, spesielt i forbindelse med valget. ”So I would like to suggest that if they could come down to the people to the grass root level, try to find out problems and then discuss them and find solutions to them” (3).

Oppsummering

Som det kommer fram her er studentene svært positivt innstilt til UN Radio til tross for at noen mener at det er rom for forbedring på noen områder. De regner kanalens programmer for å være informative, lærerike og til å stole på. Troverdigheten kommer blant annet til uttrykk i at de alle eksplisitt knytter kanalens budskap til egne holdningsendringer og handlinger. Begeistringen og troverdigheten viser videre at informantene aksepterer FNs tilstedeværelse i landet, og det synes

som om UN Radio spiller en viktig rolle med hensyn til å vedlikeholde aksepten og forståelsen som kapittel 6 viste at Radio UNAMSIL i sin tid skapte.

Effekten som kombinasjonen av informasjonsrollen og veilederrollen har overfor denne gruppen lyttere, viser seg å ha betydning for deres deltakelse i samfunnet. De har registrert seg som velgere og har tenkt å delta i valget, de har større kjennskap til sine borgerrettigheter og landets lovverk forøvrig. Informantene peker på at UN Radio har fått dem til å innse at de er viktige for landets utvikling og fremtid, og at de kan bidra positivt i denne sammenhengen. Dermed kan man anta at med hensyn til denne gruppen kan UN Radio ha virket positivt inn på fredsbyggingsprosessen da dette nettopp krever deltakelse av befolkningen.

Videre stimulerer UN Radio til debatt både i programmene og i den private sfære. Når det gjelder informantene er det først og fremst privat dette foregår. At diskusjoner tar utgangspunkt i UN Radios programmer og at informantene aktivt viderefremmer det de har hørt tyder på at UN Radio regnes som en troverdig og viktig informasjonskilde med relevans for informantene. Det fører også til at informasjonen når deler av befolkningen som ikke hører på kanalen. Beretninger om egne holdningsendringer og at de mener at dette også gjelder for resten av befolkningen viser at de tilegner kanalen en viktig rolle i samfunnet både nå og tidligere.

Årsakene til dette er at de mener at kanalen tilbyr relevant og anvendelig informasjon som lytterne får bruk for i sin hverdag. Informasjonen favner som nevnt om et bredt spekter av tema, fra politikk og rettigheter til praktisk informasjon om utdanning. Informantene konkluderer med at UN Radio dermed spiller en viktig rolle i både den demokratiske og økonomiske utviklingen av landet, fordi de tilbyr informasjon som er relevant for nettopp dette.

At mange av informantene vet at det er usikkert om kanalen kan fortsette etter at UNIOSILs mandat har gått ut og at de uttrykker bekymring for dette, kan ha bidratt til at de har fremhevet kanalens positive sider. På den andre siden er de informantene som ikke kom inn på kanalens uvisse fremtid like begeistret som de som nevnte det. Dette betyr dog ikke nødvendigvis at ikke også disse informantene kjente til at kanalen kanskje må legges ned. Likevel vil jeg påstå at om dette gir grunnlag for å moderere utsagnene om kanalens positive rolle, er grunnlaget for å hevde at den spiller en viktig rolle for disse informantene likevel tilstede.

Kapittel 9

Avslutning

Hvorfor og hvordan tas radio i bruk i FNs fredsoperasjoner? Dette er spørsmålet det har vært denne oppgavens overordnede mål å svare på. For å oppnå dette delte jeg oppgaven i to deler. I den første delen gjorde jeg rede for hvorfor og i hvilken grad det fra FNs side har vært ansett for hensiktsmessig å etablere en radiokanal i fredsoperasjoner og hva som kjennetegner disse radiokanalene, samt hva konfliktløsnings -og fredsbyggingsteori og forskning sier om hvordan medier kan spille en positiv rolle i konfliktløsning og fredsbygging. Del to var en casestudie av UN Radio i Sierra Leone, med andre ord en undersøkelse av et eksempel på radio som del av en FN-fredsoperasjon (FN-radio). Underveis har jeg svart på underproblemstillingene. I det følgende vil jeg se disse svarene i sammenheng og på det viset søke å gi svar på hovedproblemstillingen. Først vil jeg gjøre rede for hvorfor radio har blitt brukt, så vil jeg gjøre rede for hvordan.

Hvorfor og hvordan tas radio i bruk i FNs fredsoperasjoner?

Svaret på hvorfor radio tas i bruk omfatter hvilken rolle man tilstreber at radio skal spille og hvorfor radio regnes som et hensiktsmessig medium til å oppnå dette. Det omfatter også hvorfor det i noen tilfeller regnes som nødvendig å ha sin egen kanal framfor å kommunisere via andre allerede eksisterende medier.

Hvordan dreier seg om den journalistiske praksis og hvilke betingelser journalistene arbeider under. Det vil si programmenes innhold og format, hvordan de jobber for å få så høye lyttertall som mulig og hvilken plass kanalen har i medielandskapet i landet den er utplassert i.

Hvorfor

Radio har blitt benyttet i FN-operasjoner for å oppnå aksept og forståelse for en fredsoperasjons mandat og for å inkludere befolkningen i fredsbyggingsprosessen. Dermed blir den en støttefunksjon for operasjonen som helhet, i dens arbeid for å realisere mandatet. I disse to årsakene kan man gjenkjenne to av mediens demokratiske idealroller, forum for debatt og

informasjonsformidler, som i teorikapittelet ble beskrevet som sentrale med hensyn til mediers potensiale til å bidra positivt i fredsbygging.

Med hensyn til UN Radio⁵⁷ var det først og fremst dens forgjenger, Radio UNAMSIL, som hadde et prekært behov for å skape aksept og forståelse. Dette var faktisk årsaken til at den ble opprettet, og kanalen blir betegnet som en suksess da den nådde dette målet. Da UNIOSIL overtok for UNAMSIL og Radio UNAMSIL ble UN Radio, var kanalens oppgaver derfor først og fremst å inkludere befolkningen i fredsbyggingsprosessen ved å informere om mandatet. Dette kom fram i intervjuene med journalister i UN Radio da alle la stor vekt på at deres oppgave var å omsette mandatet i journalistisk praksis. På den andre siden kan man anta at UN Radio er viktig med hensyn til å vedlikeholde aksepten og forståelsen som Radio UNAMSIL i sin tid skapte.

Hvorvidt det vil være hensiktsmessig for en fredsoperasjon å bruke radio for å kommunisere ovennevnte, og videre om de skal etablere sin egen kanal, avhenger av medielandskapet i landet hvor operasjonen er utplassert i. I noen tilfeller avhenger dette også av mandatet til og ledelsen i den enkelte fredsoperasjon. Radio framstår som det mest hensiktsmessige mediet å benytte seg av om man ønsker å nå en så stor del av befolkningen i Sierra Leone som mulig. Årsakene til dette er utbredt analfabetisme, radios geografiske rekkevidde, tilgjengelig infrastruktur og utbredt fattigdom. I tillegg regnes radio for å være det mest troverdige mediet.

I Sierra Leone var det nødvendig å etablere sin egen kanal fordi det blant de eksisterende mediene ikke fantes noen de effektivt kunne kommunisere via. Årsakene til dette var at de eksisterende mediene var negativt innstilt til FN-operasjonen, manglende profesjonalisme og fordi det ikke fantes medier med tilstrekkelig rekkevidde. I intervjuene med journalister i UN Radio kom det også fram at det å arbeide for FN var en fordel sammenlignet med andre medier. Årsakene til dette var at UN Radio har større ressurser, bedre tilgang til offentlig informasjon og at FN som arbeidsgiver sikrer pressefrihet. Dermed viser det seg at UN Radio i større grad enn andre medier i landet overkommer utfordringene som mediene både i Sierra Leone og andre afrikanske land står overfor med hensyn til å spille en demokratisk rolle. Kanalen har en plass i medielandskapet som tilsynelatende ingen andre medier på nåværende tidspunkt er i stand til å fylle. Dette kan sannsynliggjøre at UN Radio i større grad enn andre medier har en mulighet til å

⁵⁷ Jeg vil fremdeles skrive UN Radio når jeg skriver om UN Radio i Sierra Leone, og FN-radio når jeg skriver generelt om radio som er en del av en fredsoperasjon.

realisere sitt demokratiske potensiale, noe som videre viser betydningen av at FN etablerte sin egen kanal i landet. Hvorvidt potensialet kommer til uttrykk kommer jeg inn på i neste del, i besvarelsen av hvordan.

Hvordan

Radio brukes til å skape aksept, forståelse og deltakelse ved å informere om mandatet og tema som er en del av mandatet. Dette innebærer å informere om prosesser, rettigheter og institusjoner i tillegg til nyheter. Som nevnt la de ansatte i UN Radio stor vekt på at deres oppgave var å omsette mandatet i journalistisk praksis. Det legges også vekt på å være et forum for debatt, både ved å sende debattprogrammer med gjester i studio samt legge til rette for at lytterne kan delta via telefon og sms. Lytterdeltakelse er også en måte hvormed journalistene søker å identifisere problemer og tema som er relevante for lytterne.

Å tilby informasjon med relevans for lytterne er svært viktig for en FN-radio. Lytterne jeg intervjuet påpekte at UN Radios journalister i kraft av å være sierra leonere visste hvilken informasjon landets innbyggere trengte, de knyttet også lokalt ansatte til troverdighet. Man kan dermed anta at å ha lokalt ansatte vil være positivt både med hensyn til å sikre relevans og skape troverdighet, noe som også ble påpekt i teorikapittelet. Videre vil dette også bidra til å bygge opp lokal kompetanse.

I UN Radio fører en bred målgruppe samt et mandat som inkluderer en rekke saksområder og tema, til et variert programtilbud: Nyheter og andre aktuelle saker; programmer spesielt rettet mot barn, unge eller kvinner; programmer som handler om spesifikke institusjoner som universitetet, Spesialdomstolen for Sierra Leone, militæret, politiet og statlige institusjoner; programmer som fokuserer på spesielle tema som HIV Aids, trafficking, hvordan takle kriser (f.eks hva man gjør om det brenner), utvikling, kjærlighet og lovverket samt musikkprogram og en radiosåpe fyller sendeflaten. Videre er programtilbudet en miks av egenproduserte programmer og programmer laget av eksterne.

Temaene journalistene i UN Radio sier faller inn under mandatet stemmer i stor grad overens med de temaene lytterne er mest interessert i. Spesielt gjelder dette politikk og det forestående valget, som av begge informantgruppene trekkes fram som det viktigste. I denne forbindelsen sa en informant fra UN Radio at det viktigste var å:

Right now the important issues are the forthcoming Presidential and Parliamentary elections and the role of a UN Radio in educating the public about the basic facts such as how the process works, what the political parties stand for, the distinctions in their policies with regards to matters such as gender rights, the actual schedule of the elections (intervju journalist).

Lytternes utsagn om at informasjonen om valget som de fikk fra UN Radio var viktig for deres deltakelse og kunnskap, viser at at UN Radio lyktes med hensyn til den gruppen. Men som nevnt er generaliseringsmulighetene fra min undersøkelse minimale. Men en undersøkelse utført av BBC og SFCG viser at radiolyttere i større grad enn folk som ikke er radiolyttere kjente til datoen for valget og hadde større tiltro til egen kunnskap om valgprosessen (BBC World Service Trust & Search for Common Ground 2007b: 12)⁵⁸. Videre viste undersøkelsen også at 88,5% av respondentene oppgav radio som informasjonskilde om valget, og at radio hadde høyest troverdighet blant informasjonskildene. Det skal dog understrekes at dette gjelder radiolyttere generelt, resultatene knyttes ikke til enkelte radiokanaler.

Generelt viser erfaringer fra FN-radio at musikk, fiksjonalisering av tema med relevans for fredsbyggingsprosessen og diskusjonsprogrammer hvor lytterne deltar har vært populære programformat blant lyttere. Å kombinere informasjon med underholdning regnes med andre ord for å være viktig med hensyn til å trekke til seg lyttere. Det er derfor interessant at lytterne jeg intervjuet nedvurderte radioens underholdningsaspekt. Underholdning beskrives som, om ikke negativt, så unødvendig. Informantene sidestiller med andre ord god radio med informativ radio. Men selv om de foretrekker informativ radio, viser også intervjuene at de setter pris på underholdning. For det er ingen som sier at UN Radio ikke bør være underholdende, det synes først og fremst å handle om at de mener andre kanaler overdriver underholdningsaspektet på bekostning av informasjon⁵⁹.

Videre har FN-radio lagt vekt på å utøve pålitelig, seriøs journalistikk for å sikre høye lyttertall, et aspekt som også vektlegges i teorien. FN-radio har derfor i noen tilfeller framstått som profesjonelt forbilde for lokale medier og har bidratt til lokal kompetanseheving. Også journalistene i UN Radio peker på at deres oppgave er å representere pålitelig, balansert og uavhengig journalistikk. Med tanke på at manglende profesjonalisme blant journalister og

⁵⁸ Denne undersøkelsen ble foretatt blant det samme utvalget respondenter som den som tok for seg mediebruk.

⁵⁹ At radiolyttere generelt i Sierra Leone setter pris på både underholdning og informasjon kommer frem i BBC-undersøkelsen hvor nyheter og musikk er de programtypene som er mest populære. Videre er programmer om tema som politikk, religion og tro, barn, kvinner, sport, og helse populære, samt debattprogrammer (BBC World Service Trust & Search for Common Ground 2007a: 19-21).

useriøse medier er et problem i Sierra Leone, kan man anta at også UN Radio kan være et profesjonelt forbilde og bidra til lokal kompetanseheving. Videre understrekes kanalens betydning ved at det for øyeblikket ikke finnes et annet medium som tilbyr samme type innhold eller programmer og som har den rekkevidden UN Radio har. Med tanke på å få høye lyttertall velger UN Radio å bruke språket krio i de fleste programmene fordi dette er et språk 95% av befolkningen forstår.

Med henblikk på de demokratiske idealroller synes informasjonsrollen å være mest framtreende i UN Radio. Lytterintervjuene jeg gjorde viste også dette. Blant mine informanter var kanalens informasjonsrolle viktigst, spesielt tatt i betraktning at kategorien veilederrolle er tett knyttet til, og i stor grad er et resultat av, informasjonsrollen, da informasjonen de får legges til grunn for handling og holdningsendringer.

Litteraturliste

Adam, Gordon & Lina Holguín (2003): *The media's role in peace-building: asset or liability?*

Presentert på Our Media 3 Conference, Barranquilla, Colombia.

http://www.mediasupport.org/documents/papers_and_articles/the%20media.doc

[Lesedato: 10.12.2007]

Allen, Tim & Nicole Stremlau (2005): "Media policy, peace and state reconstruction." I *Media and Glocal Change* Oscar Hemer & Thomas Tuftte (red) Buenos Aires: CLACSO

BBC World Service Trust & Search for Common Ground (2007a): *Media use, and attitudes towards media, in Sierra Leone. A comprehensive baseline study.* Tilgjengelig:

http://downloads.bbc.co.uk/worldservice/trust/pdf/media_report_2007.pdf [Lesedato:

15.12.2007]

BBC World Service Trust & Search for Common Ground (2007b): *Sierra Leone elections 2007. A comprehensive baseline study of knowledge, priorities and trust.* Tilgjengelig:

http://downloads.bbc.co.uk/worldservice/trust/pdf/elections_survey_2007.pdf

[Lesedato: 15.12.2007]

Boutros-Ghali, Boutros (1992): *An agenda for peace: Preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping.* A/47/277 – S/24111 United Nations: New York. Tilgjengelig:

<http://www.un.org/Docs/SG/agpeace.html> [Lesedato: 15.01.2007]

CIA (2008): *The world factbook, Sierra Leone* Tilgjengelig:

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sl.html> [Lesedato:

15.01.2008]

- Coker, Patrick (2003): "The Role of the Media and Public Information." I *Monograph* [Online Journal] nr. 80, s. 77-88. Tilgjengelig:
http://www.iss.co.za/index.php?link_id=&slink_id=420&link_type=12&slink_type=12&tmpl_id=3 [Lesedato: 27.11.2006]
- Doyle, Michael W. og Nicholas Sambanis (2006): *United nations peace operations. Making war & building peace*. Princeton and Oxford: Princeton University Press.
- Eknes, Åke & Lena C. Endresen (1999): *Local media support*. Fafo-report 320
- EU Election Observation Mission (2007a): *Statement of preliminary findings and conclusions. Presidential and Parliamentary Elections – 11 August 2007* Tilgjengelig:
<http://www.eueomsierraleone.org/Preliminary.html> [Lesedato: 10.01.2008]
- EU Election Observation Mission (2007b): *Statement of preliminary findings and conclusions. Second Round of the Presidential Elections – 8 September 2007*. Tilgjengelig:
<http://www.eueomsierraleone.org/Preliminary.html> [Lesedato: 10.01.2008]
- Freedom House (2007): *Freedom of the press – Sierra Leone (2006)* Tilgjengelig:
<http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain?docid=478cd546c> [Lesedato 15.12.2007]
- Frohardt, Mark & Jonathan Temin (2003): *Use and abuse of media in vulnerable societies*. Washington: United States Institute of Peace. Tilgjengelig:
<http://www.usip.org/pubs/specialreports/sr110.html> [Lesedato: 12.05.2007]
- Gberie, Lansana (2005): *A dirty war in West Africa. The RUF and the destruction of Sierra Leone*. Bloomington – Indianapolis: Indiana University Press
- Gentikow, Barbara (2005): *Hvordan utforsker man medieerfaringer. Kvalitativ metode*. Kristiansand: IJ-forlaget

- Gouvernement of Sierra Leone (2006): *Harnessing hope: Catalyzing efforts for accountability, participation, and reconciliation in Sierra Leone. A peace consolidation strategy (PCS)*
Tilgjengelig: <http://www.uniosil.org/documents/PCS.pdf> [Lesedato: 19.01.2007]
- Hemer, Oscar & Thomas Tufte (2005): "The challenge of the glocal." I *Media and Glocal Change* Oscar Hemer & Thomas Tufte (red) Buenos Aires: CLACSO
- Hieber, Loretta (1998): "Media as Intervention." I *Track Two* [Online Journal] Vol. 7 nr. 4.
Rondebosh: Centre for Conflict Resolution. Tilgjengelig:
http://ccrweb.ccr.uct.ac.za/archive/two/7_4/index74.html [Lesedato: 15.02.2007]
- Howard, Ross (2002): *An operational framework for media and peacebuilding*. Vancouver: IMPACS. Tilgjengelig: [http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900SID/JDAB-5P3HAB/\\$FILE/impacs-gender-03.pdf?OpenElement](http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900SID/JDAB-5P3HAB/$FILE/impacs-gender-03.pdf?OpenElement) [Lesedato: 05.12.2006]
- Howard, Ross (2003a): *The media's role in war and peacebuilding*. Presentert på konferansen "The Role of the Media in Public Scrutiny and Democratic Oversight of the Security Sector," Budapest, February 6-9 2003. Tilgjengelig:
<http://ics.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/2360/Howard.pdf> [Lesedato: 05.12.2006]
- Howard, Ross (2003b): *Working paper 19 international media assistance a review of donor activities and lessons learned*. The Hague: Netherlands Institute of International Relations "Clingendael" Tilgjengelig:
http://www.clingendael.nl/publications/2003/20030600_cru_working_paper_19.pdf
[Lesedato: 05.12.2006]
- Hydén, Göran & Michael Leslie (2002): "Communications and democratization in Africa." I *Media and democracy in Africa*. Göran Hydén, Michael Leslie og Folu F. Ogundimu (red.) Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet

Hydén, Göran & Charles Okigbo (2002): "The media and the two waves of democracy." I *Media and democracy in Africa*. Göran Hydén, Michael Leslie og Folu F. Ogundimu (red.) Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet

I-MoRP (Independent Media Monitoring & Refereeing Panel) (2007): *Press Release*
Tilgjengelig: <http://www.uniosil.org/images/unct/I-MORP%20Press%20Release,%20Sept%206,%2007.pdf> [Lesedato: 19.11.2007]

International Crisis Group (2007): *Sierra Leone: The election opportunity* Africa Report N°129 – 12.07.2007. Tilgjengelig:
http://www.crisisgroup.org/library/documents/africa/west_africa/129_sierra_leone_the_election_opportunity.pdf [Lesedato: 06.01.2008]

International Foundation for Election Systems: *IFES Election Guide. Sierra Leone*. Tilgjengelig:
http://www.electionguide.org/search-results.php?type=&country=192&search_year=any&submitted=1&submit.x=40&submit.y=5 [Lesedato: 08.03.2008]

Jalali, Ali A. (2002): *Rebuilding societies emerging from conflict. Demobilizing the war machines: Making peace last*. DPI/NGO Annual Conference, 11/09/02. Tilgjengelig:
<http://www.un.org/dpi/ngosection/annualconfs/55/jalali.pdf> [Lesedato: 15.01.2008]

Keating, Tom & W. Andy Knight (2004): "Recent developments in postconflict studies – peacebuilding and governance." I *Building sustainable peace*. Tom Keating & W. Andy Knight (red.) Edmonton og Tokyo: The University of Alberta Press og United Nations University Press

Khan, Amadu Wurie (1998): "Journalism & armed conflict in Africa: The civil war in Sierra Leone." *Review of African Political Economy* nr. 78, s. 585-597

- Knight, W. Andy (2003): "Evaluating recent trends in peacebuilding research" I *International Relations of the Asia-Pacific*. Vol. 3 s. 241-264.
- Kumar, Krishna (2006): *Promoting independent media strategies for democracy assistance*. Boulder, London: Lynne Rienner Publishers
- Kumar, Krishna & Jeroen de Zeeuw (2006): "Democracy assistance to postconflict societies." I *Promoting democracy in postconflict societies*. Jeroen de Zeeuw & Krishna Kumar (red.) Boulder – London: Lynne Rienner Publishers
- Kvale, Steinar (1997): *Den kvalitative forskningsintervjuen*. Lund: Studentlitteratur
- Lansner, Thomas (2006): "The media and information for democracy." I *Democratic reform in Africa its impact on governance & poverty alleviation*. " Muna Ndulo (red.) Oxford og Athens: James Currey og Ohio University Press
- Lehmann, Ingrid A. (1999): *Peacekeeping and public information. Caught in the crossfire*. London: Frank Cass. (The Case Series on Peacekeeping, nr. 5)
- Lindley, Dan (2004): "Untapped power? the status of UN information operations." *International Peacekeeping*. Vol 11 nr. 4, s. 608 - 624
- Lindlof, Thomas R. (1995): *Qualitative communication research methods*. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE Publications. (Current Communication: An Advanced Text Series, nr. 3)
- Loewenberg, Shira (2006): *United nations media strategy. Recommendations for improvement in peacekeeping operations*. Tilgjengelig: <http://pbpu.unlb.org/pbps/Pages/PUBLIC/ViewDocument.aspx?docid=799> [Lesedato: 21.10.2007]

- Manoff, Rob (1998): "Role plays: Potential media roles in conflict prevention and management." I *Track Two* [Online Journal] Vol. 7 nr. 4. Rondebosh: Centre for Conflict Resolution. Tilgjengelig: http://ccrweb.ccr.uct.ac.za/archive/two/7_4/index74.html [Lesedato: 15.02.2007]
- Manuel, Susan (2004): *How the UN communicates in post-conflict turmoil*. Article Prepared for UNESCO Seminar 'Support to Media in Violent Conflict and in Countries in Transition', May 3 2004 Tilgjengelig: http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=15499&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html [Lesedato: 21.07.2007]
- Mukherjee, Somnath (somnath@un.org) (2008, 19. mars) "Re: Coverage of UN Radio In Sierra Leone" E-post til Dorte Drange (dorted@student.hf.uio.no)
- Murdock, Graham (1992): "Citizens, consumers, and public culture." I *Media cultures: Reappraising transnational media*. Michael Skovmand & Kim Christian Schrøder (red.) London: Routledge. (Communication and Society, nr. 11)
- Mundy, Gary (Gary.Mundy@bbc.co.uk) (2008a, 28.januar) "RE: contactus.shtml" E-post til Dorte Drange (dortedrange@hotmail.com).
- Mundy, Gary (Gary.Mundy@bbc.co.uk) (2008b, 20.februar) "RE: contactus.shtml" E-post til Dorte Drange (dortedrange@hotmail.com).
- Nzongola-Ntalaja, Georges (2006): "Foreword." I *Promoting democracy in postconflict societies*. Jeroen de Zeeuw & Krishna Kumar (red.) Boulder – London: Lynne Rienner Publishers
- Ogbondah, Chris W. (2002): "Media laws in political transition." I *Media and democracy in Africa*. Göran Hydén, Michael Leslie og Folu F. Ogundimu (red.) Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet

Ogundimu, Folu Folarin (2002): "Media and democracy in twenty-first-century Africa." I *Media and democracy in Africa.* " Göran Hydén, Michael Leslie og Folu F. Ogundimu (red.) Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet

Paris, Roland (2004): *At war's end. Building peace after civil conflict.* Cambridge: Cambridge University Press.

Puddephatt, Andrew (2006): *Voices of war: Conflict and the role of the media.* International Media Support. Tilgjengelig:

Republic of Sierra Leone (1965): *The Public Order Act, Part 5* Tilgjengelig: <http://www.sierra-leone.org/Laws/1965-46s.pdf> [Lesedato: 20.03.2007]

Ribeiro, Juliano (2004): *UN Radio and Peacekeeping Missions. Providing a Bridge from War to Peace.* UN Chronicle Online Edition Vol XLI Nr. 4. Tilgjengelig: <http://www.un.org/Pubs/chronicle/2004/issue4/0404p70.html> [Lesedato:

Rønning, Helge (1994): *Media and democracy theories and principles with referance to an African context.* Harare: Sapes Book

Sesay, Mohamed Gibril & Charlie Hughes (2006): "Human rights assistance to Sierra Leone." I *Promoting democarcy in postconflict societies.* Jeroen de Zeeuw & Krishna Kumar (red.) Boulder – London: Lynne Rienner Publishers

Servaes, Jan & Patchanee Malikhao (2005): "Participatory communication: the new paradigm?" I *Media and Glocal Change* Oscar Hemer & Thomas Tufte (red) Buenos Aires: CLACSO

Siebert, Hannes (1998): "Debunking the "Big O"." I *Track Two* [Online Journal] Vol. 7 nr. 4.

Rondebosh: Centre for Conflict Resolution. Tilgjengelig:

http://ccrweb.ccr.uct.ac.za/archive/two/7_4/index74.html [Lesedato: 15.02.2007]

Sierra Leone Truth & Reconciliation Commission (2004): *Witness to truth: Report of the Sierra Leone Truth & Reconciliation Commission* Tilgjengelig:

<http://www.trcsierraleone.org/pdf/start.html> [Lesedato: 28.11.2007]

Sierra Leone Truth & Reconciliation Commission: *The Final Report of the Truth &*

Reconciliation Commission of Sierra Leone Tilgjengelig: <http://www.trcsierraleone.org>

[Lesedato: 12.02.2008]

Special Court for Sierra Leone: *About the Special Court* Tilgjengelig: [http://www.sc-](http://www.sc-sl.org/about.html)

[sl.org/about.html](http://www.sc-sl.org/about.html) [Lesedato: 12.02.2008]

Syvertsen, Trine (2004): *Mediemangfold. Styring av mediene i et globalisert marked.*

Kristiansand: IJ-forlaget

Tam-Baryoh, David (2006): *Sierra Leone. Research findings and conclusions* London: BBC

World Service Trust. Tilgjengelig:

http://downloads.bbc.co.uk/worldservice/trust/pdf/AMDI/sierra_leone/amdi_sl_full_report.pdf [Lesedato: 15.12.2007]

The power of the media: A handbook for peacebuilders. Howard, Ross, Francis Rolt, Hans van de

Veen & Juliette Verhoven (red.) Utrecht: European Center for Conflict Prevention,

2003

Thyness, Thea Wauters (2007): *Special Report: Samuel Hinga Norman Dies, 22 February 2007.*

U.C. Berkeley War Crimes Study Center. Tilgjengelig:

http://socrates.berkeley.edu/~warcrime/SL-Reports/SamuelHingaNorman_SpecialReport.pdf [Lesedato: 27.02.2008]

- Transparency International (2007): *Corruption Perceptions Index 2007* Tilgjengelig:
http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2007 [Lesedato: 28.01.2008]
- United Nations Children's Fund (2008): *The state of the world's children 2008: Child survival*
Tilgjengelig: <http://www.unicef.org/sowc08/docs/sowc08.pdf> [Lesedato: 28.02.2008]
- United Nations Country Team (2003): *Sierra Leone. Peace, recovery and development. UN development assistance framework (2004-2007)* Tilgjengelig:
http://planipolis.iiep.unesco.org/upload/Sierra%20Leone/Sierra_Leone_UNDAF.pdf
[Lesedato: 01.02.2008]
- UN Daily News (2007): *Sierra Leone: First-ever media code for elections adopted at UN-backed roundtable*. Nr. DH/4860, 21.03.2007 s. 12-13 Tilgjengelig:
<http://www.un.org/news/dh/pdf/english/2007/21032007.pdf> [Lesedato: 15.01.2008]
- United Nations Department of Peacekeeping Operations (1995): *General Guidelines for Peacekeeping Operations*. UN/210/TC/GG95 Tilgjengelig:
http://www.un.org/Depts/dpko/training/tes_publications/books/peacekeeping_training/genguide_en.pdf [Lesedato: 25.01.2008]
- United Nations Department of Peacekeeping Operations (1997): *Provisional Guidelines for Public Information Components in United Nations Peacekeeping and Other Field Missions*. Tilgjengelig:
http://www.un.org/Depts/dpko/training/tes_publications/books/peacekeeping_training/pubinfo.pdf [Lesedato: 25.01.2008]
- United Nations Department of Peacekeeping Operations (2003): *Handbook on United Nations Multidimensional Peacekeeping Operations*. Tilgjengelig:

<http://pbpu.unlb.org/Pbps/library/Handbook%20on%20UN%20PKOs.pdf> [Lesedato: 15.01.2007]

United Nations Development Program (2007/2008): *Human Development Report*. Tilgjengelig: http://hdr.undp.org/en/media/hdr_20072008_en_complete.pdf [Lesedato: 12.02.2008]

United Nations General Assembly, Security Council (2000). *Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects*. A/55/305-S/2000/809 Tilgjengelig: http://www.un.org/peace/reports/peace_operations/ [Lesedato: 15.06.2007]

United Nations Integrated Office in Sierra Leone (2007): *Press Release*. 17.05.2007
Tilgjengelig: <http://www.uniosil.org/read.asp?newsID=443&cat=> [Lesedato: 29.05.2007]

United Nations Integrated Office in Sierra Leone: *Mission Statement*. Tilgjengelig: <http://www.uniosil.org/content.asp?catid=1&navid=11> [Lesedato: 05.01.2007a]

United Nations Integrated Office in Sierra Leone: *Brief background of UNIOSIL*. Tilgjengelig: <http://www.uniosil.org/content.asp?catid=1&navid=14> [Lesedato: 05.01.2007b]

United Nations Integrated Office in Sierra Leone: *UNIOSIL Public Information Section*. URL: Tilgjengelig: <http://www.uniosil.org/content.asp?catid=2&navid=33> [Lesedato: 05.01.2007c]

United Nations Human Rights Council (2008): *Annual report of the United Nations high commissioner for human rights and reports of the office of the high commissioner and the secretary-general* A/HRC/7/66. Tilgjengelig: <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain?docid=47cfb17e2> [Lesedato: 11.03.2008]

United Nations Peacebuilding Commission, *Questions and Answers on the UN Peacebuilding Commission* Tilgjengelig: <http://www.un.org/peace/peacebuilding/questions.htm>
[Lesedato: 01.03.2007]

United Nations Peacebuilding Commission (2006): *Conference room paper for the country specific meeting on Sierra Leone*. PBC/2/SIL/CRP.1 Tilgjengelig:
<http://www.un.org/peace/peacebuilding/pdf/sierraleone-crp-10oct2006.pdf> [Lesedato: 01.03.2007]

United Nations Security Council (2005): *Resolution 1620 (2005)* S/RES/1620(2005)
Tilgjengelig: <http://www.uniosil.org/documents/resolutions/1620scres310805.pdf>
[Lesedato: 10.01.2007]

United Nations Security Council (2007a): *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Office in Sierra Leone*. S/2007/704. Tilgjengelig:
<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/620/10/PDF/N0762010.pdf?OpenElement> [Lesedato: 15.12.2007]

United Nations Security Council (2007b): *Resolution 1793 (2007)*. S/RES/1793 (2007) URL:
Tilgjengelig:
<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/655/91/PDF/N0765591.pdf?OpenElement> [Lesedato: 03.01.2008]

Utenriksdepartementet (2004): *Utviklingspolitikkenes bidrag til fredsbygging: Norges rolle. Strategisk rammeverk*. Tilgjengelig:
<http://www.regjeringen.no/upload/kilde/ud/pla/2004/0002/ddd/pdfv/218421-fredsbygging.pdf> [Lesedato: 21.05.2007]

van der Veur, Paul R. (2002): "Broadcasting and political reform" I *Media and democracy in Africa*. " Göran Hydén, Michael Leslie og Folu F. Ogundimu (red.) Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet

Voltmer, Karin (2006): "The mass media and the dynamics of political communication in processes of democratization: an introduction." I *Mass media and political communication in new democracies*. Katrin Voltmer (red.) London og New York: Routledge og ECPR (The Routledge/ECPR studies in European political science, nr. 42)

Waisbord, Silvio (2005): "Five key ideas: coincidence and challenges in development communication." I *Media and Glocal Change* Oscar Hemer & Thomas Tufte (red) Buenos Aires: CLACSO

Wolfsfeld, Gadi (2004): *Media and the path to peace*. Cambridge: Cambridge University Press

Yin, Robert K. (2003): *Case study research design and methods*. Thousands Oaks: SAGE Publications. (Applied Social Research Methods Series, nr 5)

Østbye, Helge, Knut Helland, Karl Knapskog, Leif Ove Larsen (2002): *Metodebok for mediefag*. Bergen: Fagbokforlaget

Appendix

Appendix 1: Intervjuguider

Intervjuguide til intervjuer med informanter fra Sierra Leones mediebransje og det sivile samfunn.

Intervjuguiden jeg presenterer her var et felles utgangspunkt for intervjuene med informantene i denne gruppen. Intervjuguiden inneholder en liste over tema jeg ønsket å ta opp i intervjuene. Da de representerte forskjellige typer organisasjoner tilpasset jeg intervjuguiden i forkant av hvert intervju.

Information about the informant's job/position and the organisation/employer he/she represents.

Sierra Leone's media landscape (today and in the past)

press freedom, the Public Order Act, freedom of information (libel)

self censorship

professionalism, code of conduct, ownership

IMC

media usage in Sierra Leone (research/surveys)

newspapers, radio, tv (credibility, actuality, balanced, bias, politicized)

UN Radio

characteristics (credibility, actuality, balanced, bias)

vs the government and UN (independence, politicized, conflict of interest)

compared to other radio stations/media

peacebuilding

Add

Intervjuguide til intervju med journalister i UN Radio.

Information about the informant and his/her job/position.

Describe UN Radio

main task

issues

taboo

programs (external producers, monitoring, politicized)

election

listeners (knowledge of/surveys, target groups, feedback)

language

coverage

organization

history
vs the government and UN (independence, conflict of interest, watchdog, freedom of information)
compared to other radio stations/media
peacebuilding
when the mandate expires
Challenges
overcome
Add

Intervjuguide til intervju med lyttere.

Information about the informant

age
studies/subject
residence

Can you describe UN Radio to me?

How often do you listen?
which programs (describe, why)
contributed (sms, phone call) (when, how often, what issue)

Can you tell me about the situations in which you are listening?
where
alone/together with someone else
only listening or doing something else

Do you discuss the content with someone?
who
which issues

Why do you listen to UN Radio?
gain, learn, attitudes (other people?)

Do you listen to any other radio stations?
which, why, programs
compare to UN Radio

Add

Appendix 2: Liste over informanter fra Sierra Leones mediebransje og det sivile samfunn

Andersen, Peter: Chief of Press and Public Affairs, Special Court for Sierra Leone. Intervjuet 22.03.2007.

Cole, Bernadette: Chairperson, Independent Media Commission of Sierra Leone. Director, Institute of Library, Information and Communication Studies, Fourah Bay College, University of Sierra Leone. Intervjuet 29.03.2007.

Edwin, Valnora: Coordinator, Campaign for Good Governance. Intervjuet 21.03.2007.

Kargbo, Alhaji Ibrahim Ben: President, Sierra Leone Association of Journalists. Intervjuet 04.04.2007.

Shariff, Brima A: Director. Amnesty International Sierra Leone. Intervjuet 19.03.2007